
3 1761 07432810 5

BONDEBRUDEN

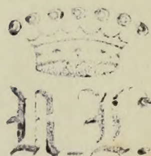
BONDEBRUDEN

HISTORISK ROMAN FRA
DET 15. AARHUNDREDE

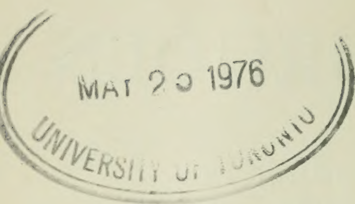
AF

H. F. EWALD





GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN — KRISTIANIA
1904



KØBENHAVN — GRÆBES BOGTRYKKERI

FØRSTE KAPITEL.

Syner.

Nord for Limfjorden, helt oppe ved Skagerak og nær ved hinanden ligge to af Jyllands ældste Herregaarde, Asdal og Odden. Almuen benævnede dem i gamle Dage: Odden hin olde og Asdal hin bolde. Deraf syntes at fremgaa, at Odden har været den ældste af de to Gaarde, Asdal den anseligste. Men hvordan det end forholder sig dermed, saa have de sikkert begge i fordums Tider været befæstede, dog mindre imod ydre Fjender end imod indre. Hele Middelalderen igennem var Vendsyssel jo Oprørsaandens sande Hjemstavn og Vendelboerne haardnakkede Skattenægtere. Lige fra Aaret 1086, da Kong Knud den Hellige maatte flygte fra Vendsyssel og satte Livet til, fordi han vilde paatvinge Folket Tiendeskatten, og langt ind i det 15de Aarhundrede, fulgte det ene Oprør efter det

andet, hver Gang en myndig, ærgerrig eller ødsel Konge krævede Ekstraskat.

Dog var der i Aaret 1440, paa hvilket Tidspunkt denne Fortælling begynder, roligt i Landet, men ikke fordi Bønderne vare blevne besejrede og undertvungne. De havde tværtimod i de sidste Par Aar besejret Kongens Lensmænd og hærjet Landet langt Syd paa, mens Kong Erik af Pommern mistede Fodfæstet og tilsidst flygtede ud af Landet. Og den nyvalgte Konge, Kristoffer af Bayern, var saa optagen af at befæste sin Magt i Sverrig, at han hidtil ikke havde faaet Stunder til at tage sig af de oprørske Vendelboere.

Bønderne stode imidlertid rede til at genoptage Kampen imod deres adelige Undertrykkere, thi skønt det væsentligt var en Skattestrid mod Kronen, havde Bønderne dog nærmest at gøre med Kronens Tjenere, de adelige Lensmænd, som benyttede enhver Lejlighed til at underkue dem. Og da det var Rigsraadet og den høje Adel, som havde fordrevet Kong Erik og indsat Kong Kristoffer, saa tænkte Bønderne, at det sidste vilde blive værre end det første, hvorfor de nu rejste Kong Eriks Fane og i det mindste gav det Udseende af, at de vilde byde Kong Kristoffers Mænd Spidsen. —

Asdal og Odden havde tidligere været adskilte og hver havt sine Ejere, men først i Aarhundredet vare de blevne samlede paa een Haand hos den rige Hr. Anders Nielsen. Han tilhørte en anseet og forhen talrig Familie, der, som de fleste adelige Familier i Middelalderen, ikke brugte noget Slægtnavn, men som senere er bleven kaldt Panter, fordi den førte dette drabelige Dyr i sit Vaaben. Der var to Linier, en sjællandsk og en jydsk, hvis Stamfædres Anseelse fremgaar deraf, at de begge vare giftede ind i den grevelige Familie Gleichen paa Rygen. Men den sjællandske Linie var nær ved at uddø med den gamle barnløse Hr. Niels Knudsen paa Svanholm, og den jydske Mandslinie var uddød med den omtalte Hr. Anders Nielsen, som i Aaret 1406 var gaaet til sine Fædre. Men han havde efterladt sig en Datter, Fru Johanne, som nu sad paa Asdal og raadede for alle de store Ejendomme, som hendes Fader havde efterladt hende, uagtet hun hverken var ugift eller Enke. Hun var bleven meget tidlig gift og faa Aar derefter Enke, men hun havde hurtigt giftet sig igen og hendes anden Mand, Niels Banner, var i Live, men for Tiden langt fra Danmark. Han var draget til det hellige Land i Selskab med sin Broder

Peder Eriksen, og det lod ikke til, at Fru Johanne tog sig det nær. Med en Mands stærke Vilje styrede hun sit Hus og sine egne Godser og de Len, som vare hendes Husbond betroede.

Uagtet deres Forbindelse ikke havde været nogen Hjertesag, blev Ægteskabet dog ikke ulykkeligt. De levede roligt sammen i en Række af Aar og avlede adskillige Børn.

Men en Uoverensstemmelse havde der dog fra første Færd af været imellem dem. Fru Johanne havde fra sin Slægt taget i Arv Hengivenhed for Dronning Margrethe og Kong Erik, hvorimod Hr. Niels og hans Slægt hørte til den gamle Kongestammes Modstandere. Fru Johanne saa derfor mildt til Bønderne, som rejste Kong Eriks Fane, og hun aabnede endogsaa sit Hus for en af deres Anførere, Henrik Tagesøn af Ætten Reventlov, hvilket i høj Grad vakte hendes Husbonds Vrede og bidrog til, at det ikke faldt ham saa svært for en Stund at forlade Hjemmet.

Men efterhaanden som Bøndernes Misgerninger paa deres Hærgningstog rygtedes, og da det viste sig, at den store Hob af den vilde Adelen til Livs, ingen Øvrighed taale over sig og ikke svare nogen Skat, saa skiftede Fru Johanne Sind og blev en ivrig Modstanderske af Bøn-

dernes Sag, thi der gaves i Landet ikke nogen mere ætstolt Kvinde end hende. Og dog havde hun af Naturen et varmt Hjerte, og hendes Ungdom var begyndt med et Kærlighedseventyr. Det skulde ingen, som ikke vidste det, ane ved nu at betragte hendes ranke, stolte Skikkelse og faste Ansigtstræk. Det var ogsaa sjældent, at hendes Fortidsminder bleve levende og brød igennem det Panserdække, som over tyve Aars Oplevelser og Erfaringer havde lagt om hendes Hjerte. Dog kunde det ske, og om et af disse svage Øjeblikke, som altid vakte Strid i hendes Hjerte og gjorde hende splidagtig med sig selv, ville vi nu fortælle.

En Morgenstund i September Maaned 1440 sad hun i Fruerstuen paa Asdal med alle sine Døtre og Møer eller Terner, som havde Hænderne fulde af Arbejde. Nogle spandt paa Haandtene, andre vandt Garn, strikkede eller brugte Naalen, alt under Tilsyn af Karen Madsdatter, Fru Johannes Kammerpige og meget betroede Jomfru.

Hun var en fager og blomstrende Pige paa tyve Aar, kraftigt bygget og vel skabt, med Sjæl i sine store blaa Øjne og Smilehuller i de friske Kinder, som ombølgedes af hendes gule Haar. Det Ansigt sagde meget, selv naar hun

ikke talte. Hendes Klædedragt kunde ikke maale sig i Stadselighed med Husets Døtres, men den viste dog, at hun stod et Trin højere end de andre Terner. Hendes blaa Klædes Kjortel var af et finere Stof, og det Bælte, hun bar om Livet, sammenholdtes af et temmelig kostbart gyldent Spænde.

Jomfru Anne, Fru Johannes ældste Datter, der var nogle Aar yngre end Karen, saa snarere ældre ud. Uskøn var hun ikke, men hendes Træk vare skarpe, hendes Skikkelse mager og Blikket fra hendes graa Øjne hvast, især naar hun saa paa Karen. Den Myndighed, der var tillagt Karen, mishagede hende aabenbart, thi hun gav nu og da Ternerne Befalinger, som vare Karens stik modsatte, hvad denne dog taalmodigt fandt sig i.

Fruen tog ikke Del i Arbejdet. Hun sad for sig selv i en Hyndestol i den øverste Ende af Stuen med en lille Tavle i sin Haand, hvorpaa hun opskrev Tal. Dog lod hun af og til Blikket glide ned ad Pigernes Række, som om hun iagttog deres Færd, men hun hørte aabenbart ikke, hvad der blev talt, thi ellers vilde hun ved flere Lejligheder grebet ind med sin husmoderlige Myndighed. Hendes Tanker vare langt borte, til stor Skade for det Regnskab,

som hun var i Færd med at opgøre. Pigerne skønnede det og benyttede sig deraf, men ingen af dem anede, hvor de Tanker bar hen, eller hvad der havde givet dem den Retning, de toge. Karen omtalte paa Foranledning af en af Pigerne, at det var Sankt Mauritius Dag, den 22de September. Da fæstede Fru Johanne sit Blik paa hende og blev siddende som i Drømme, mens Tavlen sank ned i hendes Skød.

Sankt Mauritius Dag var en Mærkedag i hendes Liv, og Mindet om den Dag drog hendes Tanker tilbage til hendes bevægede, skæbnesvangre Ungdom. Det var naturligvis skeet før, men stedse sjældnere og længe ikke saa levende, som i dette Øjeblik. Aarsagen var den, at Karen i det samme saa hen for sig med et straalende Smil. Hvorfor Karen var saa glad, det vidste hendes Frue ikke, men som hun sad der med det Smil paa Læben mindede hun levende om sin for længst hensovede Moder, Fru Inger Jensdatter Dyre, som havde været Fru Johannes Legesøster og dyrebare Veninde. Saa førte da Mindernes Genius ved det Smil paa Karens friske Læber Fru Johannes Tanker tilbage til hendes Ungdoms Glæder og Smerter. En Række Syner drog forbi hendes indre Blik, men i broget Blanding og ikke i den Orden, i hvilken

Begivenhederne foregik og som de nu skulle blive fortalte.

Fru Johannes Fader døde, da hun var fire Aar gammel. Hun huskede naturligvis ikke meget om ham, men havde dog bevaret det Indtryk af hans Væsen, at han var en god og venlig Mand. Til at skærpe hendes Hukommelse bidrog meget det Omslag, som nu foregik i hendes Tilværelse, thi hendes Moder, Fru Ide Lydersdatter af Slægten Holk, som var meget yngre end hendes Fader og hans anden Hustru, giftede sig snart med en ung Mand, Hr. Lyder Kabel fra Lolland, og han blev ikke nogen god Stiffader og Formynder for Johanne. Da Hr. Anders Nielsens første Ægteskab med Regitze Lunge havde været barnløst, blev Johanne eneste Arving til Faderens Rigdomme. Men Stiffaderen var raadelysten og pengegrisk, Fru Ide kunde ikke hamle op med ham, og han tilrev sig da Myndigheden baade over Godset og Stifdatteren. Dog gik det ikke af uden Sammenstød mellem Ægtefolkene, og Johanne havde en levende Erindring om de Trætter og Skænderier, hvorunder hun var opvokset.

En Trøst for hende i Barndomsaarene var dog den jævnaldrende Ingerd Jensdatter af Ætten Dyre, som var kommen til Asdal allerede da

Johanne kun var tre Aar gammel, altsaa i hendes Faders Levetid. Ingers Fader, Hr. Jens, boede paa Tirsbæk helt nede ved Vejle, men han havde Ejendomme paa Mors og i Thy, og der mødtes han undertiden med sin gamle Ven, Anders Nielsen af Asdal, som ogsaa ejede Strøgods i de Egne. Da saa hans Hustru døde, gav han det sidstfødte Barn i Fru Ides Hænder og sendte det til Asdal, hvor det var saa meget mere velkomment, som Fru Ide ønskede Selskab til sin egen lille Datter. Der blev saa Ingerd, indtil hun var seksten Aar, da blev hun kaldt hjem.

Johanne var dengang kun lidt over fjorten Aar, men betragtedes dog, lige saa vel som hendes Veninde som en giftefærdig Jomfru. Der indfandt sig da ogsaa Bejlere, men Hr. Lyder afviste dem alle, snart under det ene, snart under det andet Paaskud. Han kunde ikke bekvemme sig til at slippe Taget og give Raadigheden over sin Stifdatters og Myndlings Godser fra sig.

Men omsider meldte der sig en Bejler, som det ikke var saa ganske let at afvise, nemlig Bonde Jensen, Arvingen til Hovedgaarden Torp oppe i Thy. Han hørte til den gamle Due-Æt, hans Fader, Hr. Jens, var anseet, Rigets Hof-

mester og Kong Eriks tro Mand. Det var altsaa en fuldkommen jævnbyrdig Bejler, men han var rigtignok ikke nær saa rig, som Jomfruen, og paa Grund af denne Ulighed i Formuevilkaar blev han dog sluttelig afvist.

Johanne fik ikke talt mange Ord med Bonde Due, men hun saa dog nok af ham til skønne, at han var en Yngling med et venligt, ligeligt og muntert Sind. Hun blev da meget opbragt paa sin Stiffader, fordi han havde vist Bonde Vintervejen, og da Fru Ide i denne Sag stod paa Datterens Side, gav det Anledning til heftige Optrin. Johanne truede endogsaa med at løbe sin Vej, og Enden paa det blev da, at Hr. Lyder lod hende spærre inde.

Da skete det, at Ingerds Broder Iver kom til Asdal, og nu fik Johanne for første Gang siden Skilsmissen Efterretninger fra sin kære Veninde, og de var meget mærkelige. Hun havde nemlig givet sin Tro til en ufri Mand, Mathias Torbenssøn. Rigtignok tilhørte han en gammel Slægt, som havde ført et Vildsvinehoved i sit Vaaben, og den var maaske ældre end baade Dyrernes og Duernes, men de store Udskrivninger ved Kong Eriks Krige i Sønderjylland gik over Torbens Evne. Han havde derfor opgivet Adelskabet og var nu slet og ret Bonde,

og hans Søn var da heller ikke andet. Dog ejede de blandt andet den lille Hovedgaard Slette i Hjortdal Sogn oppe ved Stranden og var altsaa velhavende Selvejerbønder. Iøvrigt skildrede Iver Jensen Matthias, eller Mads, hvad han oftest blev kaldt, som en smuk og høvisk Mand, saa at han nok kunde forstaa, at hans Søster havde kastet sine Øjne paa ham; hun traf ham paa Ullerup eller Wollerup, som var den nordligste af de Gaarde, hendes Fader ejede i Thy, og hvor Mathias var bleven antaget som Gaardfoged.

Saaledes var han og Ingerd kommen i Berørelse med hinanden, men gamle Hr. Jens blev jo ikke glad ved at erfare, hvilken Vending Forholdet havde taget. Dog elskede han sin eneste Datter højt, og da hun erklærede, at hun hellere vilde dø, end ægte nogen anden Mand end Matthias Torbernsen, saa gav hendes Fader omsider sit Samtykke til Forbindelsen. Ægteskaber mellem adelige og bondefødte Personer vare heller ikke dengang ganske uhørte, skønt sjælden naar det gjaldt Individer af en saa stor og anseet Slægt som Dyrerne.

Brylluppet skulde saa staa nede paa Tirsbæk; men nu erfarede Hr. Jens til sin Ærgrelse, at næsten ingen af Frænderne vilde bivaane det.

Under forskellige Paaskud undskyldte de sig, og ingen af Frænkerne vilde rede eller pynte Bruden.

Hr. Jens bestemte da, at Brylluppet skulde staa oppe paa Wollerup og foregaa i al Stilhed. Der drog de altsaa op, men Ingerd sørgede over, at hendes Bryllup skulde blive saa æreløst, og derfor havde hun formaaet sin Broder til at drage over til Asdal og indbyde Herskabet der. Hun haabede, at hendes fordums Plejemoder eller i det mindste Johanne vilde komme og rede hende som Brud.

Dette var altsaa Iver Dyres Ærinde, som vakte stor Forundring paa Asdal og hos Hr. Lyder Kabel selv afgjort Mishag. Han undskyldte sig altsaa og brugte som Paaskud for sin Hustrus og Stifdatterens Vedkommende Besværlighederne ved den lange Rejse. Men Fru Ide selv afviste ikke Indbydelsen saa bestemt, og Johanne kunde ikke skjule sin jublende Glæde ved Udsigten til at slippe fra Asdal og gense sin dyrebare Veninde. At Ingerd havde valgt en ufri Mand, forundrede hende nok, men gjorde dog ikke noget stærkt Indtryk paa hendes unge, af Standsfordomme endnu kun lidet berørte Sind.

Da Iver Dyre mærkede, at han havde Kvinderne paa sin Side, hastede han ikke med at drage bort, men blev paa Asdal i over en Uge,

i det Haab, at Hr. Lyder kunde betænke sig. Men denne Herre var af de stædige, som aldrig opgive et fattet Forsæt, og intet kunde være hans aristokratiske Følelse mere imod, end ved sin og sin Hustrus Nærværelse at godkende en saa ulige Forbindelse som Ingerd Dyres med Mads Torbernsøn. Der vilde altsaa næppe være blevet noget af den Rejse, hvis ikke et uventet Besøg havde klaret Sagen.

Johannes Faster, eller rettere sagt hendes Faders Søskendebarn, Fru Ide Lavesdatter fra Klausholm, indtraf netop i de Dage til Asdal med sin unge Søn, Esge Brok. Hun havde tidligere af og til aflagt Besøg paa Asdal, men i de senere Aar levet stille og tilbagetrukken, nemlig siden hun var bleven Enke ved sin Husbond, Jens Broks voldsomme Død. Han var raget i Strid med Jens Løvenbalk til Avensbjerg og var bleven dræbt af ham. De Brokker plejede ellers at overvinde deres Modstandere, hvorfor dette Nederlag harmede Slægten svært, uagtet Drabsmanden havde maattet give al mulig Oprejsning og betale svære Bøder. Men særligt havde Drabet af Faderen forbitret Sønnens Sind og gjort ham endnu mere myndig og barsk, end han var af Naturen, og dog havde han i den Retning meget at slægte paa.

Esge havde fyldt sit sekstende Aar og var bleven gjort værgagtig. Han optraadte derfor med en voksen Mands Dristighed og gav sig straks i Lag med Johanne. Men hans Moder lagde heller ikke Skjul paa, hvad hendes Mening var med at føre Sønnen til Asdal. Hun sagde det ligefrem til Hr. Lyder, at hun vilde skaffe sin Søn en god Hustru og hun fandt ingen bedre end den rige Arving til Asdal.

Der kom Hr. Lyder i Klemme, thi at afvise et Tilbud fra de rige og mægtige Brokker, det var saa sin Sag, og det var ingen Spas at komme paa Kant med dem. Han gav altsaa sit Samtykke, og hans Hustru gjorde ingen Indvending mod det. Johanne blev altsaa lovet bort, som det hedte, men hun viste en saa afgjort Uvilje imod den barske Bejler, at det alligevel saa temmelig haabløst ud for ham. Men hans snilde Moder vidste at hitte paa Raad, thi da hun hørte om Indbydelsen til Wollerup, og at Johanne havde stor Lyst til den Fart, sagde hun til Hr. Lyder:

«Lad hende kun rejse! Jeg vil, om I saa synes, selv ledsage hende. Ingerds Fader var en god Ven af min Husbond, saa at det vil fornøje ham at se mig og trøste ham lidt for Frændernes Modvilje. Jeg skal vogte paa Johanne,

som var hun mit eget Barn, og Esge vil være hende til Opvartning paa Rejsen, og saa slaar jeg for, at naar det stakkels Bryllup er gjort, da følger hun med os til Klausholm og bliver der for det første. Der vil Esge have hende for sig selv, hun vil vænne sig til ham, og da vil det nok gaa.»

Hr. Lyder fandt, at dette var klogt udtænkt, og hans Hustru gjorde ingen Indvending derimod. Sandt at sige var det dem en Lettelse at blive Datteren kvit for en Stund. Og Johanne higede kun efter at komme bort fra Hjemmet og nyde større Frihed. Om den hemmelige Artikel i Aftalen med sin Faster, at hun skulde føres til Klausholm, havde hun jo ingen Anelse. Hun modtog altsaa Tilbudet med Glæde, og et Par Dage efter gik Rejsen for sig.

Ved Minderne om selve Rejsen og Esge Broks nærgaaende og pinlige Opvartning dvælede Fru Johanne ikke; hvad der senere skete havde lagt et Slør over alt det. Men hvad der stod levende for hendes Erindring, det var den hjertelige Modtagelse, hun fik af Ingerd og hendes Forældre, og den herlige Frihed, hun nød i de Dage, som gik forud for Ingerds Bryllup, idet hun vandrede alene med sin Veninde

i Lunden ved Gaarden, mens Iver fartede med Esge Brok ud paa Jagt og Fiskeri.

At han gjorde det med Forsæt, og at der stak et Komplot under det, anede Johanne ikke, førend en Morgenstund, da hun og Ingerd sad paa en Græsbænk i Lunden, to unge Mænd pludselig traadte frem af Krattet og nærmede sig dem. Den ene var Ingerds Hjertenskær, den anden Bonde Due, hvis Tilsynekomst fik Johannes Hjerte til at banke.

«Er du nu glad?» spurgte Ingerd sin Veninde smilende.

Johanne mindedes endnu, saa mange Aar efter, levende den blandede Følelse af Fryd, Skræk og Forvirring, som i hint Øjeblik greb hende. Det var en fuldstændig Overrumpling. Vel vidste hun, at Duernes Gaard Torp kun laa et Par Mile fra Wollerup, men Iver havde forsikret hendes Stiffader om, at der ikke herskede Venskab eller fandt nogen Omgang Sted mellem Herskaberne paa Torp og Wollerup, og det var ogsaa sandt for de gamles Vedkommende, men ikke ganske for de unges. Men selv om Hr. Lyder havde vidst dette, vilde han dog ikke tænkt sig Muligheden af, at Bonde Due efter den grundige Afvisning, han havde faaet, vilde kunne bekvemme sig til at komme igen og forny

sin Bejlen. Desuden var Johanne med sin Faster ved sin Side og bevogtet af Esge Brok i sikre Hænder — og dog stod nu Bonde Due der, der var ingen mellem ham og den Jomfru, til hvem hans Hu stod, og foruden den venlige Ingerd ingen andre Vidner til, hvad han havde at sige hende, end Skovens Fugle. Hun erindrede endnu grant de første Ord, som faldt.

«Ser I mig gerne, lille Jomfru?» spurgte han med et lyst Smil og et kækt Blik.

«Hjertens gerne!» svarede hun med barnlig Oprigtighed og Glæde, og saa gik Samtalen af sig selv. Hun fik at vide, at han ikke alene var gode Venner med Iver, men ogsaa havde kendt Mathias Torbernsøn fra Barnsben af. Hjulpen af dem havde han vovet sig hid, og nu tog det en saadan Fart med Elskovsrusen, at inden de skiltes, gav hun ham sin Tro, og Pagten blev beseglet med et Kys. Men pludseligt rev Johanne sig løs og udbrød:

«Ved I, at Esge Brok er her?»

«Ja vel,» svarede Bonde Due med stor Sindsro, «men baade for ham og hans Moder er vi sikre i nogle Dage. Han kommer ikke med til Brudefærden i Morgen, al den Stund han i Morges forvred sin Fod paa Jagten, og hans Moder sidder hos ham og plejer ham. Jeg er ellers

ikke ræd for den Hvalp, men dog maa jeg tilstaa, at Lykken der har været os god. Lad os nu, mit Hjerte, gribe til og nytte Lejligheden, mens den er der».

«Hvortil?» spurgte Johanne ængsteligt.

«Nu, nu,» svarede Bonde Due smaaleende, «I skal blot lidt op at age.»

«I vil voldføre mig?» udbrød Johanne forskrækket. «Hvorhen?»

«Til det bedste og sikreste Sted, jeg kender, min Fædrenegaard.»

Og nu fik hun at vide, at baade hans Fader og hans Stifmoder vidste, hvad han havde i Sinde og billigede det, naar det kunde ske med det gode og Jomfruen selv samtykkede deri. Desuden undte de hendes hovmodige Stiffader denne Ydmygelse.

«Min Fader,» sagde han tilsidst, «ønskede mig en god og rig Brud, men, lille Jomfru, da jeg havde staaet Aasyn til Aasyn med eder, da skønnede jeg, at eders Person er mere værd, end eders Gods».

«O,» udbrød Johanne med barnlig Ivrighed, «alt mit Gods skal være eder vel undt.»

Det Svar havde hun senere i en modnere Alder tænkt paa og undret sig over. Siden havde hun faaet sit Gods for kært til, at hun

kunde sige sligt, men hendes Barndom afsluttedes jo egentlig ikke førend med hendes første Ægteskab.

Bortførelsen gik for sig paa Sankt Mauritius' Dag paa en snild Maade. Ingerd foregav, at hun vilde se til sin gamle Amme, som laa syg i Hillerslev, hun tog Johanne med, Mads Torbernsen besørgede Kørekarlen drukken under Bordet, Bonde Due krøb i Karlens Klæder og agerede Kusk. Først da de vare komne afsted og Bonde Due vendte sig om, skønnede Johanne, hvad det gjaldt.

«Nu, Jomfru Johanne,» spurgte saa Bonde Due, «skal Rejsen saa gaa til Torp?»

«I Jesu Navn, lad det ske!» svarede Johanne, idet hun for sammen.

«Og du løber herfra uden dine Stadsklæder og Smykker?» udbrød Ingerd, idet hun lo. «Men se, jeg har tænkt derpaa, det er her altsammen,» og saa pegede hun paa en stor Bylt, som laa under Sædet. «Nu kan jeg gøre Gengæld for den Tjeneste, du viste mig i Gaar og rede dig til Brud paa Torp, thi efter dette maa dit Bryllup staa snarest.»

Og det skete ogsaa virkelig til Trods for Faster Ides og Hr. Lyders Forbitrelse. Men alt hvad der fulgte efter, gled forbi Fru Johannes

Erindring som i Taage. Med et Suk lod hun Mindet om sit første Ægteskab fare. Det var lige saa kort, som det var lykkeligt. Allerede tre Aar efter, 1419, faldt Bonde Due under Kong Eriks Felttog paa Femern, og da hans Fader, gamle Hr. Jens, kort efter døde, stod Fru Johanne ganske alene og hjemfalden til hendes Stiffaders Værgemaal. Og for at undgaa den Kalamitet, kastede hun sig i Armene paa den første Bejler, som meldte sig, og det var hendes nuværende Husbond, Niels Andersen Banner.

Nu først begyndte hun at udvikle sig til at blive den selvstændige og viljestærke Kvinde, hun nu var, og hendes Syn paa Livet forandredes efterhaanden. Hun levede under vanskelige Forhold, men hidtil havde hun hævdet sin Stilling som den raadende.

Der var Splid i hendes Hus, thi hendes Søn af første Ægteskab, Mikkel Due, forligedes ikke godt hverken med sin Stiffader eller med sine Halvsøskende, navnlig ikke med den ældste, Anne Banner, som nu var en Pige paa tyve Aar.

Og saa var der Karen, Ingerd Dyres eneste Barn, som havde havt den Vanskæbne at miste sin Moder, da hun var fire Aar gammel. Fru

Johanne havde, da hun forlod Torp for at drage tilbage til Asdal, seet ind paa Slettegaard og der fundet sin Veninde paa Sygelejet og bekymret for sin lille Datters Skæbne, hvis hun døde. Da havde Fru Johanne trøstet den syge ved at love hende, at hvis hun døde, vilde hun tage Karen til sig og behandle hende som en af sine egne Børn. Og Karens Fader havde billiget det, da han mente, det vilde i enhver Henseende være til Datterens Fordel.

Det var Tanken om dette Løfte, der saa underligt kom over Fru Johanne i denne Stund, og Nævnelsen af Dagens Navn fremdrog Mindernes Række og erindrede hende om, hvad hun skyldte Karens Moder. Havde hun holdt Løftet? Ja og nej. Hun havde behandlet Karen godt, men visselig ikke stillet hende paa lige Fod med sine egne Døtre. Hun var vel ikke bleven behandlet som en simpel Tjenestepige, men dog som en Mø, det vil sige en tjenende Jomfru, en Kammerpige, som Fruen brugte til sin personlige Opvartning. Hun blev altsaa yndet af sin Frue, men Husets Døtre vare i høj Grad skinsyge paa hende, ringeagtede hende, fordi hun var en ufri Mands Datter og benyttede enhver Lejlighed til at ydmyge hende. Fru Johanne saa det ikke altsammen, skønt dog nok

til, at hun burde skredet ind, men Aarsagen til, at hun undlod det, var den, at hun var bleven gjort opmærksom paa, at hendes ældste Søn, Mikkel Due, syntes at have et godt Øje til Karen. Tanken om at faa en ufri Kvinde til Sønnekone var hendes ætstolte Sind haardt imod, saa forskellig var den otte og trediveaarige Johanne fra den fjortenaarige, der med Glæde havde redet sin Veninde Ingerd til Brud, da denne ægtede en ufri Mand.

Men hun var ogsaa bleven styrket i sin Stolthed og forhærdet af sin første Mands Søster, Mette Due og hendes Gemal, der ingen anden var, end Stiffaderen, den myndige Hr. Lyder Kabel. Saa besynderligt var det nemlig gaaet. at da hendes Moder, Fru Ide, var død, havde den meget yngre Hr. Lyder ægtet Bonde Dues Søster, saa nu var han bleven hendes Svoger, og da han var gode Venner med hendes Gemal, Hr. Niels, kom han hende undertiden nær nok paa Livet og blandede sig i Familiens Anliggender. Men værst var dog den hovmodige Fru Mette, som havde fattet et formeligt Nag til Karen, fordi denne nogle Gange med Held havde sat hende Stolen for Døren.

Pludselig blev Fru Johanne vækket af de dybe Tanker, hvori Opgørelsen af hendes Sam-

vittigheds Regnskab havde nedsænket hende, mens hun lod Husholdningsregnskabet ligge. Der lød Larm og Hundeglam i Gaarden, hun for sammen, og Karen sprang op og saa ud.

«Du skal se, at Mikkel er i Farvandet, og at hun der ved noget derom,» hviskede Jomfru Anne til sin Søster Ide, som sad ved Siden af hende.

Og enten nu Karen vidste noget derom, eller ikke, saa forholdt det sig dog saa. Men der var ikke noget overraskende deri, fordi Mikkel, uagtet han egentlig boede paa sin Fædrenegaard Torp, hvor hans Faders Stifmoder, der endnu var i Live, styrede hans Hus, dog af og til kom over til Odden for efter hans Moders Ønske under Hr. Niels Fraværelse at se Gaardfogden der paa Fingrene. Derfor kom han ogsaa nærmest nu, men hvad der vakte Fru Johannes Forundring og Mishag, var at han kom i Selskab med Bondevennen og Oprøreren Henrik Tagesøn, som begærede at hilse paa hende. Det havde hun mindst af alt ventet. Pinligt maatte for hende Gensynet med den Mand være, som i sin Tid havde været hendes første Ægtefælles Meningsfælle og Ven og for ikke længe siden i hendes Øjne havde været en ridderlig Helt, udmærket ved urokkelig Troskab mod sin land-

flygtige Herre, Kong Erik. Følelsen af al Tings Omskiftelighed, og at hun selv havde været den Lov underkastet, greb hende, men hun tog sig sammen og gik ud i Hallen for at tage imod den uvelkomne Gæst.

ANDET KAPITEL.

Store Planer.

Henrik Tagesøns Tilsynekomst var Fru Johanne dobbelt uvelkommen, fordi han havde ytret Tilbøjelighed for Husets ældste Datter Anne og ikke fra først af var bleven helt afvist. I og for sig maatte han jo ogsaa være velkommen som Dattermand, thi han var baade af høj Byrd og velstaaende. Hans Fader hørte til den gamle Slægt Reventlows fynske Linie og i hans Moders Aarer flød Hvidernes Blod. Hr. Tage Henriksen havde nemlig ægtet Jomfru Ingeborg, Datter af Anders Ovesøn Hvide og Else Krognos, og derved fik Sønnerne Henrik og Ove Part i Hvidernes gamle Ejendom, Bjørnsholm paa Mols. Men der fandt Henrik Tagesøn intet Tilhold, thi hans Moder, Fru Ingeborg havde giftet sig igen og ægtet den rige og ansete Hr. Otte Nielsen Rosenkrantz, der siden som Rigets Hofmester kom til at spille saa fremragende en

Rolle og allerede var den øverste i Rigets Raad. Men han var en afgjort Fjende af Kong Erik og lige saa hadsk mod enhver, der tog den fordrevne Konges Parti, som Hr. Lyder Kabel. I disse to Herrers Øjne var Henrik Tagesøn en ligefrem Oprører, og derfor var han lige saa ilde set paa Bjørnsholm, som nu paa Asdal. Og da han ikke havde giftet sig og sat Bo, var han hjemløs og førte et omflakkende Liv.

De eneste Steder, hvor han fandt Tilhold, var Vingegaard ved Tjele, som hans Broder Ove havde tilgiftet sig og levede der roligt med sin Hustru, Anne Juul, og han delte ikke sin ældre Broders høje, ærgerrige Stræben. Dernæst Torp, hvor han allerhelst dvælede, dels paa Grund af de lyse Minder fra Bonde Dues Tid, dels fordi Oldemoder, som gamle Fru Ane Jensdatter kaldtes, var ham god. Saaledes fik han en afgørende Indflydelse paa unge Mikkels Udvikling, saa at denne gik i sin hensovede Faders Spor og tilsidst ganske blev vunden for Kong Eriks og Bøndernes Sag.

De kom nu begge fra Torp, hvor Henrik Tagesøn havde tilbragt nogen Tid, efter at han havde rejst omkring i Landet for at vinde Tilhængere, og nu vilde han gøre et sidste For-

søg med Fru Johanne, skønt Mikkel spaaede ham kun ringe Held med det.

«Nu, det vil blive værst for hende selv,» sagde Henrik med den urokkelige Tro paa sin egen Dygtighed og den Sag, der havde gjort ham til den Mand, han var.

Mens Mikkel gav sig Ærinde i Laden og Stalden, gik Henrik alene op i Hallen, hvor han fandt Fru Johanne siddende i sin Hyndestol, rede til at modtage ham. Han havde nemlig for en Sikkerheds Skyld ladet sig melde ved Hushovmesteren og faaet det Svar, at Fruen vilde modtage ham der.

Frejdigt traadte han ind, og det kendtes paa Udtrykket i Fru Johannes Aasyn, at hun ikke blev ubevæget ved at gense hans kraftige, statelige Skikkelse og føle hans baade kloge og ildfulde Blik hvile paa sig Men straks spredte et indtagende Smil den Alvor, som hvilede over hans Aasyn ved Indtrædelsen, han traadte nærmere og hilste med megen Anstand. Ikke for intet havde han været Kong Eriks Hofsinde, og uagtet han nu var en Mand paa over fyrrëtyve Aar, var Hofskikken ikke gaaet af ham endnu.

«I havde nok mindst ventet at se mig, ædle

Frue,» sagde han, idet han saa op med et spørgende Blik.

«Unægteligt,» svarede hun, men tilføjede venligt, «dog siden I nu engang er her, saa tag Sæde og beret mig, hvorledes I selv, eders gode Broder Ove og hans Hustru lider. I kommer vel fra Vingegaard?»

«Ja, der har jeg været, men sidst kommer jeg fra Torp i Følge med Mikkel, som er her, men han gav sig i Snak med Gaardfogden, og saa gik jeg alene herop. Ellers har jeg flakket viden om i Kong Eriks Ærinde, men det er ikke noget for eders Øren nu, da I er anderledes til Sinds, end I var forhen.»

«Nej, Henrik, lad mig helst blive udenfor eders store Planer. Eders Broder gaar vel heller ikke med til det?»

«Ingenlunde,» svarede Henrik. «Ove og hans Hustru, de have kun Sans for deres Stude, Svin og Korn.»

«Det have de vel dog,» bemærkede Fru Johanne i en skarp Tone, «men eders Broder vil ikke knække sin Hals paa en haabløs Sag. Gør som Ove, sæt Bo, tag eder en Hustru og hold eder stille!»

«Det Raad lyder som Spot i mine Øren, naar det kommer fra eder,» svarede Henrik

Tagesøn i en bitter Tone, «eftersom I selv har modsat eder, at den Jomfru blev mig givet, til hvem min Hu stod.»

«Hvad, tænker I endnu paa Anne!»

«Visselig gør jeg det, kære Frue! Jeg er kommen i Dag for at faa sluttelig Svar og Besked af eder.»

«Men I maa da kunne sige eder selv,» svarede Fru Johanne i en utaalmodig Tone, «at det kan I ikke faa af mig. Sagen afhænger af Annes Fader. I maa vente, indtil min Husbond kommer hjem.»

«Aa hvad, kære Frue, I har ikke været saa betænkelig i andre Sager. Siden eders Husbond drog bort, har I gjort al Ting egenmægtigt af, om Mikkel da ikke lyver.»

«Ej, ej!» udbrød Fru Johanne med et spodsk Smil, «saa I har holdt Samraad med min Søn og udspurgt ham om min Gøren og Laden! Nu, deraf er I ikke bleven meget klog, eftersom jeg ikke har misbrugt min Myndighed, hverken afhændet nogen Gaard, eller lovet nogen af mine Døtre bort. Men jeg vil gaa ærligt til Værks og tilstaa, at selv om jeg havde turdet, vilde jeg ikke gjort det.»

«Saalunde lød ikke eders Tale fra først af,» udbrød Henrik heftigt.

«Nej, thi den Gang var I ikke kommen saa dybt i med Bønderne, og jeg havde tænkt mig, at I vilde skilt eder fra dem, da det viste sig, at Maalet ingenlunde var at genindsætte vor kære fordrevne Herre, men at afskaffe alt Herskab og ganske fritages for Skat. Anderledes kan deres Mening ikke være, saaledes som de have hærjet Landet, myrdet, skændt og brændt. De ville være Herrer, og alle gode Mænd skulle nedtrykkes til at være deres Tjenere, men paa den Vis maa Riget gaa under.»

«Det er en svær Beskyldning, I der rejser mod Bønderne,» svarede Henrik roligt og fast. «Men jeg kan forsikre eder om, at skønt der findes Misgerningsmænd blandt Bønderne, saa dog ikke flere end blandt de gode Mænd. Heller ikke fare disse mere læmpeligt frem, naar de føre Krig. Og Bønderne have hidtil ikke hærjet i deres Hjemstavn. Ingen af eders Gaarde er bleven hærjede.»

«Ja,» udbrød Fru Johanne, «jeg maa prise min Lykke, at jeg er en Vendelbokvinde, men mon det frier mig, naar det næste Gang gaar løs? Jeg haaber endnu, at det vil blive undgaaet, ikke alene for min og mine liges Skyld, men ogsaa for eders og Böndernes Skyld. Rigets Raad og alle gode Mænd staa nu omkring

Kong Kristoffer som en Mur, og det vil blive farligt at løbe Panden mod den.»

«Nu,» svarede Henrik koldsindigt, «der er dog Huller i den Mur. Der sidder gamle Axel Tott ovre paa Varberg, Peder Bille paa Lyngbygaard i Skaane, saa og Peder Oxe paa Krogen og Iver Dyre paa Korsør — alle disse have holdt deres Ed til Kong Erik og ere bleven ham tro.»

«Ak, Henrik, de Hjælpere ere vidt spredte og langt borte, men længst borte er Kong Erik selv. Lad ham komme til Stede og stille sig i Spidsen for sine Tilhængere, da vilde der være Mening i Tingen, men nu?»

«Lid paa, at han vil komme,» svarede Henrik fortrøstningsfuldt, «men ikke førend vi have skaffet ham fast Grund under Fødderne og Øjeblikket er gunstigt. Og det vil nok naaes. Vi har mægtigere Hjælpere end I drømmer om, men hvad gavner det at tale med eder derom? Hellere vil jeg minde eder om eders gode første Husbond, hvis Sjæl nu længe har været hos Gud. Havde han endnu været i Live, da vilde han sikkert staaet paa samme Side, som jeg, først fordi han var Kong Erik oprigtigt hengiven, dernæst fordi han var en god og billigt tænkende Mand, som aldrig fortrykte sine under-

givne. Han vilde skønnet, at den hele Uret ingenlunde er paa Bondens Side og at Bonden ofte er bleven skammeligt forurettet, saa at det er med god Grund, at han har grebet til Vaaben for at værne om sine Rettigheder. Men eders nuværende Husbond har et andet Sind, og hører han end ikke til de værste, saa har han dog mangen haard og uretfærdig Handling paa sin Samvittighed. Det kendes paa eder, ædle Frue, at I har levet sammen med ham i over tyve Aar — tilgiv mig, at jeg siger det!»

«Nu, Henrik,» sagde Fru Johanne roligt og med et stolt Smil, «i denne Afskedsstund, da I gør op med mig, skal I have frit Sprog. Lidet vigtigt er det nu for mig, hvad Dom I fælder over mig, men jeg vil dog sige eder, at I tager fejl. Mit Tankesæt er ikke skabt af min nuværende Husbond, hvem jeg ogsaa kalder god, men fremvokset af mit eget Indre under Tidernes Paavirkning. Og det tør jeg nok sige, at havde min første kære Husbond end været i Live, da vilde han, belært af Erfaringen, faaet bedre Forstand end I og ikke sat alt paa Spil for en Konges Skyld, som, hvor god og huldsalig han end kunde være, dog med sit uduelige Regimente og sin Egenraadighed har bragt alt i Forvirring.»

«Jeg vil ikke strides med eder om det,» sagde Henrik, i det han afvisende løftede Haanden, «men hellere give eder Svar paa det, I før sagde, at naar gode Mænd undertrykkes, da vil Riget gaa under. Jeg frygter, i Modsætning til eder, at det snarere vil ske, naar Almuen bliver mishandlet og forkuet, thi Bonden er dog Landets Marv, af ham nærer vi os, og berøve vi ham al Frihed, da lægges Landet øde.»

«Saa I mener virkelig, at Bønder egne sig til at styre Land og Rige?»

«Ja, de bedste af dem. Lad os ikke hovmode os alt for meget, men mindes, at fra først af ere vi dog alle komne af Bonderod.»

«Ej hør!» udbrød Fru Johanne, idet hun slog Hænderne sammen. «Hvor I er bleven vis ved at færdes blandt Bønder. I har Ret, Adam var vor alles fælles Fader, og skal vi regne saa langt som op til ham, da bliver vi alle lige. Ja, jeg er ikke lærd nok til at udlægge alt det for eder, men det tykkes mig uundgaaeligt, at der siden blev Forskel og at, hvad der fra først af havde været en liden Plante, blev et stort og mægtigt Træ.»

«Saamænd, den Lignelse er ikke ilde, men jeg vil føje til, at intet Træ er saa stort og mægtigt, at Øxen ikke kan fælde det eller Stor-

men ikke knække det. Med andre Ord, kære Frue, betænk Bøndernes store Magt for Tiden. Hertug Kristoffer, hvem I kalde Konge, har ingen Hær rede, og her er nu ingen anden Befalingsmand Norden for Fjorden, end Bondeplageren Hr. Esge Brok, som sidder paa Aalborg Hus med et Par hundrede Landsknægte, mens vi er mindst tyve Tusinde Mand. Hvad kan Hr. Esge stille op imod en saa vældig Overmagt? Skøn da, hvorledes det vil gaa eder og eders Gods, naar det atter bryder løs, hvis I ikke gaar med Bønderne!

«Og I skal vel være Fører for denne vældige Hær?»

«Efter al Sandsynlighed ja, men flere gode Mænd ville staa ved min Side, blandt andre eders egen Søn.»

«Det vil jeg dog først se, Henrik Tagesøn!»

«I skal faa det at se, Frue, og det er en Grund mere til, at I gør fælles Sag med os. Giv mig eders Datter, og I vil blive bjærget, thi I vil da i mig have en tro Ven og Beskærmer. Ingen skal da røre eder, eller noget, som eders er, hverken Godser eller Len.»

Fru Johanne rejste sig, rettede sin anseelige Skikkelse og svarede med et stolt Smil:

«Jeg takker eder for det gode Tilbud, mægtige Herre, men vid, at kommer jeg i Fare, da vil jeg værge for mig til det yderste, og jeg har mere end een stærk Borg, hvor jeg kan hytte mig, Hellere vil jeg gaa til Grunde end befatte mig med dette skammelige Oprør.»

«Betænk eder vel, ædle Frue. Jeg har fornemmelig eder og eders Børns Vel for Øje. Og for at aabne en Mulighed for Enighed imellem os, vil jeg bede eder om een Ting — lad mig komme til Orde med eders Datter og faa min Dom af hendes egen Mund.»

Fru Johanne studsede, tænkte et Øjeblik efter, men sagde saa:

«Nu, det er vel bedst at det sker, for at vi kunne komme ganske til Ende med denne Sag. Men I vil kun faa ringe Glæde af det, thi hun mener ved Guds Moder ligesom jeg, at vi ikke ere komne af Bonderod.»

Derpaa gik hun ud af Hallen og Henrik maatte vente en god Stund, men endelig aabnedes Døren og Anne traadte ind. Han gik hende frimodigt i Møde, thi han havde jo kendt hende fra hun var Barn, skønt han rigtignok ikke havde vekslet mange Ord med hende i de sidste Par Aar.

«Hjertens Tak, fordi I kom, kære Jomfru

Anne!» sagde han, idet han greb hendes Haand, som hun vel lod ham tage, men trak den dog straks til sig igen. «Nødigt vilde jeg gaa herfra uden at have faaet min Dom af eders egen Mund. I ved jo, hvad det gælder, og eders Moder var mig fra først af god, men nu har hun skiftet Sind. Min Hu staar dog lige fuldt til eder, og jeg beder eder om at give mig eders Tro. Eders Moder har vel sagt eder, hvorledes min Stilling er. Jeg er nu en mægtig Mand og kan om føje Tid blive det end mere. I kan trygt give eder i min Varetægt. Det vil gavne ogsaa eders Moder, naar Fejden gaar løs og Bønderne kommer over eder.»

«Spar de mange Ord, Henrik Tagesøn,» svarede Anne koldt og fast. «Min Moder har meddelt mig, hvilket Svar hun har givet eder. Hun drister sig ikke til egenmægtigt at give mig bort, I faar bie, indtil min Fader kommer hjem og se, hvad Svar I faar af ham.»

«I driver Spot med mig, Jomfru Anne,» udbrød Henrik rød af Vrede. «I mener at vide, hvorledes det Svar vil komme til at lyde, det lader jeg nu staa hen. Men hvad I med Sikkerhed maa vide, det er, at eders Moder ikke vilde give eder til mig, selv om hun turde. I maa da raade eder selv og selv tage Beslutningen,

og det kan I trygt gøre, naar I stiller eder under min Beskyttelse. Det er heller ikke utænkeligt, at eders Fader, om han nu var her og vidste, hvorledes Sagerne staar, vilde give Køb.»

«O, jeg forstaar!» udbrød Anne. «I vil have mig til at løbe af Gaarde med eder, hvem jeg aldrig havde kær.»

«Da var I dog forhen mild nok imod mig,» sagde Henrik, idet han sendte hende et bebrejdende Blik.»

«Ja», svarede hun, «da jeg var Barn og ikke vidste, hvad jeg gjorde og heller ikke kendte den Galenskab, som stak i eder. Men siden I endelig har villet det, da skal I nu faa at høre min Beslutning, som er urykkelig. Aldrig,» vedblev hun, idet hun hævede sit Hoved og sendte ham et Blik som et Lyn, «giver jeg mig hen til en Mand, som har svoret til den usselige Kong Eriks Fane, som har skilt sig ud fra Standen og holder til med Bønder og Skælmer.»

«Ak, Jomfru Anne, hvor kan I dømme saa overilet og ubilligt. Det er, som om jeg hørte eders Fader tale. I har ingen Vilje mere selv. Jeg havde større Tanker om eder.»

«Det er mig nu lige godt, Henrik Tage-

søn, enten eders Tanker om mig er store eller smaa. Men I maa ikke forglemme, at ikke alene min Fader, men ogsaa min Moder viser eder af, og Aarsagen dertil er gyldig nok, skønt dog ikke krænkende for eders Person.»

«Nu,» udbrød Henrik forbitret, «jeg tænker, at I er rede til at kaste eder hen til den usleste Stymper, som eders Fader udpeger, naar han blot har bøjet Knæ for Hertug Kristoffer og kysset hans Naades Haand. Tænkelig har en saadan alt stukket mig ud.»

«I er ganske fejl paa det,» svarede Anne med et medlidende Smil, som tirrede Henrik mere end hendes Heftighed før. «Ingen har bejlet til mig, og jeg er ingen elskovssyg Jomfru. Om jeg tør sige det, da undrer det mig højligt, at I med alle eders store Planer kan tænke paa sligt Narreværk og vil belemre eder med en Hjærtenskær. Lad det bie, indtil I har vundet de Laurbær, I tragter efter og Kong Erik sidder fast i Sædet.»

«Jeg kunde godt bie,» svarede Henrik mere sagtmodigt, «om eders dyrebare Person kunde blive Lønnen for min Taalmodighed. Jeg har ingen Jomfru truffet paa min Vej, som har huet mig bedre end I.»

«Det er jo en stor Ære for mig,» svarede

Anne med et lille Kniks. «Men mon den vilde bleven mig til Del, hvis jeg havde været fattig og mine Forældre uden Magt og Anseelse? Jeg tænker, at I har villet styrke Bøndernes Sag ved en Forbindelse med os. Se ikke saa vredt paa mig, fordi jeg siger det, thi derved stiger I i min Agtelse. Kun paa den Vis bliver der nogen Forstand i eders Adfærd.»

«I vil engang komme til at angre, at I har vist mig saa haansk af,» svarede Henrik med Bitterhed.

«Det skulde gaa sært til,» sagde Anne, men hun tilføjede i en mildere Tone, «dog ønsker jeg eder kun godt, Henrik Tagesøn! det skal glæde mig, om I kan bjærge eders Person, og det ikke ender med Undergang for eder.»

«Lad det nu være nok,» sagde Fru Johanne, som kom tilbage. «Gaa med Gud, Henrik Tagesøn, og sig ikke, at I er kommen uadvaret herfra.»

«Eders Hovmod er uden Grænser,» udbrød han forbitret, «men saa sandt jeg lever, det skal blive stækket!»

Derpaa vendte han sig brat, forlod Hallen, gik ud i Gaarden, fik sin Hest sadlet og red derfra, men efterlod dog den Besked tilMikkel, at han vilde oppebie ham paa Odden.

TREDIE KAPITEL.

Mikkel Due faar fuld Besked af sin Moder.

Mens Elskovsguden led et saa forsmædeligt Nederlag oppe i Hallen, fejrede han en stor Triumf nede i Urtegaarden. Der havde Mikkel Due og Karen fundet hinanden. De sad fortroligt sammen paa en Bænk og vekslede baade Ord og Kys.

«Hvilken Fryd atter at mødes, Karen,» udbrød Mikkel.

«Ja,» svarede Karen, hvis Kinder blussede. «Det er nu to Maaneder og tre Dage siden, vi taltes ved i Enrum. Sidste Gang var Mariæ Magdalenæ Dag.»

«Ej, har du holdt saa nøje Regnskab med Tiden, mit Hjerte?»

«Ja, Mikkel! De Dage, der have været os til Fryd og Gammen, kunne snart tælles. Derfor bankede mit Hjerte for lidt siden, da jeg sad i Fruerstuen og hørte Hovslag i Gaarden.

Efter det Budskab, du sendte mig i Gaar med Torkild, maatte jeg tro, at det var dig, der kom, og det var godt, at du varede mig ad, thi ellers vilde jeg ikke løbet herud.»

«Jeg er en slet Søn, Karen, jeg listede mig herud uden først at byde min Moder Goddag. Dog bad jeg Henrik Tagesøn sige, at jeg snart vilde komme.»

«Og jeg er en slet Plejedatter,» sagde Karen, «al den Stund jeg blev glad, da jeg hørte, at Henrik Tagesøn var med, thi saa kunde jeg slutte, at min Frue fik andet at tænke paa, end tage vare paa os.»

«Der regnede du endnu rigtigere, end du troede, thi vid, at Henrik er kommen for at begære Anne af Moder.»

«Ej, ej, har han nu endelig dristet sig til at tage Bladet fra Munden! Men jeg spaar ham kun ringe Held dermed. Han er god nok i og for sig, men han lugter dog nu for meget af Bønder, ligesom jeg.»

«Og dog,» udbrød Mikkel i stor Harme, «var din Moder af adelig Rod, og din Fader fik Frihedsbrev og Adelsskjold.»

«Ikke Alverdens Breve eller nylavede Skjolde,» svarede Karen, «kan i din Moders Øjne veje Byrden op.»

«Ja, ja,» udbrød Mikkel, «saa højes Barn af sin Byrd, som Hjorten af sine Takker. Saaledes bør det og være. Men i dette Tilfælde tykkes det mig rigtignok, at den store Taknemmelighedsgæld, hvori min Moder stod til din, burde kunnet bøde paa, at der ikke er fuldt Bevis for din gode Byrd til Stede. Jeg finder det rent ud sagt skammeligt, at hun har behandlet dig som en Tjenestekvinde.»

«Det har dog været til mit bedste,» svarede Karen roligt. «Jeg har lært at gøre Gavn, ikke alene i Fruerstuen, men ogsaa i Køgerset og Bryghuset, og det er dog bedre at være den første blandt Møerne, end et Skumpelskud blandt Husets Døtre.»

«Du skal blive en Pryd for det Hus, hvor jeg fører dig ind som min Hustru!» udbrød Mikkel.

«Ak, Ven, naar vil det ske?»

«Maaske førend du tænker det, men ganske sikkert, om Gud Herren ellers vil, naar Kong Kristoffer er bleven jaget af Landet og alle hans Bondeplagere tugtede. Da vil der blive Enighed og Forstaaelse mellem gode Mænd og Bønder, og Moder vil komme til Besindelse.»

«Da maa her blive som i Paradis,» sagde Karen, i det hun saa hen for sig. «Men det

bæres mig for, at det aldrig vil blive til noget med Ligelighed her i Verden, nogle ville stedse være ovenpaa og andre blive undertrykkede.»

»Ej, saa her sidde I to og sladre,» sagde pludselig en myndig Stemme bagved dem, de sprang op og stod Ansigt til Ansigt med Fru Johanne, hvis Aasyn var blegt af Harme. «Jeg havde dog tænkt bedre om dig, Mikkel, end at du vilde sætte denne stakkels Pige Fluer i Hovedet.»

«Det agter jeg ingenlunde, Moder; lige saa lidt som Karen vil holde mig for Nar. Hvad vi to have lovet hinanden, det er ærlig meent og vil blive ubrødeligt holdt.»

«Mikkel,» udbrød Fru Johanne, «havde din Fader været i Live, han vilde aldrig billiget dette.»

«Nu, Moder, det maa I vide bedre end jeg, som kun var en liden Purk, da min Fader lod sit Liv paa Valen. Men Farmoder siger, at han var en billigt tænkende, vennesæl Mand, som ikke hovmodede sig over nogen og ikke mente, at hans undergivne vare Krager, fordi han selv førte en Ørn i sit Skjold.«

«Du kan ikke tale for godt om din Fader, men dog tyder det, du der sagde, paa Ufor-

stand. Ak, hvilke Tider vi maa opleve! Bønderne rejse sig mod deres Herskab, og Børnene sætte sig op imod deres Forældre!»

«Glem ikke at føje til, at Mand og Hustru skilles i Vrede,» sagde Mikkel med et spodsk Smil.

Fru Johanne blev rød og sendte sin Søn et forbitret Blik. Men hun genvandt hurtigt sin Fatning.

«Hvorfor disker du nu op med det?» sagde hun roligt. «Du ved jo godt, hvoraf det kom, ene og alene fordi din Stiffader faldt fra Kong Erik, hvem min Fader og vor Slægt har hyldet og tjent med Troskab lige siden Fru Margrethe Valdemarsdatters Dage. Gud glæde hende i Himmelen! Hun signede mig og lagde sin Haand paa mit Hoved, da min Moder var i Viborg, hvor hun blev stedet for Dronningen og tog mig som Barn med sig derud. Og, ser du, saa længe jeg troede, at Henrik Tagesøn kun havde det for Øje, at føre Kong Erik tilbage, da holdt jeg paa ham, men siden din Stiffader forlod os og rejste bort, har det mere og mere vist sig, at Bønderne løbe med Henrik, og at Maalet er den fri Mands Ødelæggelse, og derfor har jeg nu givet ham op. Og Anne har nu og

vist ham Vintervejen, at du ved det! Saa, Mikkel, nu har du faaet fuld Besked! Drag Lære deraf og skil din Sag fra Henrik Tagesøns!»

«Nej, Moder, aldrig i Evighed gør jeg det. Vi ere svorne Venner og ville følges ad, enten Vejen saa gaar til Hæder og Lykke eller til Fald og Død.»

«Gud og alle Hellige, se i Naade til dig, Søn, saa forblindet du er! Men hvad du end gør, saa skal du ikke faa Held til at drage hende der med dig ned i Elenden. Hun er dog, naar alt kommer til alt, for god til det. Jeg maa derfor bede dig for en Stund at holde dig fra Odden. Jørgen Foged kan mageligt styre Krammet uden dig.»

«Saa I viser mig af Gaarde, Moder,» udbrød Mikkel forbitret.

«Nej,» svarede Fru Johanne, «det gør jeg dog ikke. Vil du mig noget, saa kom du kun til mig! Jeg skal for Fremtiden bedre tage Vare paa mine Møer. — Kom saa, Karen!» tilføjede hun, i det hun greb Karen i Armen.

Karen, som havde staaet med korslagte Arme og hørt stum paa denne Ordveksel mellem Moder og Søn, idet hendes Blik vandrede fra den ene

til den anden, for nu sammen og genvandt Mælet.

«Venlig Hilsen til Henrik Tagesøn,» raabte hun efter Mikkel, som nu var i Færd med at gaa, «og lid selv vel, indtil vi atter sees!»

«Hvad betyder det, Karen!» udbrød Fru Johanne. «Vil du sætte dig op imod mig?»

«Nødigt, Plejemoder,» svarede Karen, «men som I farer frem, da kan det ende dermed.»

«Nu, min Dukke,» svarede Fru Johanne med et barskt Smil, «jeg skal nok vide at faa Bugt med dig, og hvad Mikkel angaar, da er det at haabe, at han snart faar løbet Linen ud og kommer til Fornuft.»

«Ikke skulde man tro,» udbrød Karen djærvt, «at I, da I var ung, satte eder op imod eders Forældre og lod eder voldføre af eders Hjertenskær.»

«Det var en anden Sag,» svarede Fru Johanne, «efterdi Bonde Due og jeg vi vare jævnbyrdige. Men løb du kun, Karen,» vedblev hun med tirrende Rolighed, «jeg skal nok sørge for, at du ikke kommer til at sidde som Frue paa det Sted, hvor jeg dengang løb hen.»

«Det bliver, som Gud Herren vil, Frue! I evner ikke mere, end hvad han tillader.»

«Sandt nok, Karen! Vi kende ikke Guds Vilje. Maaske vil han, at vi alle til Hobe skulle gaa til Grunde. Men saa vidt mine Øjne kunne se, da venter der Mikkel og dig Undergang paa den Bane, I har betraadt.»

Karen gav intet Svar, men hendes Blik og Holdning viste, at hendes Frues Visdomsord ikke havde gjort mindste Indtryk paa hende.

Da de naaede op paa Gaarden, havde Mikkel været der og var allerede reden derfra ad Odden til. Der traf han saa Henrik Tagesøn, og de to Venner samtalede om den Medfart, de begge havde faaet paa Asdal. Det viste sig, at mens Mikkel var ved godt Mod, havde den dobbelte Afvisning, som Henrik havde faaet af Moder og Datter gjort et stærkt Indtryk paa ham, men Grunden dertil var ikke, som hans unge Ven troede, Sorg over Tabet af Anne. Den Sikkerhed, hvormed begge Kvinderne, baade den ældre og den unge, vare optraadte, gav ham en pinlig Følelse af det herskende Partis Modstandskraft. Fru Johannes Mening og Holdning havde større Betydning for ham end mange Mænds.

Han beholdt imidlertid disse Tanker for sig selv.

De to Venner blev ikke længer paa Odden, end til den næste Dag. Da red de ned til Kjetterup, hvor Henrik havde sat flere af de nærmest boende Bondeførere Stevne, og hvor han haabede at træffe en indflydelsesrig Ven af Kong Eriks Sag.

FJERDE KAPITEL.

To Korsriddere.

Efter at Mikkel Due og Henrik Tagesøn vare dragne bort, blev der stille paa Asdal. Der hvilede et Tryk paa Husmoderen, som gav sig til Kende ved en for hende usædvanlig Usikkerhed og Ordknaphed.

Men sagde Fru Johanne ikke meget, saa tænkte hun desto mere. Hun gjorde sig selv adskillige Spørgsmaal, som kun Tiden og Begivenhedernes Udvikling kunde besvare.

Havde hun gjort klogt i saa bestemt at afvise Henrik Tagesøn? Det var dog tænkeligt, at Bønderne kunde sejre og Kong Erik vende tilbage. Henrik Tagesøns Henvisning til hendes første, kære Husbonds Tankesæt, havde gjort et stærkere Indtryk paa hende, end hun lod sig mærke med. Hun maatte tilstaa for sig selv, at det var højst sandsynligt, at Bonde Due vilde gjort fælles Sag med Henrik Tagesøn og

sluttet sig til dem, der arbejdede paa at faa Kong Erik tilbage, og at han ingenlunde vilde skyet Makkerskabet med Bønderne, men at han tillige ved sin større Anseelse vilde gavnet Sagen mere, end Henrik Tagesøn formaaede. Imidlertid vilde det dog forundret hende, om hun havde faaet Indblik i Sagerne og vidste, med hvor stor Klogskab og Ihærdighed Henrik Tagesøn havde arbejdet paa sine store Planers Virkeliggørelse. Men han havde ikke turdet indvie hende i det. Hendes mod ham og Almuen fjendtlige Sindelag havde udelukket hende fra hans Fortrolighed.

Endelig lød der i hendes Samvittighed en sagte Røst, som tilhviskede hende, at hun var uretfærdig imod Bønderne. Hun vidste nok om Undertrykkelse og Mishandling af Almuesfolk til at kunne skønne, at de havde havt god Grund til at rejse Oprørsfanen. Hverken hendes Stiffader eller nuværende Husbond havde holdt sig ganske fri for det, men tilladt sig Ting, som Bonde Due aldrig vilde indladt sig paa. Rigtignok forholdt det sig saa, at det ikke var kommet saa vidt endnu med Almuens Undertrykkelse i Jylland, som paa Øerne, hvilket mest skyldtes den jydske Selvejerbondes Fasthed og Selvstændighedsfølelse, og der var flere Selv-

ejerbønder og færre Fæstere i Jylland end i andre Dele af Riget. Men den jydske Bonde var klog nok til at skønne, hvorhen Udviklingen bar, og at han vilde komme til at dele Skæbne med sine Standsfæller paa Øerne, hvis han ikke i Tide viste Brodden.

Og nu grublede Fru Johanne over, hvorledes det vilde gaa, naar hendes egen Søn, som det tegnede til, blev inddragen i Fejden og stillede sig i det Parti, som hun maatte ønske Undergang? Hvad kunde hun gøre for at frelse ham? Hun kunde ikke mere have Tillid til ham. Hun turde ikke lade ham have Indseende hverken med sine Ejendomme eller de Len, som vare hendes Husbond betroede, og som hun under hans Fraværelse havde styret, bistaaet af Mikkel. Dette gjaldt da især Kongsgaarden Aggersborg. Faldt denne vigtige Besiddelse ved Uforsigtighed i Bøndernes Hænder, det vilde i hendes Husbonds, Kong Kristoffers og hans Mænds Øjne være en Synd, som aldrig vilde blive tilgivet.

Medens Fru Johanne saaledes plagedes af Usikkerhed og Tvivl, harmedes hun paa den ene Side over den ukloge Overlegenhed, hvormed Anne tog Sagernes Stilling, uagtet hun dog selv havde gjort sit til at fremkalde denne

Stemning hos Datteren, medens hun paa den anden Side forargedes over den slet dulgte Triumf, som laa i Karens straalende Blik og hele Væsen — kort sagt, den ellers saa viljestærke og beslutsomme Frue paa Asdal var kommen paa Kant med sig selv og følte sig, maaske for første Gang i sit Liv, usikker og vanmægtig. Hendes Overvejelser og Grublerier endte gerne med det Suk — gid min Husbond vilde komme hjem og dele Ansvaret med mig!

Det skulde imidlertid vare to Maaneder, inden det Ønske blev opfyldt, men omsider skete det dog. — Omtrent en Uge før Jul, en skøn, klar Vinteraften, lød Portgemmerens Horn og straks ved de første skrattende Toner rejste Fru Johanne sig og ilede til Karens og alle de andre Møers Forundring selv ned ad Taarntrappen for at se, hvem det var, der kom saa silde. Rejsende maatte det sikkert være, og der viste sig da ogsaa to i Hættekapper indhyllede Ryttere, som, ledsagede af et Par Svende, red over den nedladte Vindebro ind i Gaarden. Hun gik nogle Skridt frem, og hendes Anelse bedrog hende ikke, thi ved Synet af hende sprang den ene Rytter af Sadlen, kastede Tøjlen til sin Svend og ilede hende i Møde. Det var Hr. Niels selv, og den anden Rytter, som kom

mere sindigt af Sadlen, var hans Broder og Ledsager fra Pilegrimsfarten, Hr. Erik.

«Vel mødt, Johanne,» raabte Hr. Niels, idet han omfavnede sin Hustru. «Gud og alle Hellige være priset, at du er her igen,» sagde hun, idet hun gav ham Velkomstkysset. «Jeg har imødeset din Hjemkomst med stor Længsel.»

Nu kom Anne, fulgt af sine yngre Søskende, Karen og Møerne, dernæst Hushovmesteren, Gaardfogeden og flere af det mandlige Tyende for at byde deres Husbond velkommen tilbage til Hjemmet, saa at han snart var omringet af en stor Skare. Det saas af de glade Ansigter, at en ond Husbond var Hr. Niels ikke. Kun et Aasyn forblev alvorligt og ubevæget, og det var Karen Madsdatters.

Mens Fru Johanne bød sin Svoger, Hr. Erik, velkommen, fløj Anne sin Fader om Halsen, og han kærtegnede de andre Børn.

«Ved alle Hellige,» udbrød Hr. Erik, «det er værdt at drage langt bort fra Hjemmet blot for at faa en saadan Velkomst. Og saa har Niels indbildt sig, at han ikke blev savnet i Hjemmet.»

«Nej, værre end det,» sagde Hr. Niels, «sna-

rere, at jeg var en Anstødssten og en Hindring, du ved selv bedst for hvad, Johanne!»

«Ak ja,» svarede hun med Alvor, «men meget har forandret sig i de to Aar, mens du har været borte, og jeg har skiftet Sind. Jeg indser min Fejltagelse og staar nu ganske paa samme Side, som du.«

«Ved min Helgen,» udbrød Hr. Niels, «en bedre Tidende kunde jeg ikke faa, og forbliver alt saa stille og fredeligt her i Landet, som det er nu, da tænker jeg, mit Hjerte, at vi skulle komme til at leve et Herreliv med hinanden.»

Men Fru Johanne stemmede ikke i med og gav intet Svar paa denne forhaabningsfulde Udtalelse. Hun vilde ikke drøfte Sagernes Stilling med sin Husbond i de andres Overværelse. Men Hr. Niels, der havde et let og muntert Sind, agtede ikke paa den Alvor, der lyste ud af hans Hustrus kloge Øjne. Han blev ved med at kærtegne sine yngre Børn, hilste paa flere af Svendene og Pigerne. Han kneb Karen i Kinden og sagde: «Ej, Karen, du blomstrer jo som en Rose i Maj!» hvilket bevirkede, at hun genvandt noget af den Farve, som hun havde mistet ved Synet af Mikkels Stiffader og nu svarede bedre til Lignelsen end før.

De gik nu alle ind og varmede sig ved den

gode Ild, som blussede i Kaminen. Snart sad de ved et vel besat Bord, som i en Fart blev dækket, i Nærheden af den blussende Ild i Hallen og styrkede sig ved Mad og Drikke, mens Tyendet paa en lignende Maade blev forfrisket nede i Borgstuen.

Velbefindendet ved atter at være i Hjemmet steg, og Hr. Erik blev snart lige saa munter som hans Broder, thi han havde hverken havt Hustru eller Børn at efterlade i sit Hjem, Winstrup ovre paa Sjælland, og derfor havde han ikke havt nogen Betænkning ved at følge sin Broder helt op til Asdal. Tungebaandene løstes, og de to Jorsalafarere fortalte vidt og bredt om deres Oplevelser paa den lange Rejse. Dog dvælede de især ved Æresdagen, da de begge i Jerusalem vare blevne slagne til Riddere af den hellige Grav, og saaledes som Korsriddere havde opnaaet en Ære, som kun ganske faa af deres Landsmænd kunde gøre dem stridig.

Den mindst opmærksomme Tilhører til Beretningen om alle disse mærkelige Hændelser, det var Husets Frue; hendes Tanker vare andre Steder. Men de unge lyttede med spændt Opmærksomhed og ligesaa Tyendet, hvem man paa denne Glædesdag ikke vilde formene Adgang til Hallen. Saa snart baade Svende og

Piger hver paa sit Sted havde tilfredsstillet deres værste Hunger, kom de og sluttede saa tæt Kreds omkring Bordet, at de opvartende Dugsvende havde vanskeligt ved at forrette deres Gerning. Den aandelige Føde havde i dette Øjeblik større Værdi for dem end den legemlige.

Men omsider fik Maaltidet Ende, og de to Riddere forlod Hallen for at søge den Hvile, de nok kunde trænge til. Men den blev ikke straks Hr. Niels til Del, thi saa snart han var kommen ind i Soverummet med sin Hustru, gav hun sig straks til at lette sit Hjerte for alt det, der tyngede det. Nu kom, som Hr. Niels siden sagde, det sure oven paa det søde. Han blev underrettet om Henrik Tagesøns Besøg og hans Bejlen til Anne, om hans truende Holdning og Pukken paa sin store Magt, endelig om Mikkels Vedhængen ved Henrik Tagesøn, hans Elskov til Karen og Pigens aabenbare Opsætsighed.

Hr. Niels blev i det første Øjeblik ganske overvældet ved at høre alt dette.

«Ved Gud og alle Hellige, det var dog i urette Tid, at jeg forlod Hjemmet,» udbrød han, idet han sank om paa den Løjbænk, som stod nærmest ved Sengestedet. Men da hans lette

Sind var parret med Mod og Raadsnarhed, genvandt han snart sin Fatning.

«Vi maa drøfte dette nøje, Johanne,» sagde han, «og se at skille Skallen fra Kærnen. At Henrik Tagesøn er en Oprører, som holder til med Bønder og Pak, det vide vi. Ogsaa at han gerne, om han kunde, vilde føre tilbage den usselige Herre, som han har tjent; som løb af Landet med sin Frille og Rigets Klenodier, og som nu sidder paa Visborg og plyndrer fredelige Skippere. Men tænk ikke, at der er nogen Mulighed for, at han kan sætte det i Værk, og det ved han vist godt selv. Jeg var paa Oprejsen inde paa Bjørnsholm og talte med Otte Nielsen, som meddelte mig, at den eneste Hjælper, som Bønderne havde at haabe paa, Hertug Adolf, er falden fra og har slaaet sig til Taals, fordi han har faaet Slesvig som et arveligt Len, hvilket var det, han begærede. Og nu, da Kong Kristoffer er hyldet baade af Rigets Raad og paa Tinge og Kong Eriks Parti ganske slaaet til Jorden, tror du da, at Henrik Tagesøn i Spidsen for en Hob Bønder evner at rejse det igen? Men han er en gudsforgaaen Karl, en Helvedes Brand og tror at kunne fiske i rørte Vande. Saaledes har han nu villet benytte sig af Lejligheden og min Fraværelse til

at kyse dig og tilliste sig en rig Brud. Men takket være din Klogskab og Annes Fasthed er det strandet for ham, han er vist af, og dermed er den Sag til Ende.»

«Lad os haabe det,» svarede Fru Johanne, idet hun saa hen for sig med et tankefuldt Blik, «men jeg føler mig ikke sikker og vis paa det. Du gør Henrik Tagesøn ringere, end han er, og jeg frygter tillige, at du undervurderer Bøndernes Magt. Tyve tusind ere de i Tallet, som staa væbnede, sagde Henrik. Hvad kan vi stille op imod saa stor en Hær?»

«Lad os trække det halve fra, og saa er det endda kun sammenløbet Pak,» sagde Hr. Niels. «Men jeg kan mærke, mit Hjerte,» føjede han til, «at Henrik Tagesøn har været i Lag med dig.»

Fru Johanne brød sig ikke om, at dette blev sagt i en lidt spydig Tone.

«Nu, Niels,» svarede hun med Alvor, «lad Henrik Tagesøn være den, han er. Jeg tiltror mig ikke Indsigt til at kunne dømme om al hans Færd, men det ved jeg, at det ikke er klogt at ringeagte sine Modstandere, og han har i hvert Fald Magt til at gøre Ulykker. Du glemmer saa og ganske, at han har smittet Mikkel med sin Galskab, saa han løber af med

ham, og sætte vi ikke en Stopper derfor, saa gaar nok Karen samme Vej.»

«Børnestreger det med Mikkel og Karen,» sagde Hr. Niels raskt væk. «Vi kan forpurre det ved at spærre hende inde. Og hvad Mikkel angaar, da skal jeg snart drage over til ham og snakke ham til Rette. Vær kun rolig! Nu, da jeg er her, og vi ere enige, skal alt snart komme i Lave igen.»

FEMTE KAPITEL.

Niels Banners Rundrejse.

Da Hr. Niels havde holdt Jul i Hjemmet, og det nye Aar var oprundet, drog han ud for at gæste sine Venner, melde dem sin Hjemkomst og undersøge Tilstanden i Landet. Men hans vigtigste Ærinde var dog at se over til Stifsønnen for at vide, hvorledes det egentlig qavde sig med ham.

Da han ikke tvivlede om, at Mikkel var at finde i sit Hjem, styrede han først Kaasen langs Kysten ad det nordlige Thy til, hvor Torp jo laa. Det var ingen kort Rejse, men da Frosten havde gjort Vejene faste og et tyndt Lag Sne dækket over Ujævnhederne, gik Ridtet let nok for ham og den halve Snes væbnede Svende, som ledsagede ham.

Det første Bedested, som laa paa hans Vej, var Børglum Kloster, hvor han gæstede sin gode Ven Biskop Gert af Ætten Gyldenstjerne.

Børglum var ikke, hvad det havde været for to hundrede Aar siden under Oluf Glob og atter skulde blive omtrent et Aarhundrede senere, en Lastens Hule, men dog en Verdslighedens Pavlun, hvor man lagde større Vægt paa denne Verdens Goder end paa Himlens Glæder. Rigtignok var Kapitlet blevet hædret for sin Hellighed af Dronning Margrethe ved en stor og kostbar Gave, en Guldkrone til Jomfru Marias Billede, men til Tak for den Skat maatte de gejstlige Herrer læse saa mange Messer, at deres Taalmodighed blev sat paa en haard Prøve.

Hr. Geert var imidlertid en venlig og omgængelig Mand. Han følte oprigtig Glæde ved at gense Niels Banner og lykønskede ham hjerteligt til den lykkelige Hjemkomst fra Pilegrimsfærden og den erhvervede Ridderværdighed. Spurgte saa til Broderen, Hr. Erik og fik at vide, at denne var fulgt med herop, men at han foreløbig havde faaet nok af at rejse og derfor var bleven paa Asdal for at holde Fru Johanne med Selskab.

«Jeg derimod maatte afsted, jeg er draget ud i et bestemt Ærinde,» sagde Hr. Niels, og denne Ytring efterfulgtes af Forklaringer, som førte Samtalen hen paa Sagernes Stilling i det hele taget, og det viste sig da, at Biskoppen

ikke følte sig sikker. Han var nemlig bekendt som en ivrig Forkæmper for Tiendens Indførelse i dens fulde Udstrækning, og denne Kirkeskat havde jo i Aarhundreder været Bønderne særlig forhadt.

«Rejse de sig igen,» sagde han, «da kaste de sig sikkert over Børglum. De andre Gange havde de Ærinde Syd paa for at staa deres Fæller der bi, og der var ingen sikker Ledelse, men I skal se, at næste Gang vil det blive anderledes. De ville begynde med at rydde Grunden her hjemme.»

«Ej hvad næste Gang,» udbrød Hr. Niels, idet han slog ud med Haanden, «jeg tænker, at der er længe til. De Vildbasser have nu udraset og ere trætte. Ingen Hund løber gal i femten Aar, som man siger.»

«Det kan dog ske,» svarede Biskoppen, «naar Hunden ikke bliver bunden og tugtet. Det huer mig ikke, at denne Henrik Tagesøn endnu er paa Færde og spøger her omkring i Distriktet. Man siger endogsaa, at han under eders Fraværelse har været paa Odden, men derom er I sagtens ikke vidende?»

«Vel er jeg det,» sagde Hr. Niels, «og jeg kan lade eder vide, at han endogsaa har været paa Asdal og gæstet min Hustru.»

«Ej saa!» udbrød Bispen med en betænkelig Mine.» Der ser I Følgen af, at I saa hovedkulds forlod Hjemmet, hvad jeg maa laste, var end eders Mening med den Pilegrimsfart gudelig og god »

«Ak eders Naade,» sagde Hr. Niels oprigtigt, «ros mig ikke for den Sags Skyld! Jeg frygter saare, at det mest var Æresyge og Lyst til Eventyr, som drev mig afsted.»

«Nu, nu,» svarede Biskoppen, «selv om I ikke har været ganske klar paa Tingen, saa bliver Gerningen, den lange møjsommelige Rejse, der dog. Men I burde betænke, at eders Frue stedse har været Kong Erik og hans Tilhængere god, det Sindelag er jo en Arv fra hendes Fædre, og nu har sagtens denne Oprører benyttet sig af eders Fraværelse til at indsmigre sig hos hende.»

«Det har han,» sagde Hr. Niels med et Nik, «men han blev glat afvist, thi I maa vide, at min Hustrus Hjerte ganske har vendt sig fra Kong Erik og Bønderne. Hendes Forstand har sagt hende, at deres Sag er dødsdømt, og at der kun er Ulykke og Undergang at hente ved at befatte sig med dem.»

«Det er sandelig vel!» udbrød Biskoppen.

«Men sig mig dog, hvad Ærinde havde Henrik Tagesøn da paa Asdal?»

«Nu, jeg ser ingen Grund til at forholde eder Kundskab derom,» svarede Niels. «Han kom for at begære min Datter Anne til Hustru, men han blev til Gavns afvist, ikke alene af Annes Moder, men ogsaa af Anne selv.»

«Den frække Karl!» udbrød Bispen, hensank et Øjeblik i Tanker og sagde derpaa: «Kære Hr. Niels, se nu at holde baade Asdals og Aggersborgs Befæstning i forsvarlig Stand, thi nu har I faaet en Dødsfjende i Henrik Tagesøn, og faar han Magt dertil, da vil han forsøge at hævne sig.»

«Ej, der ser Eders Naade Spøgelser,» udbrød Hr. Niels. «Tro mig, der er ingen Fare paa Færde.»

«Sligt,» svarede Biskoppen med Alvor, «kommer gerne som en Hurrelvind efter Vindstille.»

Den næste Morgen red Hr. Niels videre Vester paa, snart langs det brølende Hav, snart længere ind i Landet, naar Vejen mellem Klitterne blev ufarbar. Han tilbagelagde de otte Mile, han havde tilbage, i tre Dage og tog ind hos et Par Selvejerbønder, hvor han overnattede.

Den første var Lars Smaltesøn, der var ham

bekendt som en sindig, fornuftig Mand, der ikke løb med Sladder. Paa Forespørgsel svarede Lars, at «hvorvel der endnu herskede nogen Gæring og efter hans Mening grundet Misfornøjelse blandt hans Standsfæller, havde han dog ikke hørt Tale om nogen ny Rejsning. «Men,» føjede han til, «hvis den nye Konge driver det for vidt med Indkrævning af Ekstraskat, da svarer jeg ikke for noget.»

Denne ærlige Erklæring lød mindre beroligende, men Hr. Niels bestyrkedes dog ved den i den Tro, at der ikke var Tale om nogen ny Rejsning.

Bedre Trøst fik han i sit sidste Nattekvarter hos Selvejerbonden Blankert, som boede i Udkanten af Rær Sogn. Denne snu Mand gættede, hvad Ridderen helst vilde høre og indrettede sin Tale derefter. Der var ikke, sagde han, saa vidt han vidste, i hele Thy en eneste Odelsbonde, som ønskede Rejsning og Ødelæggelse. Det havde de faaet nok af og foretrak nu at leve i Fred, dyrke deres Jorder og fede deres Stude.

Ganske usand var den Tale ikke, baade Thyboerne og Morsingerne vare fredeligere Folk end Vendelboerne, men der var dog urolige Hoveder iblandt dem. Det havde nylig vist

sig paa Thy Bything, hvor en Herre var kommen til Stede, som Blankert ikke kendte og som uden Foranledning havde givet sig til at formane Folket til Rolighed og Lydighed, hvorved de tilstedeværende havde følt sig krænkede og det havde endt med, at den fremmede var bleven bortvist fra Thinge. Men den Sag, mente Blankert, havde ikke videre at sige og vilde ikke drage Følger efter sig. Hr. Niels maatte efter det meddelte være af samme Mening og forlod Blankert med den bedste Mening ogsaa om denne Mands Ærlighed og Oprigtighed og beroliget med Hensyn til Stemningen i Distriktet.

Det var en skøn, klar men kold Vinteraften at han nærmede sig Torp. Han havde paa Vejen i Aanden udarbejdet en Tale, som han agtede at holde for sin vildfarende Stifsøn, og som han haabede vilde gøre Indtryk paa ham, men ved efter længere Tids Forløb at gense Duernes stolte Fædrenegaard, opildnedes han end mere. Der laa den i den dalende Sols røde Skær med sine knejsende Gavle og Tinder og omgiven af sin stærke Vold saa skønt ved Foden af de skovbevoksede Bakker, ikke langt fra det storladne, fiskerige Hav. Hr. Niels vidste, hvor megen Agerjord, Skov og Bøndergods der

hørte under Torp, og han tænkte — hvor er det muligt, at en Mand, som er Herre til en saa herlig Ejendom, vil befatte sig med Oprør og Fejde, blot fordi nogle Bønder ere blevne krusede i deres Hoveder?

Der stod en Mand henne ved Borgeledet udenfor Vindebroen og stirrede ud. Hr. Niels studsede ved Synet af ham, red hen til ham og raabte:

«Ej, Hr. Lyder, er det muligt, at det er eder?»

Jo, det var Lyder Kabel, Fru Johannes forhenværende Stiffader og nuværende Svoger, for Tiden kongelig Lensmand paa Kongsgaarden Lund nede paa Mors.

«Jeg skulde mene,» svarede Hr. Lyder med et spodsk Smil, «at jeg med større Aarsag kunde rette det Spørgsmaal til eder, hvem jeg troede mange hundrede Mile herfra.»

«Saa I har intet hørt om min Hjemfart? Jeg kom kort før Jul. Men ærlig talt havde jeg paa min Side mindst ventet at træffe eder her paa Torp.»

«Formedelst det Kævleri, der var mellem Mette og Mikkel? Nu, Hr. Niels, vi vare heller ikke forhen de bedste Venner, men lad os nu glemme det! Vær velkommen paa Torp!»

Nu havde rigtignok Hr. Lyder paa sin Hustrus Vegne Part i Torp, men han var dog ikke Herre der, og derfor saa Hr. Niels en Anmasselse i dette «velkommen».

«Jeg takker,» svarede han stift, «men jeg vilde helst høre Velkomstordet af Manden selv. Er min Stifsøn ikke til Huse?»

«Ih, Gud bedre det nej,» svarede Hr. Lyder, idet han gjorde et Kast med Hovedet. «Han har ikke været her i snart tre Maaneder. Han kom farende en skøn Dag i Efteraaret fra Odden med Henrik Tagesøn, siger Oldemoder. Men de blev her kun et Par Dage, saa for de af, Fanden maa vide hvorhen, og siden have de ikke været her. Men rid nu ind og se at komme af Hesten og ind i den lune Stue. Saa skal I faa Rede paa, hvordan det hænger sammen med Mettes og min Nærværelse her.»

Det gjorde da Hr. Niels ufortøvet, mere dreven af Nysgerrighed end af Kulde, og faa Øjeblikke efter stod han i Hallen og kyssede Oldemoder paa Haanden og Fru Mette paa Kinden. Ane Jensdatter, forlængst afdøde Hr. Jens Dues Efterleverske, var trods sin Ærestitel Oldemoder, ikke saa gammel endda, thi hun havde været Hr. Jens' anden Hustru og meget yngre end han. Hun havde nu levet paa Torp i over

tredive Aar og styret Huset i al den Tid, thi den unge Fru Johanne havde ikke taget Nøglerne fra hende i hendes korte Ægteskabstid, og da hun var bleven Enke, drog hun tilbage til Asdal.

Fru Mette var en trivelig Kvinde i sine bedste Aar, livlig og raptunget, og det blev da ogsaa hende, som meddelte Hr. Niels de nærmere Omstændigheder ved deres Rejse op til Torp, mens Hr. Lyder selv kun nu og da gav et Ord med i Laget.

«Der kom Bud og Brev fra Hans Naade Kongen til Lyder om,» fortalte Fru Mette, «at han skulde begive sig op i Landet, undersøge Tilstanden og tale Bønderne til Rette, om de viste sig urolige. Og saa kom jeg i Tanker om, at det kunde være paa Tiden for mig engang at se ind paa min Fædrenegaard og forhøre om, hvorledes det stod til her. Der gik sære Rygter om Mikkel, som vare komne os for Øre, og ganske rigtig, da vi kom herop, fandt vi Gaarden tom, Fuglen var bortfløiet og Oldemoder sad her alene med Jesper Gaardfoged.»

«En stor Skælm og Bedrager,» faldt Hr. Lyder ind, «hvis Aarsag jeg da ogsaa har vist ham af Gaarde og slaaet ham med Bagdøren.

Jeg agter at blive her en Stund og selv styre Krammet. Tykkes eder ikke, at det er rigtigt og ret, naar Manden løber fra det hele, saa det gaar ud ikke alene over hans egen men ogsaa over hans Fasters, min Hustrus og hans Farbroder Lasses Velfærd? Jeg har skikket Bud til Thorsø og bedet Lasse om at Umage sig herop, for at vi med hinanden kunne overveje, hvad der er at gøre.»

«Nu,» sagde Hr. Niels, «siden I har været saa betænksom at tilkalde Lasse og I ikke vil handle egenmægtigt, har jeg intet at sige dertil. Hvorledes I vil klare eder med Mikkel, naar han kommer tilbage, det faar blive eders egen Sag. Men lad mig dog nu vide, hvorledes det er gaaet eder med Bønderne?»

«Nu,» svarede Hr. Lyder med en fortrædelig Mine, «i Førstningen vare de fredsommelige nok og hørte roligt paa mine Formaninger, men saa kom Mads Torbernsen, han, Karens Fader, og han har jo et Horn i Siden paa mig fra fordum, da jeg vilde modsætte mig Johannes Maskepi med hans Hustrus og hans Datters Anbringelse paa Asdal, og han ophidsede Folkehoben imod mig, saa de alle huiede og skreg og ikke vilde høre mig mere. Var jeg ikke fortrukken, vilde jeg bleven skamslaaet. Men

jeg skal huske Mads Torbernsen det. Jeg faar vel engang Ram til ham!»

«Det er sært nok,» sagde Hr. Niels, «Blankert i Rær, hos hvem jeg overnattede, jeg kommer lige fra ham, talte om det Thingmøde og om en fremmed Herre, som der havde været til Stede og talt med Folket. Det har altsaa været eder. Han omtalte Sagen som en Ubetydelighed, der ikke vilde drage Følger efter sig.»

«Jeg kender ikke den Blankert,» svarede Hr. Niels skarpt, «men har han fremført slig Usandhed, da siger jeg, at han er en Løgner og en Skælm.»

«Nu,» mente Hr. Niels, «Manden kan dog for saa vidt have Ret, som at Sagen kun har noget at betyde som et Mellemværende mellem eder og Mads Torbernsens og ikke er et Udslag af Oprørskhed.»

«Forklar det, som I vil,» svarede Hr. Lyder barskt, «men et er sikkert og vist, nemlig at jeg ikke oftere befatter mig med at prædike Fred for Bønderne. Jeg bliver roligt her paa Torp, i det mindste indtil Lasse er indtruffen.»

«Vi ville haabe, at Mikkel selv kommer først,» sagde Oldemoder, som ikke var glad ved den myndige Hr. Lyder og hans snilde Frues Regimente og Indblanding i Husførelsen.

«Det er ikke at lide paa,» sagde Hr. Niels. «Det er mig kært, at I blive her, og det vil ogsaa være en Beroligelse for Johanne.»

«Ja, Gud være priset,» udbrød Fru Mette, «nu staa vi bedre til hinanden end forhen. Og lad mig saa, kære Hr. Niels, give eder et godt Raad. Se at faa Karen Madsdatter ud af eders Hus. Paa den Vis faar I bedst Ram til hendes frække Fader. Jeg led aldrig Karen. Jeg har stedse seet en Ulykkesfugl i hende.»

Hr. Niels lovede at overveje Sagen, men fortalte viseligt intet om Mikkels Forhold til Karen og vovede sig ikke ud paa at give et Løfte, som han ikke vilde se sig i Stand til at holde. Han forudsaa, at det vilde holde haardt om hans Hustru skulde jage Karen bort.

Saaledes undgik han lykkeligt al Ordveksel om den kildne Sag og skiltes venligt fra Hr. Lyder og Fru Mette, som vare meget tilfredse med at være komne paa en god Fod med Niels. Men Oldemoder sukkede og sagde: «Havde vi blot Mikkel her igen!»

«Vær tryg, gamle,» svarede Hr. Niels, «han kommer saamænd nok igen, maaske før I venter det.»

SJETTE KAPITEL.

Hr. Niels drager videre og oplever en ny Overraskelse.

Allerede den næste Dag forlod Hr. Niels Torp, tilfreds med at være befriet for alt Ansvar i Anledning af hans Stifsøns Fraværelse og beroliget med Hensyn til Bøndernes Stemning. Det var aabenbart et Misgreb af Kongen eller snarest af Rigets Raad, som vistnok var Mester for det, at pudse Hr. Lyder paa Bønderne. Man bør aldrig forurolige den slumrende Løve.

I godt Lune red han altsaa tilbage Vester paa, men ikke ad Hjemmet til. Han vilde gøre et Slag Sønder paa og se til sit Len, Kongsgaarden Aggersborg nede ved Aggersund, hvor Limfjorden er smallest, og hvor der var Overfart til Udskibningsstedet til Løgstør, eller Løgsted Øre, som det dengang kaldtes. Da han havde passeret Bygholms Vejle, den Arm af Limfjorden, som skyder længst Nord paa, og

han var naaet ned til Landsbyen Kliim, bøjede han af og red Syd paa over Gjettrup ad Aggersborg til. Ogsaa paa den Fart gæstede han flere Bønder, og overalt blev han gæstfrit modtaget og beroliget med fredelige Forsikringer.

«Jeg tror ikke længer paa den Snak om en ny Rejsning, som Henrik Tagesøn løber om med,» sagde Hr. Niels til sin Livsvend Ove, som nød den Ære at ride ved hans Side. «Her er Fred og ingen Fare. Ej see, hvor skønt Solen lyser paa Borgens Taarne og Tinder!»

Han sagde dette, idet han pegede derhen, mens de red over Bakkkerne ned til Stranden, hvor Slottet laa lige overfor Øen Borgholm.

«Ja, Herre,» svarede Ove, «en stolt og stærk Borg er det, og min Morfader, gamle Anders, sagde ofte, at det gamle Aggersborg, som blev svedet af under Oprøret, var intet imod dette.»

«Ja, Ove, denne Borg lader Bønderne vel staa, selv om de skulde rejse sig igen, hvad jeg dog maa tro, at de lade fare.»

«Man skulde tykkes det, Herre. Og laa Aggersborg i vor Fødeegn paa Sjælland, da vilde jeg kavere for den. Men Vendelboerne ere et vildt Folkefærd og dertil lumske. Se eder vel for, Herre!»

«Tak for Advarslen, Ove,» svarede Hr. Niels

med et Smil. «Men jeg mener dog i Jens Jepsøn at have en tro Befalingsmand, og at jeg kan lide paa Besætningen. Jens er da i hvert Fald ingen Vendelbo.»

Nej, det var han ikke, og heller ikke nogen Bonde. Han var en Adelsmand af Ætten Grøn, som førte det drabelige Skjoldmærke, en Ulv, der springer over tre Floder, men det var i Tidernes Løb gaaet slemt tilbage for den Slægt, saa at det kun til Nød var lykkedes den at opretholde Adelskabet. Jens Jepsøns Forældre boede paa en lille Gaard nede ved Ringkjøbing, hvor de var henviste til at omgaaes Bønderne omtrent som deres Ligemænd. Men Jens var ærgerrig og vilde frem i Verden, skønt dog fornuftig nok til at indse, at han maatte begynde fra neden af og lod sig derfor fæste som Gaardfoged paa Urup hos Peder Kristensen Skram, hvem han tjente i flere Aar og skikkede sig saa vel, at da Peder Skram af Grunde, som siden skulle blive meddelte, forlod Danmark, anbefalede han Jens Jepsøn saa vel til Niels Banner, at denne uden Betænkning ansatte ham som Gaardfoged paa Aggersborg. Paa denne vigtige Post, som var at ligne med en Underbefalingsmands Stilling, havde han nu

holdt sig i syv Aar og i høj Grad vundet sin Foresattes Tillid og Yndest.

«Vi komme bag paa Jens,» sagde Hr. Niels, da de nærmede sig Borgen. «Nu skulle vi see, om han har sine Ting i Orden.»

Det havde Jens. Vindebroen var optrukken og Portvagten paa sin Post. Først da Hr. Niels ved Raab havde givet sin Nærværelse til Kende, blev Broen nedhejset og han indladt med sit Følge.

«Ret saa, Jens Jepsøn,» sagde han. «Saaledes bør det være, enddog her for Tiden ikke er Fejde i Landet.»

Jens bukkede smilende, udtalte levende sin Glæde og Forundring over saa uventet at gense sin Herre og ønskede ham velkommen tilbage til Danmark. Hr. Niels tvivlede ikke i mindste Maade paa sin Tjeners Oprigtighed og Sanddruhed. Dertil havde han ingen Grund. Men dog forholdt det sig saa, at Jens Jepsøn havde faaet Nys om sin Herres Hjemkomst og ventede ham hver Dag. Havde det ikke været Tilfældet, da vilde det nok kunnet hænde, at Hr. Niels vilde fundet Vindebroen nedladt og Borgen slet bevogtet, idet en stor Part af Svendene vare ude paa Landet og muntrede sig hos Bønderne i Omegnen.

Fristeren havde nemlig i Henrik Tagesøns Skikkelse været hos Jens i Efteraaret og udmalet ham den glimrende Lod, der ventede ham, hvis han oplod Kongeborgen for Kong Eriks Mænd og Bønderne, som sikkert tilsidst vilde faa Overtaget, og desuden var det højst tvivlsomt, om hans Herre nogen Sinde vendte hjem fra Jerusalem. Der var ikke kommen mindste Tidende fra ham.

Jens følte sig svært fristet, men han var dog for klog til at binde sig ved noget Løfte. Han vilde først se, hvad Vending Sagerne tog, men da han saa dog ikke helt afviste Opfordringen, betragtede Henrik Tagesøn ham som vunden, og han blev da ogsaa fra den Dag af sløj i Opfyldelsen af sine Pligter, forsømte at varetage Lensmandens Interesser og lagde mest Vægt paa at staa sig godt med Bønderne.

Hr. Niels vilde uden Tvivl kommen efter, hvorledes det havde sig med Jens Jepsøn, hvis han havde faaet Tid og Ro til en grundig Undersøgelse af Gaardfogdens Styrelse, men det forhindredes ved et uventet Besøg allerede Dagen efter af en gammel Ven, Peder Kristensøn Skram til Urup og Voldbjerg nede ved Ringkjøbing, altsaa Jens Jepsøns forhenværende Herre.

Det var syv Aar siden de to Venner havde

seet hinanden, og da de i al den Tid ingen Forbindelse havde havt med hinanden, kom Gensynet nu højst overraskende. Da Niels Banner jo havde været fraværende i de sidste Par Aar, vidste han ikke, at Peder Skram var kommen hjem fra Udlandet, og Peder troede paa sin Side, at Niels endnu var ude paa sin Pilgrimsfart, hvorom han var bleven vidende ved sin Hjemkomst.

Men Hr. Niels erindrede kun altfor tydeligt den skæbnesvangre Tildragelse, som havde drevet hans Ven i Landflygtighed. Peder Skram var nylig bleven gift og levede lykkeligt paa Urup med sin unge Hustru, Ellen Nielsdatter Krag, da hun en Dag under hans Fraværelse blev overrumplet af Naboen, Ebbe Mogensen Galt fra Tyrrestrup og krænket saa grovt af ham, at hun af Græmmelse derover tog sig selv af Dage. Hendes Husbond havde da god Grund til at undsige Ebbe Mogensen, og en Dag, da han red hjem fra Horsens, mødtes de. Ebbe, hvis væbnede Følge var det største, for straks løs paa sin Modstander, men Peder var en drabelig Stridsmand, og Tanken om den hans afdøde elskede Hustru tilføjede Krænkelse opildnede ham, saa at han vandt Sejr over

Ebbe Mogensen, der faldt for hans hævnende Sværd og hans Svende bleve fordrevne. Men Galts mægtige Frænder troede ikke paa Sandheden af Peder Skrams Beskyldning og lode sig ikke forsone, saa at Peder Skram blev erklæret for fredløs og maatte flygte til Udlandet, hvor han var flakket om i fem Aar og var først kommen hjem kort efter at Niels Banner var draget til Palæstina.

De to Venner havde altsaa meget at fortælle hinanden, men Niels Banners Nysgjerrighed efter at faa at vide, hvorledes det var lykkedes hans Ven at vende tilbage og faa Fred, var størst, og den blev da ogsaa først tilfredsstillet. Peder Skram, der lige saa lidt som hans berømte Sønnesøn, Danmarks Vovehals, der siden skulde vise sig at være en værdig Ætling af ham, var nogen Ven af mange Ord, fortalte kortelig og uden Pral, hvorledes det var gaaet til.

Han havde bjærget sig ved at tjene som Landsknægt i flere Fyrsters Sold, men da han erfarede, at Hertug Kristoffer af Bayern var bleven indkaldt af Rigets Raad til Danmark og udset til at beklæde den ledige Trone, fik han Lyst til at prøve sin Lykke og drage hjem i den vordende Konges Følge. Han lod sig da

hverve og blev optaget i Hertugens Livvagt under et paataget Navn.

Lykken var ham god, thi da Hertugen vilde gaa i Land ved Gedsør, svigtede Brædtet, som var lagt ud fra Bryggen, og han faldt i Vandet. Hans Naade vilde sagtens være druknet, hvis ikke Peder Skram, som stod paa Vagt ved Landingsstedet, var sprunget ud og havde reddet ham. Hertugens Taknemmelighed var naturligvis stor og ved nøje at udspørge sin Redningsmand, fik han at vide, hvem denne kække Landsknægt egentlig var og Aarsagen til, at han havde maattet forlade Danmark og var bleven fredløs.

«Den Misgerning, der var bleven udøvet mod min stakkels Hustru,» sluttede Peder Skram sin Fortælling, «vakte Hertugens dybeste Harme. Han for op og erklærede, at han vilde straffe Gerningsmanden, men jeg bad ham lade det fare. Han var lovlig ny i Sædet til at holde streng Justits og jeg ønskede ikke, at han skulde komme i nogen Forlegenhed for min Skyld. Han tog mig ikke min Frimodighed ilde op og vilde nu overvælde mig med Gunstbevisninger. Men jeg sagde, at naar han blot kunde skaffe mig Fred, saa at jeg kunde være her, saa havde jeg faaet Løn nok og vilde være ham stor Tak

skyldig. Nu, det gjorde Hans Naade. Hans Mellemkomst bevirkede, at Ebbes Frænder lod sig nøje med en maadelig Drabsbøde og dermed var saa Sagen til Ende.»

Efter at have sluttet, blev Peder Skram siddende i Taushed og stirrede mørkt hen for sig igen. Niels Banner sad og tænkte over, hvorledes han bedst skulde trøste og opmuntre sin sorgfulde Ven.

«Det tykkes mig dog,» sagde han omsider, «at du handlede noget overilet i saa brat at afvise Hans Naades Tilbud om Gunstbevisninger. Du er endnu ung og —»

«Ti helst med det,» faldt Peder Skram ind. «Jeg gætter, hvad det var, du vilde sige. Vid Ven, at jeg er led ved Livet. Ofte ønskede jeg at blive paa Valen, da jeg fægtede nede i Tyskland; men Døden skyr jo gerne den, der søger den. Aldrig kan jeg glemme den Stund, da jeg kom hjem og fandt min kære Hustru mishandlet og som Lig.»

«Ja, ja,» udbrød Niels Banner, «det maa være svært at komme over, men du bør dog forsøge det. Du er, som jeg før sagde, endnu ung, og jeg kan tilføje, fuld af Liv og Kraft. Du kan finde dig en anden Hustru og blive lykkelig med hende, og du kan endnu tjene dit Føde-

land. Kong Kristoffer vil sikkert, naar han er kommen i rolig Besiddelse af Riget, sætte dig ind i Raadet.»

Da Peder Skram ikke svarede et Ord paa den Tale, tav Niels Banner, men udbrød tilsidst:

«Ej, sig mig dog, hvorledes er det gaaet til, at du er kommen herop?»

«Nu,» svarede Peder, «det er snart fortalt. Da jeg var kommen hjem, agtede jeg at se op til dig, men erfarede saa, at du var dragen til det hellige Land og havde været borte i to Aar. Da bandede jeg min Skæbne, som først havde berøvet mig min Brud, saa min bedste Ven. Dog slog jeg mig en Stund til Taals, men tilsidst blev jeg dog led ved at sidde ene i det øde Hjem og tog den Beslutning at ride herop for at spørge nyt fra dig. Jeg drog da herhid over Holstebro og Skive, og da Aggersborg laa lige paa min Vej, red jeg herned for at erfare, om Jens Jepsøn var her endnu og af ham faa den ønskede Underretning, og se, saa skal jeg træffe dig selv!»

«Nu, kære Peder,» udbrød Hr. Niels, «lad os i dette uventede Møde se et Glimt af Lykkens Solskin. Drag nu hjem med mig og bliv paa Asdal, saa længe det behager dig der.»

«Tak, Niels,» svarede Peder uden Betænk-

ning, «det gør jeg hjertensgerne. Og det skal glæde mig at gense din Hustru, der er som et Mønster paa en Kvinde. Jeg mindes hende grant.»

«Og hende vil det glæde at gense en gammel Ven,» sagde Hr. Niels og vedblev livligt: «Og saa skal vi bede Dyr i Skoven og jage Ulve paa Heden, muligt kan jeg endogsaa fornøje dig med en Bjørn.»

«Her findes ellers,» svarede Peder med et barskt Smil, «værre Dyr heroppe end Ulve og Bjørne, nemlig gale, mordbrænderiske Bønder. Mon de ville lade os jage i Fred?»

«Med dem har det ingen Fare mere, Peder. Her er nu ganske stille i Landet.»

«Nu, Niels, det skulde ikke fortryde mig, om Vendelboerne rejste sig igen, saa jeg kunde faa Brug for mit Sværd. Jeg tørster efter Daad og under de opsætsige Bønder og den elendige bortrømte Konges Tilhængere det værste.»

De blev nogle Dage paa Aggersborg, hvis Befæstning Peder Skram tog i Øjesyn og erklærede, at det var en fast Borg, som Bønderne nok skulde lade være at tage, naar den var i gode, trofaste Hænder.

«Det mener jeg, at den er hos Jens Jepsøn,» svarede Hr. Niels. «Men iøvrigt er det min

Agt, om her skulde blive Ufred her i Landet, at drage herned, selv overtage Befalingen og bjærge mig her med Hustru og Børn.»

De forlod saa Aggersborg, men ikke for at drage lige til Asdal.

«Jeg ønsker at gæste nogle Venner paa Vejen, om du intet har derimod,» sagde Niels.

«Vist ikke,» svarede Peder, «saa mange du vil. Alt er bedre end at være ledig, sidde stille og gruble.»

SYVENDE KAPITEL.

En Kreds af gode Mænd, forbundne ved Frændskab og Venskab.

Det første Maal for de to Venners Rejse var Aagaard oppe i Kjetterup Sogn, hvor de agtede at gæste Niels Pedersen Gyldenstjerne, Bisp Geerts Broder. Paa den Fart kom de gennem Husby og red langs Foden af Sankt Jørgens Bjærg, Egnens højeste, skønt ikke meget betydelige Bakke, hvorfra der var en vid Udsigt over Egnen. Den var meget søgt, fordi der ved dens Fod flød en helbredende Kilde, og Sankt Hans Aften blev der tændt Blus paa Højene. Iøvrigt laa der paa disse to lyngklædte Højder en halv Snes Kæmpehøje spredte, Vidnesbyrd om, at ogsaa i Oldtiden havde Fædrene levet og færdedes her. Derom gjorde dog de to forbiridende Herrer sig ingen Tanker. De saa ikke derop; men da lød der pludselig over deres

Hoveder en skingrende Latter, som fik dem til at standse deres Heste.

«Det er Troldene deroppe, som slaa sig løs,» raabte en af Niels Banners Svende.

«Vist ikke,» sagde en af de andre, «det var Tosse-Marie, som lo. Jeg saa et Glimt af hendes røde Skørt, da hun smuttede ind mellem Højene.»

«Lad os ride efter hende, binde og fugtle hende, den lede Heks,» sagde den første Svend. «Naar hun skoggerler saaledes, da ved hun om noget ondt, som skal ske. Hun er i Ledtog med Fanden.»

«Vi kan spare os den Umage,» sagde en anden af Svendene. «Hun løber som en Hare, og indhente vi hende, da svinder hun bort som en Dunst over Lyngen.»

«Nu Folkens,» sagde Hr. Niels omsider, «ker eder ikke om, at den Heks lo! Lad os nu ride til, at vi inden Natten kan naa op til Aagaard og komme under Tag.»

Det gjorde de da. Men Svendene vedbleve at smaasnakke om Tosse-Maries Ondskab, og en af dem paastod, at hun havde noget at hævne. Hun var nemlig engang i Sommerens Løb bleven kaldet til Asdal for at se til nogle syge Kreaturer, men Fru Johanne vilde ikke taale hende

der og havde ladet hende jage bort. Men det vidste den dengang fraværende Herre naturligvis intet om.

Da de kom ud for Kjetterup By, standsede Hr. Niels igen sin Hest. Skøndt Mørket begyndte at falde paa, kunde han dog se, at der var Røre ved en af de yderste Gaarde, som tilhørte en Mand ved Navn Villads Andersen, og Folk gik ind og ud, men den Mand havde ikke det bedste Lov paa sig. Hr. Niels talte med Peder Skram derom og sagde, at han vilde ride derover og se, hvad der var paa Færde, men Peder bad ham lade det fare, siden det var blevet saa silde, og det var desuden ikke værdt at rode sig ind i noget, som ikke kom dem ved. Dog sendte Hr. Niels en af sine Svende derover for at høre, hvad det var, men Svenden kom tilbage med den Besked, at det ikke var andet end et Grandestævne, altsaa et Møde af Bønderne, som drøftede Byens Anliggender.

Ved at se Aagaards knejsende Tinder, Volde og Grave, udbrød Peder Skram:

«Ved du hvad, Niels, I ere min Tro vel rustede heroppe. Aggersborg og Aagaard, det er to Nødder, som Bønderne skulle have svært ved at knække.»

«Ja,» svarede Niels, «derfor have de heller ikke hidtil prøvet derpaa.»

De fik en hjertelig Modtagelse af Niels Pedersen Gyldenstjerne og hans Hustru, Pernille Mogensdatter Munk.

«Ved Gud og alle Hellige,» udbrød Niels Gyldenstjerne, idet han rakte hver af sine Gæster en Haand, «have vi nu længe levet paa Sulteføde her Norden for Fjorden, hvad Gæsteri angaar og ikke skuet en Vens Aasyn i lange Tider, saa faa vi nu Erstatning. Og I ere sjældne Gæster, thi I komme langvejs fra. Lad os nu gaa op til Pernille, hun vil blive glad ved at se eder.»

Det gjorde hun og anstrengte sig til det yderste for at beværte dem godt og sørge for deres Velbefindende. Og mens de nu sad og pokulerede i Hallen, blev der talt meget om de onde Tider og Bøndernes Hovmod og Oprørskhed.

Det kendtes da af Niels Gyldenstjernes Tale, at han hørte til de strenge Herrer, der ringeagtede deres Bønder og behandlede dem haardt. Af hans Mund talte den ny Tids Aand, som var i Færd med at bryde frem, af den gamle Tids Billighed var der ikke meget i ham. Ved

enhver Lejlighed hudflettede han saaledes Dronning Margrethes Minde.

«Margrethe Valdemarsdatter,» sagde han, «var som en Kræftskade paa Landet. Hvad gjorde hun andet end at rive Borge ned, bringe mange gode Mænd til Tiggerstaven og mædske Munke og Præster? Under Kong Kristoffer vil der oprinde bedre Tider for os.»

Derom vare de tre gode Mænd saare enige.

«Jeg har seet nok af ham,» sagde Peder Skram, «til at vide, at i ham faa vi en god, føjelig Herre.»

«Det vil da gaa ud over Bonden,» dristede Fru Pernille sig til at sige. «Nu, Bonden er faret for grumt frem, det tilstaar jeg, men det skete ikke uden Aarsag. Kong Kristoffer skulde dog se sig vel for; Bonden er ikke til at spøge med.»

«Nej, det er vist!» sagde hendes Husbond barskt; «thi giver man ham en Finger, da tager han hele Haanden. Kvinderaad due ikke i Fejdetid, Pernille!»

Fru Pernille tog sagtmodigt imod den Tilrettevisning. Ikke for intet havde Folket givet hende Tilnavnet: «den gode», i Modsætning til hendes to Søstre, Fru Gertrud, hvem man paa Grund af hendes heftige Sind kaldte «den ild-

onde», og Fru Anna, som bar Tilnavnet «den hofmodige». De havde nu ogsaa faaet noget at slægte paa i Retning af Hovmod, thi de var Døtre af den stolte Kirsten Thott, der endnu var i Live og sad paa Boller som Enke efter den gæve Mogens Munk, der for mere end tredive Aar siden havde ladet sit Liv i Krigen i Sønderjylland. Fru Kirsten nærmede sig nu sit Livs sidste, stolte Drøm, nemlig Haabet om, at hendes Yndlingsdatter Annas Søn, Knud Gyldenstjerne, kunde blive Konge i Danmark. Men der var dog nogle Aar til, at den Tanke dukkede op, uagtet Gyldenstjernerne allerede vare saa rige og mægtige, at kun en eneste Æt til Nød kunde maale sig med dem, nemlig Rosenkrantzernes.

Niels Gyldenstjernes Udtalelser om Tilstanden i Landet lød da ogsaa beroligende, og han lo kun af Fortællingen om Tosse-Maries Spøgeri mellem Kæmpehøjene paa Sankt Jørgensbjærg og Grandestævnet hos Villads Andersen.

«Det har sikkert ikke været andet,» sagde han. «Hvad end Bønderne kunne hitte paa, saa driste de sig dog næppe til at samles i Skok og sidde og spinde Rænker saa nær ved Aagaard.»

Men skøndt Niels Banner befandt sig saa vel

paa Aagaard, lod han sig dog ikke fastholde der ret længe. Han havde i Sinde, inden han vendte hjem, at gæste Esge Brok paa Aalborghus, som i Aarenes Løb var bleven hans gode Ven. Hr. Esge havde nemlig snart forvundet sin Harme over det Nederlag, han havde lidt i sin Bejlen til Johanne Andersdatter og lykønsket sig selv til, at han var sluppen for at faa en saa egensindig og viljestærk Kvinde til Hustru, som Fru Johanne havde vist sig at være. Han havde faaet blidere Kaar i sit Ægteskab med Niels Gyldenstjernes Søster Elline. Han var altsaa Svoger til Herren paa Aagaard, men tillige i Slægtskab med hans Hustru, Fru Pernille, som i sit første Ægteskab havde været gift med Esges Broder, Lave Brok til Klausholm. Og da nu tillige den Børglum Bisp Geert var Broder til Niels Gyldenstjerne paa Aagaard, mens Lyder Kabel var Lensmand paa Mors, saa kunde Niels Banner med Grund sige, at en Kreds af gode Mænd, forbundne ved Frændskab og Venskab, og som alle vilde det samme, nu raadede i disse Egne og nok skulde vide at holde Bønderne i Ave.

Niels Gyldenstjerne besluttede at ledsage sine Gæster til Aalborg, og derhen drog de da, men saa dog paa Vejen ind til Niels Godskesen paa

Kokkedal, som lod sin Nabo og Ven paa det nærliggende Frejstrup, Niels Ovesen, hente, og disse to brave Mænd, som ingenlunde saa lyst paa Tingene, følte sig beroligede ved Niels Banners tillidsfulde Udtalelser. Dog sagde Niels Godskesøn:

«Jeg havde forgangen Nat en ilde Drøm. Det var atter brudt løs, og Bønderne sved Gaarden af over mit Hoved.»

«Ej hvad,» sagde Niels Gyldenstjerne, «Drømme ere Indbildninger, de kommer gerne af en daarlig Mave. De ere Skygger ligest.»

«Drømme kunne dog være Sandhed,» mente Niels Ovesen, «og de ere som Skygger, de kommende Begivenheder kaste foran sig.»

«Drag med til Aalborg,» sagde Niels Banner, «der sidder en Mand, som hverken er ræd for Varsler eller Skygger.»

Det gjorde de, og de fem Gæster bleve modtagne af Esge Brok med saa megen Venlighed, som denne barske Herre var i Stand til at udfolde, mens Fru Elline glædede sig oprigtigt ved at gense sin Broder fra Aagaard, men beklagede, at den gode Pernille ikke var kommen med.

«Ej, Elline,» sagde Hr. Niels, «du ved jo, at det nu til Dags sinker svært at rejse med

Kvinder, eftersom de ere blevne for magelige til at sidde ret længe paa en Hesteryg og ville age i Karme.»

Det var nu sandt nok for de store Fruers Vedkommende, men den egentlige Aarsag til, at Fru Pernille ikke havde gjort noget Forsøg paa at komme med, var dog den, at hun ikke led sin barske Svoger og altid forargedes ved at høre ham tale ilde om sine Undergivne, og Fru Elline gav ham ikke stort efter i det Stykke.

En over al Maade myndig og streng Herre var Esge Brok, ingen Mand i Jylland var saa forhadt af Bønderne som han, men hans Stolthed var ikke parret med Dumhed. Han saa med et skarpt Blik paa Forholdene, og hans Gæster mærkede snart, at han ingenlunde delte deres Tryghed. Han var ikke tilbøjelig til at vinde Bønderne ved Eftergivenhed, men mente tværtimod, at de maatte bøjes dybere, inden der blev Fred i Landet.

«Vi faa en Dyst endnu at bestaa med dem, skal I faa at se,» sagde han. «Der er flere Kendetegn paa det. Men ske, hvad der vil, jeg er beredt!»

Niels Banner erindredes ved disse Ord om den ildevarslende Kendsgerning, at Henrik Tagesøn havde været paa Asdal og var løben af med

Mikkel, men han fandt det klogest at tie med det. Peder Skram derimod udbrød:

«Ja, Hr. Esge, her kan I sidde trygt! Denne Borg er baade ved sin Befæstning og sin Beliggenhed Sønden for Fjorden den fasteste Plads, jeg endnu har set heroppe.»

«Og Esge er Mand for at holde den,» sagde Niels Gyldenstjerne.

«Vist saa,» svarede Niels Banner. «Men Bønderne vove ikke at komme her.»

«Jeg ønsker intet hellere, end at de vilde,» sagde Esge, og hans Venner tvivlede ikke om, at det var hans oprigtige Mening.

De blev en hel Uge hos Esge Brok, i hvis Selskab de gæstede flere af de rige Købmænd, med hvem de selv stod i Handelsforbindelse. Aalborg var jo dengang næst Ribe Landets største Handelsby og havde allerede i tre hundrede Aar havt livlig Forbindelse med Norge. Købmændene gjorde sig da til af deres Bys Ælde og Betydning, og da dertil kom deres Rigdom, gave de ikke Adelsmændene stort efter i Stolthed. Men de modtog dem dog med Ærbødighed, navnlig Esge Brok, ikke alene fordi han var Befalingsmand paa Slottet, men paa Grund af den Anseelse, han havde vundet baade hjemme og i Udlandet. Han havde for fem Aar siden

ledet Fredsunderhandlingerne med Hansestæderne i Lybek, og at et saa vigtigt Hverv betroedes ham, viste, at han var et fremragende Medlem af Rigets Raad. Men han var derved tillige bleven en af de faa danske Adelsmænd, som vare ret kendte og agtede blandt de hanseatiske Købmænd og Handelsverdenen i det hele taget. Og derved havde han tillige faaet Lejlighed til at vurdere Købmændenes Betydning højere, end han ellers vilde gjort. Kort sagt, trods sit stridige Sind kom han dog godt ud af det med dem. De vare desuden tilfredse med, at de i disse urolige Tider havde en saa myndig og modig Befalingsmand til at værne om Byens Sikkerhed. Dog sagde en af dem til Peder Skram:

«Hr. Esge er god nok og vel bedre end de fleste, men han vejer dog ikke en Hær op. Hans Stridsmagt er for ringe, og skulde de gale Vendelboere rejse sig paa ny, da ser jeg vor bedste Sikkerhed deri, at vi have Fjorden mellem dem og os.»

Omsider brød Vennerne op, Niels Gyldenstjerne drog med sine to Naboer Vester paa, Niels Banner og Peder Skram red Nord paa og et Par Dage efter naaede de to sidste Asdal.

Der vakte deres Ankomst saa meget større Glæde, fordi Hr. Niels Broder Erik stod i Begreb med at rejse hjem, da han havde faaet Bud om, at hans Gaardfoged var død, saa at hans Nærværelse paa Vinstrup var nødvendig. Men nu fik de Erstatning i Peder Skram, hvis Tilsynekomst overraskede dem meget og lovede Tidkort. Vel var den barske og tungsindige Mands Selskab ikke oplivende, og skøn eller indtagende var han heller ikke, men hans ulykkelige Skæbne vakte Kvindernes Deltagelse.

Imidlertid mishagede de Efterretninger, Fru Johannes Husbond bragte fra Torp, hende højligt. At Mikkel ikke var vendt tilbage til sit Hjem, det syntes hende at være ildevarslende, men især harmede det hende, at Lyder Kabel og Fru Mette nu sad paa Torp og raadede for Gaarden. Men Hr. Niels tog den Sag let, og Jomfru Anne syntes fuldkommen ligegyldig for, hvorledes det gik hendes Halvbroder. Ingen af dem sagde meget om den Sag.

Hvem der slet intet sagde men følte desto mere, det var Karen. Det glade Smil forsvandt fra hendes Læber, og mens hun lyttede til sin Husbonds ringeagtende Udtalelser om Bønderne og deres fuldkomne Magtesløshed, fik hendes

Øjne et spændt Udtryk. Hørte hun nogen uventet Larm i Gaarden, sprang hun op og ilede ud, men vendte hver Gang skuffet tilbage; hvad det saa var hun ventede, saa kom der ingen og der skete intet.

OTTENDE KAPITEL.

Grandestævnet.

Hvis Niels Banner havde fulgt sin første Indskydelse og var reden hen til Villads Andersens Gaard for at undersøge, hvad det var, som foregik der, saa vilde maaske meget af det, som senere skete, blevet anderledes. Og da vilde han forstaaet, hvorfor Tosse-Marie lo saa skingrende. Hun var nemlig alt andet end tosset og vidste god Besked om, hvad Meningen var med dette saakaldte Grandestævne, som egentlig skulde været holdt allerede i Efteraaret, men dengang var strandet paa flere Forhindringer, og som ikke var blevet tilstrækkeligt forberedt. Ved begge Lejligheder var Tosse-Marie bleven brugt som Bud til flere af Bønderne, og dertil egnede hun sig særligt, naar det skulde gøres hemmeligt, thi som Spaakvinde og klog Kone havde hun sin Gang alle Vegne.

I Willads Andersens Borgstue med det lave

Bjælkeloft sad, dels paa Bænke langs Væggene, dels omkring et stort Bord midt i Stuen, omtrent et halvthundrede alvorsfulde Mænd, af hvilke flere vare komne langvejs fra. De drøftede ikke Sognets, men Nørrejyllands, ja hele Rigets Anliggender.

Var Niels Banner uventet traadt ind ad Døren, da vilde han til sin Forundring her fundet sin forsvundne Stifsøn, Mikkel Due, Henrik Tagesøn og flere Adelsmænd, saaledes Henriks Fætter Knud Joachimsen fra Fyn, dernæst Brødrene Helle, Herluf og Anders Holst, alle af den lavere, forarmede Adel og flere af den Sort, som kun havde lidt at tabe men meget at vinde ved en Omvæltning. Men den største Part af Forsamlingen bestod af en Skare af Vendsyssels og Thys rigeste Selvejerbønder og nogle enkelte fra Mors. Flere af disse Folkets Mænd gav ikke nogen Adelsmand stort efter i Værdighed og Anstand Klædedragten var naturligvis simplere, men tydede dog paa Velstand og Sans for det klædelige. Flere af Bønderne røbede dog baade ved deres Tale og Adfærd, at der raader en mere glubsk og vild Aand i dem.

Men hvad der allermest vilde forbavset Niels Banner, det var Synet af en trivelig, glatraget Herre med en sort Fløjels Hue paa sit Hoved,

som sad for Bordenden imellem Henrik Tagesøn og Lars Smaltesøn, den ældste af de tilstedeværende Bønder. Det var nemlig ingen ringere end Biskoppen af Viborg, Nordmanden Thorlaf, en Herre med en overlegen Mine og et snu Blik.

For seks Aar siden havde han været Provst i Bergen, da Kong Erik fik ham ophøjet til Erkebiskop i Upsala. Men der blev han ikke siddende længe, han blev fordreven under det Oprør, som rejstes i Sverrig af Engelbrecht. Han tyede da ned til sin gamle Herre, som anden Gang tog sig af ham og hjalp ham til Bispestolen i Viborg.

Han var da sin kongelige Velynder oprigtig hengiven og rede til at vove alt for at faa Kong Erik i Sædet igen. Som Nordmand stod han frit og var ikke hildet af Hensyn til Forholdene i Danmark. Det var ham ligegyldigt, ved hvis Hjælp Kongens Sag blev fremmet. Dog følte han sig mere draget til de for deres Selvstændighed kæmpende Bønder end til de overmodige Adelsmænd. Kong Erik havde vedligeholdt sin Forbindelse med ham og gennem ham med sin fordums Hofsinde og tro Tilhænger, Henrik Tagesøn, hvem Kongens Skrivelser stadig holdt i Aande. Og nu, da Kong Kristoffer var fra-

værende og stærkt optaget af de svenske Anliggender, var Biskoppen og Henrik Tagesøn bleven enige om, at Øjeblikket var kommet til en ny Rejsning, men det skulde være noget andet end de tidligere planløse Hærgninger. Meningen var, at Bønderne tidligt paa Foraaret pludseligt skulde rejse sig og tage Tyren ved Hornene, idet de vilde kaste sig over Aalborghus og gøre det af med Esge Brok.

Den Plan havde Henrik Tagesøn ikke alene drøftet med Biskop Thorlaf, men ogsaa med Hertug Adolf nede i Haderslev, saa langt havde Henrik Tagesøn og Mikkel Due været. Rigtignok havde den snu Hertug naaet sit Maal, idet Sønderjylland var bleven ham overdraget som et arveligt Len, men han stolede ikke rigtig paa Varigheden af det nuværende Regimente i Danmark, hvorfor han vedblev at ruste sig og vedligeholdt i Smug Forbindelsen med de oprørske Bønder. Mange venlige og opmuntrende Ord havde Henrik Tagesøn at bringe Bønderne fra Hertugen, og Biskoppen oplæste en Skrivelse fra Kong Erik, hvori denne priste Bønderne for deres Mandsmod og bad dem holde ud, saa skulde han nok til sidst komme selv og hjælpe dem med at gøre det af med Hertug Kristoffer og Rigets Raad. I det mindste

oplæste Biskoppen noget saadant, og Bønderne troede blindt derpaa. Det var da intet Under, at de blev opildnede og straks gik ind paa at foranstalte en ny Rejsning.

Men ligesom de vare i Færd med et drøfte Sagen, kom Willads Andersens Gaardskarl hastigt ind og meldte, at to Herrer med et Følge af en halv Snes Svende var kommen ridende og havde gjort Holdt ude paa Vejen, som om de tænkte paa at ride ind.

«Hvo kan det være, hvad skulle vi gøre?» udbrød Biskop Thorlaf, idet han rejste sig.

«Helst intet, eders Naade,» sagde gamle Lars Smaltesøn koldsindigt. «Lad os forblive roligt i Huset, men gaa du ud Willads og se, hvem det er.»

Det gjorde Willads, og han naaede til Gaardledet lige som den af Niels Banner udsendte Svend indtraf. Denne fik saa den før omtalte Besked, at det var et Grandestævne, som blev holdt paa Gaarden, men blev saa udspurgt af Willads om, hvad det var for Herrer, han red med, hvor de kom fra, og hvor de agtede sig hen. Spørgerens fuldkomne Rolighed og Villighed til at indlade sig i Samtale gjorde Svenden tryg.

«Det er Hr. Niels fra Asdal, som holder

der henne med sin Ven, Peder Skram fra Voldbjerg. Han kom til os paa Aggersborg.»

«Saa der har I været,» udbrød Willads.

«Ja,» vedblev Svenden, «men vi har strejfet langt videre om. Først var vi paa Børglum og saa langt Vester paa, helt ude paa Torp.»

«Ej saa! Hvad vilde din Herre mon der?»

«Jeg maa tro, at han søgte sin Stifsøn Mikkel, som for et Par Maaneder siden løb af Landet med Henrik Tagesøn, den Galgenfugl; men Herren fandt ham ikke, derimod hans Faster, Fru Mette og hendes Gemal, Hr. Lyder Kabel, som nu have slaaet sig ned paa Torp og styre Gaarden i Mikkels Fraværelse.»

«Ej saa!» udbrød Willads. «Nu, din Herres Anliggenger rager jo ikke os. Men det forundrer mig, at han ikke kan lade Hvile falde paa sig og blive til Huse nu, da han har rejst saa langt og nylig er vendt tilbage fra sin Jorsalafærd. Men nu agte I Eder vel hjem?»

«Paa det Lav nej,» svarede Svenden. «Vi skulle først op paa Aagaard, og jeg hørte min Herre i Gaar lade falde et Ord om, at han muligt vil ud til Aalborg og gæste Hr. Esge.»

«Nej, ser man det!» udbrød Willads. «Din Herre er ikke længe om at gøre en Vending. Men rid nu med Gud, Søn, det er kendeligt,

at din Herre venter paa dig med Utaalmodighed.»

Da Willads var kommen tilbage og havde aflagt Beretning om Samtalen med Niels Banners Svend, udbrød Biskop Thorlaf:

«Det gjorde du snildt, Willads. Det var vel, at vi slap for det Besøg.»

«Aa hvad,» sagde Vendelbo-Bonden Gamper barskt, «var de to Herrer komne herind, saa kunde vi nappet dem og gjort det af med dem.»

Gamper var en haard Hals og havde været en af de værste til at myrde og brænde paa de foregaaende Tog.

«Hvad skulde derved være vundet?» spurgte gamle Lars Smaltesøn. «Af Niels paa Asdal have vi ikke meget at frygte. Han er desuden en Lollik, fuld af Pral og Skryderi, det faldt mig let, da han gæstede mig paa Udrejsen, at sætte ham en Voksnæse paa! Ja, havde det været Hr. Esge i Aalborg, da vilde det været en anden Sag.»

«Lige meget, hvem det var,» sagde Henrik Tagesøn. «Drag eder til Minde, kære Venner, den Aftale, vi have truffet, at intet maa foretages, førend vi ere beredte til at rykke i Marken.»

«At bie og vente er Gække rente,» sagde Helle Holst.

«Jeg maa dog tro, at det i dette Tilfælde er klogest,» sagde Mikkel Due. «Hastværk er Lastværk.»

«Ja nok,» svarede Helle, «for dig og dine maa Freden helst vare det længst mulige. Du har din gode, stærke Gaard, hvor du han hytte dig, naar du vil, mens jeg og mine Brødre kun have en usselig Rønne med nogle magre Jorder, som næppe kunne brødføde os.»

«Ja, det er vist, at jeg ikke gaar med for Vindings Skyld,» sagde Mikkel med Selvfølelse.

«Men tag dog Vare paa det, I har, Mikkel,» sagde Willads Andersen. «I skulde, det snareste I kan, se til Hjemmet. Vid, at Hr. Lyder Kabel og Fru Mette nu sidde paa Torp og raade for Gaarden, som om den var deres egen.»

«Djævlen annamme dem!» raabte Mikkel, idet han sprang op.

«Hvoraf ved du det, Willads,» spurgte Henrik Tagesøn.

«Niels Banners Svend plaprede det ud,» svarede Lars. «Han antog, at hans Herre egentlig var reden til Torp for at søge Mikkel.»

«Ha, ha,» lo Henrik Tagesøn. «Da skulde han vidst, hvor nær han var sin kære Stifsøn,

da han holdt heruden for. Der blev han skønt pudset! Det skal du glæde dig over, Mikkel, og ikke kere dig om, at din Faster og Hr. Lyder sidde paa Torp. Lad dem have den Morskab at raade for Gaarden en føie Stund.»

«Jeg skulde ogsaa mene,» sagde Morsingboeren Niels Justesen, «at vi hellere maa vide vor Lensmand deroppe end nede paa Lund. Paa Torp vil han ikke mærke noget til, hvad vi have for.»

Mikkel havde igen taget Sæde, men hans Blik var uroligt, og han hørte aabenbart ikke efter under den Forhandling, som nu paafulgte, og som dog var saa vigtig og afgørende. Det blev vedtaget, at Reisningen skulde foregaa i April Maaned, men at der straks skulde sendes Vidiebrand omkring i Vendsyssel, thi Vendelboerne vare rede til at gaa i Spidsen og vilde alene klare Angrebet paa Aalborghus.

Vidiebrand var en Kæp, som var brændt i den ene Ende, og som oprindelig betydede, at Fjenden var i Landet og Fejde forestod og derved advaredes Befolkningen om at ruste sig. For Bøndernes Vedkommende betydede det, at de skulde slibe deres Sværd, deres Knive og Økser samt skærpe deres Lyngleer, farlige Vaaben, som bestod af lange Skafter med brede,

korte Blade, dernæst lave skarpe Pile til deres Langbuer, hvor slige fandtes og svære Køller til at slaa Modstanderne ned med. Naturligvis fandt der ikke nogen Regelmæssighed Sted i Bevæbningen. I den samme Flok var Folkene forsynede med de forskelligste Vaaben. Nogle førte kun Plejler, men ogsaa de var farlige nok.

Dernæst skulde de samle Fetalje, det vil sige Spise- og Drikkevarer, og have et tilstrækkeligt Antal Vogne i Beredskab. De maatte naturligvis underholde sig selv, lige saa vel som Regeringens Tropper. Forplejningsvæsen var i de Tider ukendt, og, som bekendt, varede intet Felttog dengang længere end indtil Madposerne vare tomme, og man var kommen til Øltøndernes Bund, skønt naturligvis Hærens Opløsning kunde forhales ved Plyndring.

Thyboerne og Morsingerne skulde gøre ligesaa og holde sig rede til Fremrykning, naar Signalet dertil blev givet af Vendelboerne, saa snart disse havde samlet sig og vare rykkede mod Aalborg. Da skulde der tændes Bavner og Blus hele Landet over, og saa skulde Thyboerne og Morsingerne bryde op og rykke frem, men, hvis de ikke fik noget andet Bud, kun til Sankt Jørgens Bjærg, hvor saa alle tre Hære skulde mødes og videre Foretagender kunde af-

tales. Henrik Tagesøn havde med et rigtigt Blik udset Bjærget til et fast Holdepunkt, men for Resten vare Vendelboerne helst fri for at faa deres Naboer og Forbundsfæller ind paa deres egen Grund, for at tage Del i det Bytte, som der kunde være at gøre. At Vendelboernes Styrke i og for sig var mere end tilstrækkelig til at indtage Aalborghus, derom tvivlede ingen.

Henrik Tagesøn blev enstemmigt kaaret til Overanfører, og til ham blev det overdraget at udvælge Underanførerne eller bringe dem i Forslag. I de fleste Tilfælde blev det dog Almuen selv, der afgjorde Sagen. Naar nemlig en slig udvalgt Anfører kom til en By, gik han frem paa Torvet eller Samlingspladsen, stak sit Spyd i Jorden og raabte, at enhver, som vilde tjene under ham, skulde træde frem og lægge sin Haand paa Spydskaftet. Deri bestod hele Edfæstelsen, og man kan tænke sig, at under slige Forhold maatte Mandstugten blive meget slap.

Forøvrigt skete Fremrykningen ikke i sluttet Trop, hverken for Bøndernes eller det adelige Opbuds Vedkommende, som udgjorde Kongens Hær. Man drog i smaa Hobe fra sit Hjem eller sin By til det fastsatte Samlingssted, og voksede

end de fremrykkende Skarer, saa var der dog ingen Orden i det.

Da alt var blevet aftalt, brød Forsamlingen op og ved Nattetid drog hver til sit. Henrik Tagesøn ledsagede Biskop Thorlaf til Viborg, efter at han havde givet Mikkel Due det Hverv paa Hjemvejen til Torp at bringe Besked til flere ansete Bønder, som ikke havde indfundet sig til Mødet.

NIENDE KAPITEL.

Kongebud.

Paa Asdal levede man imidlertid trygt og uden Anelse om, at der var Fare paa Færde. Fru Johanne fik sig mangen alvorlig Samtale med sin gamle Ven Peder Skram, som jo nu var en i Livets Skole haardt prøvet Mand, og hun fik langt mere Udbytte deraf, end af at samtale med sin Husbond. Hun lagde i den Grad Beslag paa ham, at hendes Datter ikke fik meget godt af ham.

Dog tog Jomfru Anne sig ikke dette saa nær. Hun tænkte, at hendes Moder og Peder Skram dog vel omsider vilde faa afsnakket. Men hvad der vakte hendes levende Fortrydelse, det var, at Peder Skrams Øjne altid søgte Karen Madsdatters, naar hun var til Stede. Han greb ogsaa Lejlighed til at tiltale hende, og naar hun paa sin frimodige Maade gav ham Svar,

da oplivedes hans barske Aasyn af et vemodigt Smil.

«Hun har troldgjort ham med sine gloende Øjne og æblerøde Kinder, den lede Tøs,» tænkte Jomfru Anne.

Hun anede ikke Sammenhængen, som var, at Karen tilfældigvis havde nogen Lighed med Peder Skrams i hendes blomstrende Ungdom bortrevne Hustru og mindede ham om hende. Dog kom det ikke i hans Tanker at bejle til en ufri Jomfru, som Karen Madsdatter. Imidlertid var det endnu dengang ikke aldeles uhørt, at slige Forbindelser bleve indgaaede, og Jomfru Anne tænkte sig derfor Muligheden af, at Peter Skram virkelig tænkte paa at trøste sig over Tabet af sin Hustru med Karen. Hun sagde det til sin Moder, som lo hende ud, men dog gav hun sig ikke.

«Peter Skrams Adfærd er i hvert Fald ubetænksom,» sagde hun, «og maa vække Indbildninger hos Karen. I eders Sted, Moder, vilde jeg skikke hende tilbage til hendes Fader.»

«Det vilde der ingen Mening være i, Anne! Ved mit Løfte til Karens Moder er jeg forpligtet til at antage mig hende, og da Mathias Torbernsøn saa herud forgangen Aar, gav jeg Karen det bedste Vidnesbyrd og han sagde

mig Tak, fordi hans Datter blev holdt og optugtet saa vel. Og nu skulde jeg lade hende gaa, blot fordi du indbilder dig, at en god Mand har kastet sine Øjne paa hende! Nej, min Dukke, der maa mere til, om jeg skal skille mig ved Karen, som er bleven mig kær, og jeg kan desuden ikke undvære hende til min personlige Opvartning.

«Nu,» sagde Anne med paatagen Ligegyldighed, «skal galt være, saa er det dog bedre, at Karen løber af med Peder Skram end med Mikkel. Nødigt vilde jeg have en Tjenestemø til Broderkone.»

Den Pil ramte bedre end den forrige. Fru Johanne blev rød af Vrede, men fattede sig dog snart.

«Vær du kun rolig,» sagde hun, «sligt vil aldrig ske. Hvad der har været mellem Mikkel og Karen var kun Børnestreger. Det er nu ganske forbi. Men skulde Mikkel prøve paa mere af den Sort, da skal jeg vide at sætte en Stopper for det, lid derpaa!»

«Lad os haabe det?» svarede Anne, uagtet hun ingenlunde mente det, men ganske det modsatte. Det var hende ligegyldigt, hvem Karen løb af med, naar det kun ikke blev Peder Skram. Hun havde nu sat sig i Hovedet

at ville være denne gæve Mands Hustru, og da hun indbildte sig, at Karen var en Hindring derfor, vilde hun for enhver Pris have hende fjærnet. Hun sluttede fra sig selv til andre, troede ikke paa uegennyttig Tilbøjelighed og tvivlede ikke om, at Karen, hvis hun fik et saa stort Tilbud, som her var Tale om, straks vilde give Køb. Men hun gik underfundigt til Værks, thi da hun om Aftenen var alene med Karen, sagde hun venligt til hende:

«Staar din Hu aldrig til at farte over til Slette og se til din Fader og din Broder? Du lever jo her ganske adskilt fra din egen Slægt, og det finder jeg hverken rigtig eller ret.»

Da Karen tav og saa paa den spørgende, som om hun grundede over, hvad Meningen med den Tale egentlig var, for Anne fort og sagde med et Smil:

«Du kunde snart vinde derop nu, da du ved din Faders stormodige Gave er bleven saa skønt ridende.»

«Saamænd,» svarede Karen med et Smil, «Graamunk kunde snart bære mig derhen paa sine rappe Ben.»

Hendes Fader havde nemlig, da han sidst var paa Asdal, medbragt en smuk lille Hest og en Tværsaddel for at hans Datter ikke skulde

staa helt til Skamme ved Siden af Husets Døtre, og Fru Johanne havde ikke havt noget at indvende derimod.

«Men,» vedblev Karen, «det er dog for lang en Vej til at det kunde lyste mig at ride den alene, og den Følgesvend, jeg helst vilde have, tilsteder eders Moder ikke at ledsage mig.»

«Hvem mon det kan være?» spurgte Anne med en paatagen ligegyldig Mine.

«Lad ikke saa hellig,» svarede Karen i en skarp Tone, «thi I ved det grant. Det er eders Broder Mikkel, og I er altfor hofmodig til at kunne finde eder i, at hans Hu staar til mig.»

Til Karens store Forundring brusede Anne ikke op, men svarede i en sagtmodig Tone:

«Nu, Karen, fryde mig vilde det just ikke, men jeg vilde tænke, at naar Mikkel har faaet dig kær, saa vilde der intet være at stille op. Han er haardnakket og opgiver ikke det Forsæt, han engang har fattet.»

«Ej, Jomfru Anne,» udbrød Karen i en spydig Tone, «hvilken Helgen har gæstet eder og indgivet eder saa megen Fromhed og Fornuft?»

«Spot du kun,» svarede Anne roligt og fast. «Du skal faa at se, at det er ærlig meent.»

Nu blev Samtalen imidlertid afbrudt, da Karen blev kaldt ind til sin Frue, og den næste

Dag fik man andet at tænke paa. Der kom nemlig en kongelig Udrider med en Skrivelse fra Hr. Otte Nielsen Rosenkrantz, som lod Hr. Niels vide, at det var Kongens Vilje, at Hr. Niels ufortøvet skulde drage over til Lødøse i Skaane, det nuværende Götheborg, for der i Forening med nogle andre Herrer af Rigets Raad at forhandle med Svenskerne om Overdragelsen af den svenske Krone til Kong Kristoffer. Den Befaling maatte jo adlydes, og da alt syntes roligt i Landet, nærede Niels Banner ingen Betænkeligheder ved at forlade Hjemmet.

Der blev straks truffet Forberedelser til Rejsen, og efter nogen Overvejelse besluttede Hr. Niels sig til at drage til Aalborg, der hyre en Skude og skibe over til Sverrig. Det var en langt nemmere Rejsemaade end gennem Øerne og over tre Sunde, og naar Vejret blev gunstigt, vilde den jo gaa langt hurtigere.

«Men hvad gør saa du?» spurgte Hr. Niels Peder Skram. «Vil du blive her og vogte paa mit Hus, indtil jeg vender tilbage? Lad os sige, at det hele kan staa en Maaned paa.»

Peder Skram saa i nogle Øjeblikke i Tavshed hen for sig, mens de andres Blikke hvilede i Spænding paa ham.

«Hav Tak, Ven, for den Godhed og Tillid,

du viser mig,» sagde han endelig, «men jeg bør ikke gaa ind derpaa. Det er saa sin Sag at have Raadighed over og paatage sig Ansvaret for en anden Mands Gaard og Gods, er det end ens bedste Ven. Dog er det egentlig ikke det, der gør Sagen af, al den Stund jeg ved, at dine Sager ere i de bedste Hænder hos din kloge og trofaste Hustru. Hun har sandelig vist, at hun kan raade sig selv. Men jeg vil sige dig, Niels, at jeg alt i nogen Tid har omgaaedes med den Tanke at forlade eder og drage bort, ikke tilbage til mit Hjem, men over til Kong Kristoffer. Jeg staar dog i Taknemmelighedsgæld til Hans Naade for den Gunst, han har vist mig.»

«Man skulde tykkes, at Hans Naades Gæld til eder var større, siden I bjærgede hans Liv,» udbrød Fru Johanne.

«Nu ja,» svarede Peder Skram, «det Udseende fik det, men han var vel nok kommen paa det Tørre uden mig. I hvert Fald kan jeg ved at tilbyde Kongen min Tjeneste faa min Ære helt genoprettet. Hvad siger I dertil, Jomfru Anne?»

Anne blev rød og for sammen, da hun saa pludseligt blev adspurgt om sin Mening. Det overraskede hende saa meget mere, som Peder

Skram hidtil ikke havde givet noget Tegn paa Tilbøjelighed for hende; men alene det, at han rettede dette Spørgsmaal til hende, syntes at vise, at hun ikke var ham ligegyldig. Dog viste hendes Svar, at hun ikke for intet havde gransket den spørgendes Tankesæt, og at Forstanden altid sad i Højsædet hos den Jomfru.

«I maa vel have forstaaet,» sagde hun roligt, «at eders Nærværelse aldrig har været mig imod, og at jeg gerne saa, at I blev her, men naar det gælder eders Ære, da bliver det en hel anden Sag for eder.»

«Hvilken Snak!» udbrød Fru Johanne. «Skulde det gøre et Skaar i Peder Skrams Ære, at han dvæler her en Maanedstid og beskærmer sin Vens Hustru, Børn og Ejendomme?»

«Jo, det kan, kære Frue,» svarede Peder Skram, «og det af den Aarsag, at just nu trænger Hans Naade til sine Venner og tro Mænd. Siden, naar han sidder fast i Sædet, vil det ikke være nogen Kunst at tjene ham. Holder jeg mig derimod tilbage nu, svigter jeg min Pligt. Hav derfor Tak, kære Jomfru Anne,» sluttede han, idet han saa mildt til hende, «for det Ord I der sagde om en Mands Ære.»

«Ved min Helgen,» udbrød Hr. Niels, «det er rigtigt og ret. Æren er det fejreste Træ i

Skoven, hvo der har den, rider kvædende. Men for mig gælder det i denne Sag mere Pligt end Ære, thi da jeg er en af dem, som kaldte Hans Naade ind i Landet, bør jeg ogsaa støtte ham.

«Nu,» udbrød Fru Johanne lidt spydigt, «det var da engang et fornuftigt Ord. Det andet om Æren giver jeg ikke meget for. Forlad mig min Oprigtighed, kære Ven,» sagde hun til Peder Skram. «I kender mig og ved, at den Egenskab hører mig til, enten den nu skal kaldes en Dyd eller en Fejl. Hvad jeg vilde sige, er, at det ved Guds Moder ikke forundrer mig, at I omsider har faaet nok af det stille, kedsommelige Liv paa vor ensomme Borg. At I længes efter Afveksling og Daad, det geraader eder sandelig ikke til Skam.»

«Dertil har jeg kun at svare, kære Frue — gid det maa blive mig forundt endgang i Fremtiden at vise, at deri tager I ganske fejl. Jeg har ikke i mange Aar følt mig saa vel noget Sted, som her paa Asdal. Og det glæder mig, at jeg kan drage herfra i Selskab med Niels, saa skilles vi dog ikke straks.»

«Ja, det er fornøjeligt,» sagde Hr. Niels, «men jeg er dog ikke saa glad ved, Johanne,

at vi begge forlade Asdal og lade dig blive her alene.»

«Aa, hvad,» svarede Fru Johanne med et Hovedkast, «du har jo vænnet mig til det. Her var mere uroligt i Landet, da du forrige Gang forlod mig. Ker dig derfor ikke om mig. Men,» tilføjede hun et Øjeblik efter, «noget vil jeg have for min Medgørlighed. Jeg vil følge eder et Stykke paa Vej. Jeg har Ærinde i Aalborg og vil ledsage eder saa langt, og Anne kan let klare sig i de Par Dage, den Fart staar paa.»

Det syntes Anne aabenbart ikke om, men hun maatte finde sig deri og hun fik nogen Trøst i den Hjertelighed og Ærbødighed, hvormed Peder Skram tog Afsked med hende, mens han kun undte Karen et Nik.

I de paafølgende Dages Ensomhed styrede Anne Huset og gjorde sit til at holde Karen nede. Hun havde ventet, at hendes Moder vilde taget Karen med sig, og det var ogsaa paatænkt, men blev opgivet, fordi der indtraf nogle Tilfælde af Opsætsighed blandt Pigerne og Fru Johanne sluttelig mente, at Anne ikke havde Grebet paa at styre dem. Derfor nøjedes hun med den flinkeste af de andre Terner til Kammerpige paa Rejsen.

Nu sad altsaa Jomfru Anne og Karen alene paa Borgen og havde rigelig Lejlighed til at se sig vrede paa hinanden. Jomfru Anne benyttede den, men Karen ikke, uagtet hun nu ganske gennemskuede sin unge Herskerinde, og hendes uforanderlig glade Mine og rolige Væsen tirrede Jomfru Anne i høj Grad. Spændingen var paa det højeste, da Buen endelig brast og Løsningen kom.

En Morgen sad Anne alene ved Kaminen i Hallen og grublede over, hvad hun skulde hitte paa for grundigt at ydmyge Karen, thi nu, da hun intet havde at frygte af sin forhadte Plejesøster, gjorde hun sig ingen Ulejlighed med at skjule sin sande Sindsstemnieg.

Da gik Døren op, og til hendes Forundring viste Mikkel sig i den og traadte ind, efterfulgt af Karen.

«Jeg kommer dig nok lidt uventet, Anne,» sagde han, «men Karen mener, at du dog sluttelig vil blive tilfreds, al den Stund jeg er kommen for at hente Karen, saa nu bliver du hende kvit, hvad du jo længe har higet efter.»

«For at hente Karen,» raabte Anne, idet hun sprang op, «det bliver der intet af, enddog du kommer som en Tyv for at liste hende bort, mens Moder er bortrejst.»

«Ja,» sagde Mikkel, «saaledes tyktes det mig for alle Parter at være bedst.»

«Du skal faa at mærke, hvad der er værst,» svarede Anne, i det hun gik et Skridt fremad. Men han greb hende i Armen, tvang hende tilbage i Sædet og sagde: «Tag det med Rolighed, Søster, og gør ingen Dumheder. Du har intet Ansvar i den Sag, thi du har det ikke i din Magt at hindre det. Min Myndighed her paa Gaarden er større end din, og Karen er saa yndet af Tyendet, at du ikke faar nogen af dem til at lægge Haand paa hende. Snarere kunde det ende med, at de spærrede dig inde. Men du skikker dig jo nok, saa at det hele kan løbe smukt stille af.»

Anne sad og stirrede paa dem dødbleg af Harme. Derpaa kom der et Par korte, hysteriske Lattertoner fra hende og hun sagde:

«Nu, det kan ved Guds Moder være mig lige meget, hvem Karen løber af med, og hvis Frillekone hun bliver.»

«Frillekone,» raabte Karen med blussende Kinder. «Lid paa, at aldrig bliver jeg nogen Mands Frillekone.»

«Da maa du blive ved din Stand og gifte dig med en Bonde,» lød Annes skarpe Svar.

«Saa, lad det nu være nok, Anne!» sagde

Mikkel. «Nu har du sagt det værste, du kunde. Dine onde Ord gøre os ingen Skade, men de have vel nu lukket Munden paa Karen, saa det bliver mig, der maa tale i hendes Sted. Hun beder dig paa hendes Vegne takke Moder for al den Godhed, hun har bevist hende og sige hende, at naar vi faa Lejlighed dertil, ville vi gengælde hende det.»

«Ha, ha,» lo Anne spodsk, «det var en skøn, storladen Hilsen den! Jeg takker ydmygt paa min Fru Moders Vegne.»

«Lad os se at komme fort, Mikkel,» sagde Karen, i det hun tog ham i Armen. «Her er kun Galde og Forgift at hente. Med din Moder vil jeg med Guds og alle Helliges Bistand nok komme til Rette, naar Tiden er der.»

«Bild dig det ind!» raabte Anne, i det Karen gik ud af Døren. «Du vil faa din Straf for din skammelige Adfærd før eller siden.»

«Nu, hvad det angaar,» sagde Mikkel med et Smil, «da lad Moder vide, at naar hun vil gøre op med Karen, da vil hun, om alt gaar vel, kunne træffe os paa Torp. Vi agte ikke at lukke Døren for hende, men vi ville give hende en venlig Modtagelse.»

Derpaa gik de. Torkild stod ventende i Gaarden med den opsadlede Graamunk, sin

Herres Hest og sin egen, der var belastet med en Tversæk, hvori Karen havde pakket sine Klæder.

Saa red de og til Annes store Harme fulgte lige til Borgledet af alle Ternerne og flere af Svendene, som tilraabte dem et deltagende Levvel. De fleste af dem følte, at med Karen drog det bedste bort, som havde været paa Asdal og gjort Livet der lykkeligt og godt for dem.

TIENDE KAPITEL.

Bondebruden.

Det var en smuk, klar Dag først i April Maaned. Der rørte sig ikke en Vind, Havet var blankt som et Spejl, hvilket var et Særsyn i disse urolige Farvande, og Lærken sang højt i Sky, dog ikke over grønnende Marker og Lunde, men over tørre Sandrevler og Klitter, bevoksede med Marehalm, thi vi befinder os ved Bolbjerg Strand.

Der sad denne Morgen et ungt Par, en kraftig, velvoksen Mand og en skøn, blomstrende Kvinde nede ved Strandkanten og stirrede ud paa Skareklits knejsende Fjeld, som hævede sig op af Havet, omsværmet af Maager

Det var Mikkel og Karen, som nu vare blevne Ægtefolk og befandt sig paa Vejen til Torp. Hans Blik var alvorsfuldt og eftertænksomt, hendes frydefuldt og drømmende. De havde nylig havt en Samtale om deres vanskelige

Kaar, hvorfor deres Tanker vare saa optagne, at de næppe havde Øje for det skønne Syn, det storladne Hav i fuldkommen Hvile. Dog naaede Lærkernes jublende Toner Karens Øren og gav Genlyd i hendes Hjerte. Hendes Fryd over at være sluppen bort fra Asdal og nu ganske at tilhøre sin Ven, var stærkere end alle de Bekymringer, som Tanken om den uvisse Fremtid maatte vække.

Hvilken herlig Tid havde ikke de fjorten Dage været, som de havde tilbragt dels paa Rejsen, dels paa Gaarden Slette i Hjortdal Sogn, Karens Fædrenehjem. Hendes Fader Mads Torbernsøn var bleven forud underrettet om deres Ankomst, hendes Broder Anders og nogle faa fædrene Frænder med deres Hustruer vare til Stede for at modtage dem. Dernæst vare det gamle Hus's tarvelige Rum blevne smykkede efter Evne, og i et Hjørne af Storstuen stod der noget, som mægtigt bidrog til at hæve Karens Faders og hendes Frænders Selvfølelse, nemlig en gammel Dragkiste med en Sølvplade paa Laaget, hvorpaa det Vaabenmærke var indgraveret, som Slægten havde ført, inden den mistede sin adelige Frihed, et springende Vildsvin. Nu regnedes Slægtens Medlemmer kun for Bønder, men i deres egne Øjne vare de

noget mere. Der var i det hele taget langt til, at en Bonde kunde hæve sig til at være stolt af sin Stand og betragte sig som en Adelsmands lige.

Karens Forbindelse med Mikkel Due var i deres Øjne en Ære og en Ophøjelse og baade de og alle de Bønder, som det unge Par gæstede paa Rejsen, viste ham al Ærbødighed. Han selv saa mere fordomsfrit paa Sagen end nogen af Bønderne.

Brudefærden blev tarvelig nok. Dog ejede Karen et Smykke, som havde tilhørt hendes hensovede Moder, og som Fru Johanne i sin Tid havde fæstet paa Ingerd Dyres Liv, da hun redede denne til Brud. Dette Brystspan var en stor Trøst for Karens Frænker og frydede dem mere end Brudens ungdomsfriske Skønhed.

Brudemessen blev læst over dem i Hjortdals Kirke af Kapellanen, Hr. Jørgen, og han var da ogsaa med til Bryllupsgildet paa Gaarden. Uagtet han var udsendt fra Børglum Kloster som Vikar for en af Kapitelsherrerne der, stod han dog ganske paa Bøndernes Side, thi han var en bondefødt Mand. Han talte ved Gildebordet djærve Ord, som dog ingenlunde faldt i god Jord, for alle Gæsterne. Han priste nemlig Mikkel Due, fordi han havde taget en Datter af

Folket til Hustru og bad ham blive den Sag tro, som han havde sluttet sig til. Der kunde kun komme Lykke af det, mente han. Men tillige formanede han Karens Fader og Broder til at gaa med Bønderne. De havde hidtil holdt sig tilbage, til Dels af Hensyn til Fru Johanne og Karens Fremtid, men nu havde den Side af Sagen jo ikke mere nogen Betydning, hvorfor de ogsaa uden Betænkning gav Mikkel Haanden paa, at de vilde gaa med i den forestaaende Kamp ved hans og Henrik Tagesøns Side.

Men tilsidst sagde Hr. Jørgen nogle Ord om de Anfægtelser, som vare at vente fra Fru Johannes og Brudgommens Slægtninges Side og bad ham tage det med Ro.

«Med Gud Herrens og alle Helliges Hjælp,» sagde han, «ville alle disse hovmodige Mennesker til den Tid være slagne til Jorden, thi hovmodige ere de, hvilke Dyder de end ellers have.»

Disse Ord erindrede Mikkel om Afskedsscenen paa Asdal og det fjendtlige Sindelag, hans Søster ved den Lejlighed havde lagt for Dagen. I Nydelsen af sin Lykke havde han kun tænkt lidt derpaa, men nu kom den skjulte Brod frem, og hans Glæde blev formørket. Han maatte være forberedt paa, at ingen af hans

Frænder vilde anerkende Karen for hans rette Ægtehustru, og allermindst turde det ventes af de to, som havde bidt sig fast paa Torp og sad og bredede sig der, hans Faster Mette og hendes Gemal, Hr. Lyder Kabel. Denne bar jo desuden Nag til Karens Fader. Der var blevet talt derom paa Slette og Mads Torbernsøn havde givet ham sit Raad med de tre Ord: «smid ham ud!» Og det var Mikkel visselig ikke bange for at gøre. Men selv om Hr. Lyder og Fru Mette fortrak, saa var der dog Oldemoder tilbage, og det var ikke at vente, at den gamle, der nu i saa mange Aar havde styret Husholdningen paa Gaarden, uden Modstand vilde give Slip paa Nøglerne og overlade dem til en Kvinde, som hendes Sønnesøn vel kaldte Hustru, men som dog i hendes Øjne maatte være uberettiget til at bære dette Hædersnavn, fordi hun var en ufri Kvinde.

Sandt nok, tænkte han tilsidst, jeg har Magten og kan bruge den. Men naar nu om kort Tid Baunen blusser og kalder mig til Kamp, mens jeg maa lade Karen blive alene paa Gaarden, hvorledes vil det da gaa hende? Det forekom ham desuden ved nærmere Eftertanke uklogt at følge sin Konefaders Raad og formeligt vise sin Faster og hendes Husbond Døren.

Det var ikke saa underligt, at han fik Rynker i Panden, mens disse brydsomme Tanker kredsede i hans Hoved. Men nu talte Karen til ham, og ved Lyden af hendes kære Røst glattedes Rynkerne, skønt han rigtignok blev højlig forbauset over det, han nu fik at høre.

«O, Mikkel,» udbrød hun, «gid vi kunde blive her, slaa os ned blandt Almuen og give den øvrige Verden en god Dag. Vi kunde bygge os en Hytte og du ernære dig som Fisker. Du færdedes jo altid gerne paa Søen. Og jeg er sund og stærk. Jeg kunde blive en god Fiskerkone, maaske en bedre Fiskerkone end Herregaardsfrue.»

«Karen,» udbrød Mikkel, idet han greb hende i Armen, «du snakker over dig!»

«Ja, det gør jeg vel,» svarede hun og drog saa et dybt Suk. «Tak, Ven, fordi du kun revsede mig og ikke lo mig ud; thi vid, at dette udsprang af mit Hjertes inderste og kom over mig med forunderlig Magt, som jeg sad her og saa ud over Havet. Jeg drømte en kort Drøm, og som jeg var midt i den, tyktes det mig, at Maagerne, som sværme derude ved Skareklit, tilraabte mig ved deres Skrig — ja, gør det og I ville handle viseligt!»

«Staar det ilde til med din Helsen?» spurgte

Mikkel, idet han drog hende til sig og saa hende ind i Øjnene. «Aldrig før i alle de Aar, jeg har kendt dig, har jeg fundet dig drømmesyg eller seet dig gaa i Taaget, og nu begynder du derpaa, netop da jeg allermest har din Bistand behov. Paa Slette pralede jeg af dit faste Mod og sagde, at alt det, du havde lært paa Asdal vilde gøre dig til en dygtig Husfrue paa Torp, saa ung du end er, og nu taler du om at bygge en Hytte paa Stranden og vorde Fiskerkone!»

«Ja,» svarede Karen uanfægtet. «Men mindes du, hvad Anders Winter sagde, da du havde endt den Tale? Han sagde, jeg skønner, Mikkel, at I er saa forgabet i hende, at naar I først er kommen med hende til Torp, saa bliver I hængende der, og vi kunne skyde en hvid Pind efter eder, naar Fejden gaar løs og det gælder.»

«Det er rigtigt, Karen, saalunde faldt Ordene, men dertil svarede jeg, at det skulde aldrig ske og at jeg følte mig forvisset om, at du vilde være den sidste til at holde paa mig. Men hvad skal jeg tænke om dig nu. da din sære Tale tyder paa, at du ræddes ved det Ansvar, der venter dig paa Torp?»

«Tænk det bedste, Ven,» svarede Karen, «og lid paa, at jeg ikke skal svigte i det, hvorpaa det kommer an. Jeg skal ikke holde dig

fra at opfylde dine Løfter og gøre din Pligt. Men lad mig ellers kun raade mig selv. Det vil du ikke komme til at fortryde.»

Der var noget dulgt og forbeholdent i Karens Mine og Væsen, som mødte hendes Husbond fremmed og forundrede ham, men han beholdt sine Tanker for sig selv og opfordrede hende til at lette sig af Sædet, saa at de kunde komme afsted. Torkild havde allerede en god Stund holdt og ventet med Hestene oppe mellem Klitterne.

«Vi kan jo lige saa godt springe i det som krybe i det,» sagde Mikkel, idet han hjalp Karen i Sadlen.

«O, tænk blot ikke, at jeg er ræd for det, der venter mig paa Torp,» sagde Karen med sit gamle kække Smil.

«Ja, vidste jeg kun, hvad jeg skal tænke derom,» svarede Mikkel i en utaalmodig Tone, idet han sprang i Sadlen og Hestene kom i Gang. «Jeg mærker dog, Karen, at du er som andre Kvinder. Alle have de Svøb under Skød, forborgne Raad og Tanker.»

«Ret saa, Ven,» svarede Karen muntert. «Nu begynder du at komme til Fornuft og indser, at jeg er som Kvinder ere flest, ikke værre, men heller ikke bedre.»

De naaede ikke Torp den Dag, men maatte overnatte hos en Bonde i Vixø, af hvem de erfarede, at Hr. Lyder og Fru Mette fremdeles opholdt sig paa Gaarden. Den næste Morgen red de videre og havde snart klaret den Mil, de havde tilbage.

«Ved du hvad,» sagde Mikkel, da de vare komne gennem Rær By og nærmede sig Bakkerne ved Torp, «jeg tænker, at det hele vil løbe af uden Kvalm og Allarm, thi naar Hr. Lyder ser dig, vil Maden ikke mere smage ham paa Torp. Hver Mundfuld vil være som forgiftet for ham formedelst hans Nag til din Fader, og han vil snarest fortrække med Faster.»

«Jeg vil haabe, at du faar Ret i det,» svarede Karen.

Hun var iøvrigt taus paa det sidste Stykke af Vejen, thi hun blev bevæget i Sindet ved at gense Torp, hvor hun havde været et Par Gange før med Fru Johanne, og hun mindedes nu de skarpe Ord, hendes Plejemoder havde udtalt den Dag, da Mikkel og hun bleve overraskede i Lunden ved Asdal, og hun havde ladet Fru Johanne høre, at hun havde sat sig op mod sine Forældre og havde ladet sig voldføre af Bonde Due.

«Løb du kun, Karen! Jeg skal nok sørge

for, at du ikke kommer til at sidde som Frue paa det Sted, hvor jeg dengang løb hen!»

Og dog var nu det nær ved at blive fuldbyrdet, som hendes viljestærke Plejemoder havde svoret aldrig skulde ske. Mon den Herlighed skulde blive af lang Varighed? Nu forestod jo en blodig Krig, og af dens Udfald afhang vel alt. Fuld af forborgne Raad og Tanker, men dog med et roligt Aasyn og siddende rank i Sadlen paa Graamunks Ryg, nærmede hun sig Gaarden, idet Mikkel glad udbrød:

«Ej se, der staar min Tro gamle Jesper!»

Det var Gaardfogden, som havde tjent paa Torp baade i Mikkels Faders og hans Farfaders Tid. Han stod ved Brodæmningen og saa til, mens nogle af Folkene rammede Pæle ned. Da han saa, hvem det var, der kom, slog han Hænderne sammen, lod et Glædesraab høre og gik dem i Møde.

«Velkommen, velkommen, Mikkel! Gud Herren være priset, at du endelig kom.»

Den gamle havde jo kendt Mikkel fra Barn af og blev i Vane med at tiltale sin unge Herre med du, hvad denne slet ikke havde noget imod.

«Tak, Jesper, for den Velkomst,» sagde Mikkel. «Hvorledes staar det til her paa Gaarden?»

«Som det kan,» svarede Jesper, idet han stirrede paa Karen og udbrød saa: «Men hvem i al Verden er det, du der bringer med dig? Skuffer mine gamle Øjne mig ikke, da er det jo Karen Madsdatter.»

«Det er saa, Jesper,» svarede Mikkel, «og se i hende din tilkommende Madmoder, thi hun er nu min Hustru. Vi bleve ægteviede for nogle Dage siden i Hjortdal Kirke af Hr. Jørgen.»

«Ej, hvad maa jeg høre!» udbrød gamle Jesper i stor Sindsbevægelse. «Det sidste er ved min Helgen endnu bedre end det første. At du kom, Mikkel, det var godt, men at du bringer en ung, fager og, efter hvad jeg har hørt, saa god Kvinde hertil som Husmoder, det er en overvættes Lykke, ja, nu vil det blive herligt at leve paa Torp.»

Karen blev rød og nikkede smilende til Jesper men saa dog ud, som om hun ikke havde nogen rigtig god Samvittighed.

«Lad det nu,» sagde Mikkel, «være godt med de fagre Ord, Jesper; skønt jeg ikke tvivler om, at de ere oprigtigt mente. Men vi maa se at faa Ende paa det og komme ind. Dog vil jeg ikke gerne ride ind med Brask og Bram. Vil du som jeg, Karen, da stige vi af og gaa

derind sammen. Torkild kan saa komme efter med Hestene.»

Det Forslag havde Karens Bifald, hun sprang af Sadlen, Mikkel greb hende og saa gik de. Men Mikkel vendte sig om og spurgte, om Hr. Lyder var til Stede.

«Ja, han er,» svarede den gamle. «I vil sikkert finde ham oppe i Huggehuset. Der sidder han ofte og forkorter sig Tiden ved at arbejde i Træ. Jeg tror han længes hjem, men Fru Mette vil ikke herfra.»

«Ja saa,» udbrød Mikkel, «jeg troede, at Hr. Lyder befandt sig saare vel ved at være her.»

«Det gjorde han ogsaa fra først af, men saa begik han den Fejler at beskylde mig for Uærlighed og sætte mig af. Men saa kunde han ikke, den Rakkerpukkel, faa en eneste af Svendene til at flytte en Fod eller gøre noget, hvis Aarsag han maatte sætte mig ind igen. Men efter den Spas er han led ved at være her.»

«Ej saa,» svarede Mikkel, «det er vel! Det vil da ikke blive svært at faa ham til at fortrække.»

Saa gik de op til Ladegaarden og da de nærmede sig Huggehuset, hørte de Slagene af en Økse og en sagte Fløjten. De gik derind og fandt ganske rigtig den stormægtige Hr. Lyder

i Færd med at spidse en Pæl. Han stirrede forbauset paa de indtrædende, Musikken hørte op og Øksen blev sænket, men saa slap han den, sprang op og raabte:

«Nu se Gud og alle Rigets Patroner i Naade til os! Kommer du nu der bag paa os, Mikkel, i Ledtog med Karen Madsdatter. Er hun løben af Gaarde med dig?»

«Ja hun er,» svarede Mikkel roligt, «men hun er nu min rette, ægteviede Hustru.»

«Hvad siger du?» udbrød Hr. Lyder i en spodsk Tone. «Det er ved min Helgen en stor Nyhed. Jeg maa straks op og gøre Mette og Oldemoder vidende om den.»

Saa gik han hastigt ind paa Borgen, og Mikkel og Karen fulgte langsomt efter.

«Nu er det først, at Slaget skal staa,» sagde Mikkel, idet han saa til Karen med en betænkelig Mine. «Er du ræd?»

«Nej, paa ingen Vis! Men jeg siger dig forud, at jeg vil fare med Lempe.»

«Nu, det er vel ogsaa det klogeste,» svarede Mikkel efter et Øjebliks Betænkning.

De gik saa op paa Borgen og ind i Hallen, hvor de sad som Gæster i deres eget Hus. Men denne Sagernes Stilling forekom snart Mikkel utaalelig, Han rejste sig for at gøre Ende paa

den, da Døren sprang op, og Faster Mettes trivelige Skikkelse viste sig i den og bag hende Oldemoder, gamle Fru Anes tynde og krogede. Hun saa ikke god ud, men den Alvor, der laa i hendes Mine, var dog mindre saarende end den diaboliske Spydighed, som laa i Fru Mettes Væsen og Tone, idet hun bød Mikkel velkommen hjem.

«Og du har bragt en Husfrue med dig,» tilføjede hun, idet hun saa til Karen. «Nu, det er saare forsynligt af dig. Men du har saamænd heller ikke løftet dine Øjne højt, idet du har taget til Takke med en Tjenestemø. Af den Sort kunde du saamænd faaet et helt Dusin, om du havde villet. Men du, Karen, har sandelig gjort dine Sager godt.»

Her blev hun afbrudt af Mikkel, som tog Karen ved Haanden, førte hende hen til gamle Fru Ane og sagde:

«Kære Oldemoder, bevis mig den Tjeneste at gaa paa dit Kammer og tag Karen med dig, saa at min Hustru kan blive fri for flere af denne onde Kvindes giftige Udgydelser.»

Uagtet Karen lod til at være helt uforknyt, viste hun sig dog villig til at forlade Hallen og Oldemoder opfyldte Mikkels Begæring, skønt med en tvær Mine.

Ligesom de vare gaaede, kom Hr. Lyder. Han vilde fulgt med Kvinderne, men Fru Mette havde ikke havt Taalmodighed nok til at vente, mens hendes Husbond lagde sin Arbejdsdragt og tog en anden Klædning paa. Ogsaa frygtede hun, at han skulde fare med Lempe, thi han var mere snu end modig, og saaledes var det lykkedes hende at give sin første Forbitrelse Luft. Men hendes Gemal tog Sagen paa en hel anden Maade. Han rakte Mikkel Haanden og sagde venligt:

«Det vilde under andre Kaar glædet mit Hjerte at gense dig og blive fritaget for det byrdefulde Hverv at styre din Ejendom, men nu! —

«Jeg har ikke overdraget eder det Hverv, Hr. Lyder, husk det!» sagde Mikkel barskt.

«Sandt nok,» begyndte Hr. Lyder, men blev afbrudt af Fru Mette, som i en arrig Tone sagde:

«Lad os ikke spilde mange Ord paa den Ting! Vi tog os af en herreløs Ejendom, som en gal Mand var løben fra, og da jeg jo endnu har en Part i den Ejendom, var det min Ret, du varetog, Lyder!»

«Ikke er jeg, det jeg ved af, Faster, bleven

eder en Skilling skyldig af det, jeg har at udrede til eder.»

«Det skulde været dig tilgivet, om det havde været Tilfældet, men at du kommer hertil med en Almueskvinde, som oven i Købet er en Datter af den Mand, der har krænket min Gemal saa føleligt —»

«Aa hvad,» faldt Hr. Lyder ind, «lad det blive udenfor Sagen. Deri er Karen jo uskyldig. Og lad os nu helst gøre Tingen kort af. Du indser jo nok, Mikkel, at vi nu ikke kunne blive her længere. Mette vil ikke finde sig i at være i et Hus, hvor en ufri Kvinde nu skal raade og staa for Styret, saa at vi nu maa forlade dig.»

«Nu,» udbrød Mikkel, «det er mig sandelig kært, at I fortrække frivilligt, hvad saa Aarsagen er. Men mindes dog, at den Kvinde, I kalde ufri, er min ægte, lovlige Hustru.»

«For det vil hun aldrig blive erkendt hverken af os eller nogen af Slægten,» udbrød Fru Mette, «lid paa det!»

«Da har dog en Guds Tjener føjet vore Hænder tilsammen og læst den hellige Messe over os,» svarede Mikkel.

«Ej hvad,» svarede Fru Mette haanligt, «ingen Messe, Vielse eller Smørelse kan gøre en ufri Almuekvinde til en ædelig og fri, ved du

nok. Ikke engang den hellige Fader selv vilde kunne gøre det Mirakel.»

«Saa, Mette, lad det nu være nok!» sagde Hr. Lyder, idet han nærmede sig Døren.

«Ja, lad det saa det,» svarede Mette. «Inden tre Stunder skulle vi, om jeg maa raade, være herfra, og jeg haaber, at vi faa Oldemoder med. Saa kan du, Dreng, sidde her alene med din Bondebrud og fryde dig ved hende.»

«Bondebrud,» gentog Mikkel, «ej, det er en god og ærefuld Benævnelse. Saa fik vi dog noget godt af dig tilsidst, Faster, hav Tak derfor!»

Der blev Fru Mette slaaet med sine egne Vaaben, og hun for ud af Døren uden at give Svar. Men det lykkedes hende ikke at komme afsted inden tre Timer. Først den næste Dag gik Afrejsen for sig. Aarsagen dertil var, dels at Hr. Lyder ikke syntes om at forlade Gaarden med usømmelig Hast, dels at Fru Mette vilde have Oldemoder med. Hun havde god Plads baade til hende og hendes Terne i sin Karm, og hun troede, at Sagen var afgjort, men da det kom til Stykket, erklærede den gamle til Fru Mettes store Forbauselse og Harme, at hun vilde blive, hvor hun var. Hun kunde ikke bekvemme sig til nu paa de gamle Dage at for-

lade et Sted, hvor hun havde levet i saa mange Aar. Hr. Lyder fandt den Grund gyldig og god, og saa rejste de uden hende, men Fru Mette tænkte, at der maatte stikke noget bagved, og det gjorde der ogsaa.

Da nemlig Karen den foregaaende Dag var kommen op til Oldemoder, greb hun den gamles Haand, kyssede den og sagde:

«Kære Oldemoder — tillad, at jeg kalder eder saaledes — tænk ikke, at jeg er kommen for at sætte eder af og rive Magten til mig. Jeg ved, hvor godt I har styret Huset, men jeg er for ung og uerfaren dertil og vil ikke kunne skaffe mig Lydighed. I viser mig en stor Tjeneste, om I vil beholde Nøglerne og foreløbig styre Huset. Jeg ved, at Mikkel skal bort om nogle Dage. Lad da alt blive ved det gamle, saa kan jeg imens lære af eder.»

Den ydmyge Tale afvæbnede ganske den gamle. Der maa dog være noget godt ved hende, tænkte hun, det vil ikke blive saa ilde at leve her sammen med hende, og hun gik da ind derpaa.

Mikkel blev paa sin Side ingenlunde misfornøjet derover og roste Karen for hendes Fornuft og Fromhed. Nu, da hun havde den gode Oldemoder ved sin Side, kunde han forlade hende

med et roligere Sind. Omtrent en Uge efter kom der Bud efter ham fra Henrik Tagesøn, og han drog da af med sit Følge af væbnede Svende. Karen viste sig kun lidet bevæget ved Afskeden, og han priste sin Lykke, fordi han havde saa kæk en Hustru.

Men et Par Dage efter kom en af Pigerne styrtende ind til Oldemoder og raabte:

«Tænk, den unge Frue er aarle i Morges løben af Gaarde med Simon. Hun var rejseklædt, og han havde en Byldt bag sin Saddel. Maren og Trine saa dem fare af og raabte dem an, men de red fort uden at svare dem, og da vi nu vare oppe paa Fruens Kammer, saa vi, at hun ikke har været i Seng i Nat.»

«Gud se i Naade til os,» udbrød Oldemoder med rystende Stemme, idet hun sank om i sin Hyndestol. «Saa maa hun dog være en Tøjte alligevel. Gaa straks og kald Jesper hid!»

Simon var nemlig Gaardfogdens yngste Søn, en smuk og beleven Yngling paa atten Aar, der undertiden gjorde Tjeneste som Dugsvend og vartede op ved Bordet. Nu mindedes Oldemoder, at Karen nu og da gav sig i Snak med Simon, og een Gang havde hun overrasket dem staaende sammen ude i Gangen, hvor de førte en hviskende Samtale. De vare gaaede fra hin-

anden med tydelige Tegn paa Forlegenhed, men Oldemoder havde dog ikke dengang gjort sig videre Tanker om det. Nu kom Jesper og stod der fortabt med sin Hue i den ene Haand og kløede sig i Nakken med den anden.

«Ved du hvad der er sket?» brusede Oldemoder ud.

«Gud Herren se i Naade til mig, kære Fru Ane,» svarede Jesper i en bedrøvelig Tone, «jeg maa vel vide det, siden det er sket med mit Vidende og Samtykke . . .»

«Hvad siger du, er du fra Vid og Samling, Mand?»

«Jeg burde vel være det,» svarede Jesper, «men har dog min Forstands fulde Brug. Hør nu, hvorlunde det gik til. Hun kom forgangen Aften, som jeg sad ene paa mit Kammers, gjorde hun, Karen, og sagde til mig: Jesper, jeg har din Herre, min Husbond, mere kær end Gods og Guld og al anden Herlighed i Verden. Nødig skilles jeg fra ham, og nu drager han i Leding med Fare for sit Liv, thi det skal du vide, at Vendelboerne ere i Færd med at rejse sig, og det bliver en blodig Fejde. — Gid Fanden havde de stridige Karle, siger jeg. Hvor gad dog Mikkel give sig i Lag med dem? — Hør nu videre, siger hun. Jeg vilde gøre ham

Følgeskab og drage i Leding med ham, men han afviste det ganske, lo mig ud og svarede, at jeg skulde blive ved Hjemmet, der var min Post. Jeg sagde ham ikke imod, men besluttede ved mig selv at gøre det alligevel, thi sig mig, Jesper, bliver han saaret, hvem skal da pleje ham, og lader han sit Liv, hvem skal da lukke hans Øjne? Hun agtede at ride til sit Fædrenehjem, Slette, og der faa at vide, hvor Mikkel var. Hun var ikke ræd for at trække i Mandsklæder, om det gjordes behov. Sluttelig fik jeg da at vide, at hun havde snakket med Simon om Sagen, og at han havde lovet at følge hende til Slette, om jeg vilde give mit Minde dertil. Derom bad hun mig saa bønligt og med grædende Taarer, at jeg ikke kunde bære det over mit Hjerte at sige nej dertil, dog overvejede jeg først Sagen, men kom til den Slutning, at jeg dog muligt viste min kære unge Husbond en Tjeneste derved, og at han engang vilde takke mig derfor.»

«Vel, Jesper, vel,» sagde Oldemoder, som med Utaalmodighed havde hørt paa den lange Beretning, «nn har jeg faaet Forklaring, men jeg fatter dog ikke, at du har ladet hende løbe gennem Landet med en smuk ung Svend som din Søn. Der er Fare ved.»

«Nej, Oldemoder, ingenlunde. Simon er en tugtig ung Svend og tro som Guld. Og har der nogen Sinde levet en dydig Kvinde, saa maa det være Karen Madsdatter. Jeg har aldrig hørt andet end Lovord om hende. Nej, min største Betænkelighed var, at min kære unge Søn kan blive indviklet i Fejden og sætte Livet til, men derom siger jeg, om saa skal være, Gud Herrens Vilje ske!»

«Ak, Jesper!» udbrød Oldemoder, «hvilke Tider er det dog ikke, vi leve i!»

«Saamænd,» svarede Jesper, «gode ere de ikke. Men lad os haabe, at der vil komme bedre, og imens trøste os med, at vi dog sidde trygt i denne Afkrog af Landet.»

ELLEVTE KAPITEL.

Den første Træfning.

Nu lyste Bavnerne og løb Budstikkerne gennem alt Landet Nord for Limfjorden og Mors med. Blussene forkyndte Befolkningen, at Bønderne havde rejst sig, og nu var der Fejde igen. Rygtet derom for vidt om gennem Landet, og Kong Kristoffer, som var vendt tilbage til Kjøbenhavn, fik snart fra Otto Nielsen Rosenkrantz paalidelig Underretning om, at der i Vendsyssel var udbrudt et saa alvorligt Oprør, at der maatte gøres noget for at kue det. Dette var saa meget mere nødvendigt, som de vendiske Stæder med Fyrst Philip af Burgund i Spidsen havde sluttet Forbund med Kong Erik og hurtigt sendt en Flaade til Danmark. Den laa nu ved Helsingør, som tillige med Helsingborg endnu holdt med Kong Erik. Den fordrevne Konges Sager stod derfor ingenlunde haabløst, og havde der været nogen Forstand

og Handlekraft i ham, da vilde han endnu kunnet bjærge sig, og hans Tilhængeres Skare vilde hurtigt vokset. Biskop Thorlaf og Henrik Tagesøn havde derfor ingenlunde handlet hen i Taaget ved at rejse Bønderne, men de gjorde rigtignok fejl Regning ved at sætte deres Lid til den vankelmodige Konge og vente personlig Støtte af ham.

Bavnerne lyste og underrettede de indviede om, at nu var Vendelboerne brudt op og rykkede mod Aalborg. De Thy- og Morsingboere satte sig da i Bevægelse. De kom noget tvært og ikke i saa stort Tal, som det var ventet, men efterhaanden som alle de Smaahobe samledes, blev det dog en anselig Skare, som rykkede ind i Kjetterup ved St. Jørgens Bjærg, dog vare Vendelboerne i Overtallet, og først naar de kom til, kan Bondehæren have naaet den anselige Størrelse, som Henrik Tagesøn havde nævnet for Fru Johanne, nemlig af tyve tusind Mand.

Regeringens Embedsmænd havde næsten intet at stille op mod dem, hvorfor de og alle Herremænd indesluttede sig paa deres Borge og befæstede dem for at kunne holde en Tørn ud, indtil der kom Hjælp.

Det gjorde Niels Gyldenstjerne paa Aagaard

og Niels Godskesøn paa Kokkedal, hvorimod Befalingsmanden paa Aggersborg, Jens Grøn, holdt sig ganske rolig, som om han mente, at han var tilstrækkelig rustet.

Men intet Sted blev der taget saa kraftige Forholdsregler, som paa Asdal, uagtet det var en Kvinde, som der stod for Styret. Fru Johanne var bleven meget forbitret, da hun ved sin Hjemkomst fra Aalborg fik at vide, at Mikkel havde bortført Karen og Anne med stærke Farver havde udmalet den Trods, de havde udvist ved Afskeden. Hun grundede over, hvad det kunde være, der havde givet dem Mod til at handle saa hensynsløst, men kunde ikke gætte Gaaden, førend hun saa Glimtet af den første Bavne, der blev tændt paa den nærliggende Bavnehøj i Bjergby Sogn og hørte om Bøndernes ny Rejsning. Nu mente hun at vide, hvad det var, der havde gjort Mikkel og Karen saa trygge. Under en Fejde vilde der jo være andet at tænke paa end at forfølge dem og indfange Karen. Hun mindedes endnu kun altfor godt Henrik Tagesøns Truselsord til hende, da hans Bejlen til Anne var bleven afvist og han gik bort i Vrede — «eders Hovmod er uden Grænse, men saa sandt jeg lever, det skal blive stækket!» Og hvor ofte havde hun ikke

tænkt, at det maaske kunde lykkes denne dristige og ærgerrige Mand at sætte noget i Værk og styrte Landet i Elendighed. Da imidlertid alt blev stille i over et halvt Aar, forsvandt hendes Frygt; men nu kom det og det netop som baade hendes Husbond og den gæve Peder Skram havde forladt hende. Hun tvivlede ikke om, at Henrik Tagesøn paa en eller anden Maade vilde ydmyge hende, ja maaske endogsaa plyndre hende, hvis han kunde. Men ikke saa snart havde hun gjort sig Sagernes Stilling klar og øjnet Faren, førend det høje Mod, der boede i hende, vaagnede, og hun besluttede at værge for sin Rede og alle dem, som vare i den.

Rigtignok lyttede hun et Øjeblik til Annes Raad, som lød paa at flygte ned til Aggersborg, som var stærkere befæstet end Asdal. Hun talte endogsaa med Gaardfogden derom, og Jørgen var en modig Mand og sit Herskab trofast hengiven, men derfor fik hans Raad desto større Vægt og han raadede bestemt fra.

«Det er klogere at blive, hvor vi ere, Frue,» sagde han. «Det vilde være altfor vovet at drage tvært igennem Landet til Aggersborg, mens Bønderne samle sig og drage Øster paa. Jeg traf forgangen Dag Gampers Plovkarl og fik at vide af ham, at det gælder Aalborg og Hr.

Esge Brok. Gamper, den Himmelhund, han ved sikkerlig Besked.»

«Ja,» svarede Fru Johanne, «han har jo Ord for at have været en af de værste paa Bøndernes sidste Plyndretog. Og han bærer Nag til Hr. Niels og mig, fordi han trak det korte Straa i Skæltrætten, da han gik vort Engstykke ved Uggerby Aa for nær, men det var før den Tid, da du kom i vor Tjeneste.»

«Derom har jeg hørt, Frue,» svarede Jørgen, «og Manden er ond, men hvad, nu er han væk, paa Hærtog med de andre, og Fejdens Gang gaar langt fra os. Iøvrigt tør jeg borge for Gaardens Besætning. Husbond har været snild nok, idet han har fæstet Svende andet Steds fra, saa at ingen af dem paa nogle faa nær, have Maskepi med Bønderne her omkring.» —

Men Fru Johanne lod sig ikke nøje med den Besked. Hun lod Svendene kalde sammen, forklarede dem, hvorledes Sagen stod, og spurgte dem, om de vilde blive hende tro og staa hende bi og hjælpe hende med at holde Gaarden, hvis Bønderne skulde angribe.

«Tænk ikke,» sagde hun, «at Bønderne ville faa Overtaget. Kong Kristoffer vil komme før eller siden med en stor Hær, samlet fra hele Riget, da maa de bukke under, men de Almues-

folk som ere blevne deres Herskab tro, skulle vorde stort belønnede.»

«Vel, Frue,» sagde en af Svendene, «vi skulle mindes disse eders løfterige Ord, naar alt er skeet og fuldbyrdet, saaledes som I har forudsagt.»

Men den Svend, som havde den Dristighed at sige det, var en af dem, Fru Johanne havde mindst Tillid til, hvorfor hun ikke tog sig det nær, da det et Par Dage efter viste sig, at han og et Par af hans Fæller vare løbne deres Vej. Der var nok tilbage, henved et halvhundrede flinke Svende, som havde tjent deres Herskab i adskillige Aar og kendte deres Frues faste Mod, Klogskab og Godhed mod sine undergivne for godt til at kunne ønske sig andre Kaar eller vente at faa bedre. De forsikrede hende ved livlige Tilraab om deres Troskab, hun takkede dem, men da hun gik fra dem, tog hun Gaardfogden med op i Hallen og sagde til ham:

«Jørgen, nu har jeg noget at tale med dig om. Det er godt nok, at vi kunne lide paa Svendene og holde Asdal, men hvad udretter vi ellers ved at sidde stille her? Kampen gaar andre Veje, og Bondehæren kommer sagtens slet ikke herop i denne Afkrog. Men hvad der ligger mig paa Hjerte, det er Aggersborg. Hvor-

lunde mon det staar til der! Vi have ikke hørt synderligt derfra siden Hr. Niels var der i Efteraaret. Rigtignok har jeg ogivet mit Forsæt at drage ned til Aggersborg og bosætte mig der, men det kunde dog lyste mig at gøre et Streiftog derned og se, om alt er i Orden der. Det vilde ikke være af Vejen at føle Jens Jepsen en Kende paa Tænderne. Hr. Niels tror ham blindt, men det har altid tyktes mig, at han er lovlig sødttalende.»

Jørgen undrede sig ikke over, at hans Frue havde faaet det Indfald at ville strejfe ud, thi det havde hun gjort før og redet gennem Landet med sine væbnede Svende. Hun var mere modig og mandhaftig end nogen anden Kvinde, han havde kendt. Men dog fandt han det fornødent at advare hende alvorligt mod den Fare, hun udsatte sig for ved i Øjeblikket at vove sig ud i Distriktet.

«Aa, hvad,» svarede hun, «Faren er vel ikke saa stor. De fleste Bønder er alt borte og paa Vejen ned til Aalborg, som siges at være deres Maal. De drage jo desuden gerne frem i Smaahobe, og de have intet Rytteri. Mærker jeg nogen Fare, da kan jeg let salvere mig. Lad fire og tyve af Svendene se deres Vaaben efter og ruste sig, saa at de kunne

være rede til at ride aarle i Morgen. Sørg for, at Hestene bliver vel fodrede i Nat. Erik Staalpande skal med og være Svendenes Fører.

«Vel Frue,» svarede Jørgen. «Vel! Ja, Erik, han er saa stærk som tre andre og gaar paa som en Buk. Vil I fægte med Bønderne, da er han den bedste af dem alle, men agter I at salvere eder, da er han min Tro den værste at have med.»

«Du glemmer, Jörgen,» lød Fruens stolte Svar, «at jeg selv fører Befalingen. Erik vil ikke driste sig til at stille sig op mod mig.»

Jørgen trak blot paa Skuldrene og gik saa for at udføre den Befaling, der var ham givet.

Den næste Morgen ved Daggry vare Rytterne i Sadlen og holdt i skøn Orden i Borggaarden med Erik Staalpande i Spidsen. Fru Johanne viste sig snart, iført en sid Kaabe, men da hun slog den til Side for at stige i Sadlen, saaes det, at hun bar Mandsdragt. En saadan havde hun ladet forfærdige allerede mens Hr. Niels var i Palæstina og hun overtog hans Rolle som Lensherre. Det var altsaa ikke noget nyt for Gaardens Folk at se hende saaledes udstafferet. Anne fandt det usømmeligt og sagde det rent ud til sin Moder.

«Hvad?» udbrød Fru Johanne, idet hun lo,

«dække ikke disse Hoser og Trøjen mit Legeme lige saa godt, ja snarere bedre end et Livstykke og Skørter? Og skal man færdes til Hest blandt Mænd i Marken, da bør man sidde over Skrævs i Sadlen og ikke i en Vippegynge af en Tværsaddel. Enden paa det Ridt, naar Sadlen drejede rundt, turde blive mindre sømmeligt og dertil saare farligt. Men dig kan det jo være lige meget, Anne, al den Stund at en Finsidse som du næppe nogen Sinde bekvemmer sig til at sidde saaledes paa en Hesteryg, som det baade er sikkert og naturligt, eftersom Kvinderne lige saa godt have Ben, som Mændene.»

Jomfru Anne forargedes naturligvis højligt over den Tale, men denne Ordstrid om Dragten var nu forlængst udfægtet. Denne Gang gjaldt det at formaa Moderen til ikke at udsætte sig for Fare, men alle Bønner og Advarsler vare spildte, Fru Johanne sprang i Sadlen, slog ud med Haanden til Farvel og red muntert over Vindebroen med sin Rytterskare.

Det var ikke saa kort en Rejse, Fru Johanne der vovede sig ud paa, thi der var mindst tolv Mile ned til Aggersborg. Hun saa sig imidlertid vel for og holdt sig langs Kysten, indtil hun var kommen Store Vildmose forbi. Saa styrede hun Kaasen lige Vester paa, thi det var

ikke hendes Hensigt straks at ride til Aggersborg. Hun havde taget den, som det syntes, fornuftige Beslutning at søge ind til Aagaard, se til Niels Gyldenstjerne og Fru Pernille og forhøre sig om, hvorledes det stod til der paa Egnen. Fra Aagaard var der kun halvanden Mil ned til Aggersborg, saa der kunde hun let naa ned, hvis Vejen var klar. Hun glædede sig til at gense sine Venner paa Aagaard, som sikkert vilde blive højlig overraskede ved at faa saa uventet Besøg; men hun naaede ikke saa langt.

Hidtil var Rejsen gaaet uden mindste Hindring, men nu, da de kom til det Punkt, hvor Vejen fra Hjortdal skar ind, stødte de, lige som de drejede om Hjørnet af en Lyngbakke, uformodet paa en Skare af flere hundrede Bønder. De standsede og Bønderne gjorde ligesaa, men satte sig kort efter igen i Bevægelse og rykkede nærmere, saa at Fru Johanne kunde tage dem i Øjesyn, thi hun blev roligt holdende og tænkte ikke paa at flygte.

Bønderne vare næsten alle til Fods og væbnede med de mest forskellige Vaaben og Redskaber, gamle Sværd, Lanser, Plejler og Lyngleer. I Halen paa Toget rumlede en Snes Vogne, deres vandrende Spise- og Material-

kammer. Men i Spidsen red dog nogle Ryttere, en høj kraftig Mand, hvem Fru Johanne antog for at være Anføreren, og et Par unge Svende. Disse vare noget bedre og finere klædte end Bønderne.

Erik Staalpande var reden frem, som om han ventede en eller anden Befaling af sin Frue, da hun pludselig pegede paa de tre Ryttere, som langsomt nærmede sig og raabte til ham:

«Se paa den midterste, kan du kende, hvem det er?»

«Ho, ho!» svarede Erik uden lang Betænkning, «bar den Rytter ikke Trøje og Hoser, vilde jeg tro, at det var Karen Madsdatter.»

«Det er hende,» udbrød Fru Johanne heftigt og hurtigt: «Hun er løben af Gaarde, ved du, uagtet hun var i mit Brød. Jeg vil have hende igen, det er min lovlige Ret. Tag nogle af Svendene og gør et Indhug. Grib hendes Hest ved Tøjlen og før hende med dig. Saa ride vi fort med hende og give Bønderne en god Dag. Tør du?»

Erik turde og bar sig snildt nok ad. Med en halv Snes af Svendene red han sindigt frem, og da Bøndernes Fortrop saa det, standsede de, som om de troede, at Rytterne kom i fredelig Hensigt. Men pludselig for de i fuldt

Firspring ind paa Bønderne, omringede de tre Ryttere, som red i Spidsen, og Erik greb Karens Hest ved Tøjlen, idet han raabte: «Nu skal du hjem til din Frue, din Rendemaske!» Men Karen havde til Nødværge en Kniv i sit Bælte. Den drog hun og huggede ham over Fingrene med den, saa at han maatte slippe. Nu vilde han tage fat paa hende selv, men han fik andet at tænke paa, da Karens Ledsagere, som ingen andre var end unge Simon og Bondehobens Anfører, Helle Holst, ilede hende til Hjælp og Bønderne trængte paa og omringede Erik, saa at han blev adskilt fra sine Svende. Han huggede imidlertid drabeligt om sig, men da skete det Under, at han med et vaklede i Sadlen, faldt af Hesten og forsvandt for Karens Øjne. Nu laa han paa Jorden og sprællede, men straks kastede nogle af Bønderne sig over ham og bandt ham paa Hænder og Fødder.

Der havde Fru Johanne med sine egne Øjne faaet at se, hvor farlige Modstandere de slet rustede og uøvede Bønder, som hun havde lært at ringeagte, kunde være. Nogle af dem førte lange Lanser eller Stænger med en stærk Jernkrog i Enden og nu viste det sig, hvad de skulde bruges til. En af dem kom bag paa

Erik Staalpande, stak Krogene i hans Sværdbælte, der til Skade for ham viste sig at være altfor solidt, et Par andre hjalp til, og saaledes fik de ham trukket af Hesten.

Fru Johannes Harme over det Uheld, der ramte hendes kække Svend, var naturligvis stor, og den blev ikke mindre derved, at Bønderne, da de saa Erik falde, udstødte et Frydeskrig. Men hun tænkte ikke paa at flygte og salvere sig. Tvertimod samlede hun sine Ryttere om sig, red nærmere til Bønderne og raabte, at hun ønskede at faa Hobens Anfører i Tale. Helle Holst red da hen til hende, og hun gav sig straks til Kende, idet hun sagde:

«Jeg er Fru Johanne af Asdal.»

«Det ved jeg,» svarede Helle Holst, idet han høvisk nok hilste hende. «Eders Sønnekone, som er med os, genkendte eder og eders Svend paa lang Afstand.»

«Jeg ved ikke af nogen Sønnekone at sige,» lød Fru Johannes barske Svar. «Hun, som holder der henne paa den graa Hest og som I vel sigter til, er min Mø, Karen Madsdatter, som er løben af sin Tjeneste hos mig. Jeg fordrer hende udleveret, det er min lovlige Ret.»

«Det kommer kun an paa,» sagde Helle, «hvor langt Lovens Arm i disse Tider rækker.

I har nu i hvert Fald ikke benyttet eder af den, men forsøgt at bruge Vold.»

«Hun fortjener det ikke bedre, hun som strejfer Landet rundt, formummet som en Mand.»

«Forlad mig, ædle Frue,» svarede Helle med et spydigt Smil, «men I gør jo ligesaa og har da intet at lade hende høre.»

«Med mig er det en anden Sag,» sagde Fru Johanne, rød af Harme. «Min Husbond er fraværende, saa jeg maa hjælpe mig selv. Men jeg er en Taabe, som har indladt mig i Ordveksel med eder.»

Saa samlede hun Tøjlerne, som om hun vilde bryde op, men tøvede dog og sagde:

«Jeg haaber at I lader min Svend Erik, som saa lumskt blev overmandet, løse og slippe.»

«Jeg ved ikke, om Bønderne gaa ind paa det, thi han var den angribende Part, og det skal I vide, at unge Fru Karen, som blev ægteviet i Hjortdals Kirke til eders Søn Mikkel, er deres Øjesten. De taale ikke, at der bliver krummet et Haar paa hendes Hoved.»

«Men hvor er min Søn, som hun kalder sin Husbond og som jo skulde beskytte hende?»

«Ej,» udbrød Helle, «ogsaa i saa Henseende er hun i samme Kaar, som I, ædle Frue. Hendes Husbond er fraværende, saa hun har maattet

hjælpe sig selv, indtil hun traf paa os, som have lovet at føre hende derhen, hvor vi mene, at han er og hvor vi ogsaa selv agte os hen. Hun var paa Slette, men da hun hørte om vort Opbrud, begærede hun at komme med, thi hun vilde være der, hvor hendes Hjertenskær er.»

I det samme kom Karen, ledsaget af Simon, hen til dem, og en gammel Bonde gik ved Siden af hendes Hest. Der var nemlig kun et Par hundrede Skridt mellem dem og Bønderne.

«Vi maa nu fort, Helle,» sagde Bonden. «Folkene vilde ikke opholdes længere. De have sendt mig for at faa at vide, hvad den lange Snak med Fruen fra Asdal skal til og hvad I vil, at vi skal gøre med hende og hendes Svende. Og Fru Karen fulgte med for at lægge et godt Ord ind for dem.»

«Ej, hvor naadigt af dig, Karen,» udbrød Fru Johanne i en spydig Tone. «Men,» vedblev hun, idet hun henvendte sig til Bonden, «bild eder ikke ind, at jeg giver mig saa let. Mine Ryttere have gode Sværd, og deres Heste rappe Ben. Vi kunne nok hugge nogle af eder sønder og sammen, komme I os for nær og vi skulle nok vare os for eders Krogestænger.»

«Ak, kære Fru Moder,» udbrød Karen i en bønlig Tone, «salver eder mens det er Tid.

Det vilde gaa mig nær til Hjertet, blev der tilføjet eder noget ondt.»

«Ja,» sagde Bonden, «idet han traadte nærmere, «I kunde aldrig faaet en bedre Sønnekone end hende der, Johanne Andersdatter, og dog har I vraget hende. I er ikke mere den, I var, mens eders første gode Husbond levede. Ja, se kuns rigtig paa mig. Jeg er gamle Ejler, som var hos Hr. Bonde i hans sidste Stund, da han opgav Aanden paa Slagmarken.»

Fru Johanne saa rigtig paa ham, men svarede ikke et Ord.

«Karen,» vedblev gamle Ejler, «har ellers ikke talt ondt om eder, men tværtimod gaaet i Forbøn for eder, saa at I kan slippe uantastet bort. Og jeg raader eder til at nytte Lejligheden, mens den er der. Vi ere ikke de sidste, der kommer flere efter, saa I kan let falde i værre Hænder.»

«Vel,» svarede Fru Johanne med et trodsigt Hovedkast, «siden I saa gerne ville være mig kvit, da skal jeg fortrække, men kun paa det Vilkaar, jeg har nævnet, at I giver Erik Staalpande fri.»

«O ja, gør det, for min Skyld,» bad Karen.

«Nu,» sagde Helle Holst efter et Øjebliks Betænkning, «det er kun af ringe Vigtighed for

os at holde paa den Lejesvend. Kan jeg faa Bønderne til at gaa ind derpaa, da skal det ske.»

Saa red de tilbage til Bønderne. Karen dog først efter at have tøvet lidt og seet til Fru Johanne, som om hun gerne vilde vekslet et Par Ord med sin Plejemoder, men denne saa til den anden Side, saa der blev intet af.

Kort efter saa hun Erik Staalpande i en Fart komme ridende ud af Bondehoben. En af Bønderne gav hans Hest et Dask med en Kæp, og alle raabte de og hujede efter ham. Han var mærkelig flov og flad, da han naaede hen til sin Frue, skønt han nok brugte Mund.

«Djævlen have det Pak,» sagde han. «Med slige lumske Hunde lader ingen ærlig Dyst sig udfægte.»

«Ja, det kom du daarligt fra, Erik,» sagde Fru Johanne spydigt. «Vil du lade det sidde paa dig?»

«Det bliver jeg vel nødt til, Frue,» svarede Erik i en forsagt Tone. «De ere for mange, og hvad kan man udrette med Sværd imod Krogstænger, Plejler og Lyngleer? Og I skulde blot hørt, hvorlunde de talte om, hvad de vilde gøre med os, hvis de traf paa os igen. Det er et sandt Under, at jeg slap levende derfra. Vi

bør vende om, Frue, og søge ad Hjemmet til. Hvad mene I, Folk?»

«Vi mene som du, Erik,» svarede den ældste af Svendene. «Jørgen spaaede, at det vilde gaa galt, og det er da ogsaa slaaet til. Det vilde være at friste Gud nu at drage videre.»

«Ja, jeg gør det ikke, om jeg saa skal ride alene hjem,» sagde Erik trodsigt.

Trods sin Harme indsaa Fru Johanne, at hun ikke havde noget Valg. Uden at sige et Ord, vendte hun sin Hest og red, fulgt af Svendene, tilbage ad Asdal til, som hun naaede uden Uheld men med ilde Anelser om, hvad Fremtiden vilde bringe, mens Karen drog videre med Bønderne for at finde sin Husbond.

TOLVTE KAPITEL.

Røvertog.

Imidlertid var Bondehærens Fortrav naaet ned til Aalborg, hvor det blodige Dramas første Akt skulde spilles. Men det var ikke saa let at komme i Gang dermed, fordi de befandt sig paa den nordlige Side af Limfjorden. Rigtignok var denne her kun 900 Alen bred, men selv om de havde havt et tilstrækkeligt Antal Fartøjer til at iværksætte Overfarten til Aalborg, hvad de ikke havde, saa vilde det dog være voveligt at prøve derpaa, fordi Aalborghus laa truende lige ved Vandet med sine Volde, som vare spækkede med Skærmbrækkere. Disse primitive Kanoner vare ikke farlige i lang Afstand, men paa nært Hold kunde de være morderiske nok. Bønderne maatte da foreløbig blive staaende paa Bakkerne bag Sundby og se over til Hr. Esge Imidlertid havde store Hobe af dem gjort sig det bekvemt hos Bønderne i Omegnen,

navnlig i den nærmest liggende By Hvorup, og da disse ikke havde gjort fælles Sag med Oprørerne, saa bleve de nu udspiste og udplyndrede.

Henrik Tagesøn blev imidlertid ikke staaende paa Bakkerne bag Sundby for intet. Han haabede, at det tilsidst skulde lykkes ham at lokke den stolte og hidsige Hr. Esge frem af sit Skjul, og i den Retning forsømte han intet. Han sendte nogle unge, forvovne Karle ud i Baade ved Nattetid, saa at de, skjulte af Mørket, kom ganske nær ved Aalborghus's Volde, og saa, naar Dagen gryede og nogle af Besætningen viste sig, pillede dem bort ved vel rettede Pileskud. Naar de skyndsomst roede tilbage, knaldede der gerne et Par Skud fra Volden, men Kuglerne røg altid hen over deres Hoveder og faldt plaskende i Vandet foran dem.

Tilsidst blev der endogsaa sendt et Par Bønder fra Hvorup med en skriftlig Opfordring fra Henrik Tagesøn til Hr. Esge om at overgive sig, da han ellers udsatte sig for det værste, thi han kunde lide paa, at det nok før eller siden skulde lykkes Bønderne paa en eller anden Maade at komme over til ham og indtage Borgen.

Disse Drillerier bleve tilsidst Hr. Esge for

meget. Desuden harmede det ham hver Dag fra sine Volde at se Bønderne tumle sig ovre paa Bakkerne ved Sundby og vide, at Bønderne ovre i Kjær Herred bleve udsugede. Rigtignok hørte selve Sundby ikke til hans Len, da Kong Valdemar den Store i sin Tid havde skænket Byen og Kirken til det af ham oprettede Vitskøl Kloster nede i Sallingland, men Beboerne stod dog i livlig Forbindelse med Aalborg og maatte regnes til Byens Opland.

Saa endte det da med, at han en Dag først i Maj kom til den Beslutning at sætte over Fjorden, overrumple Bønderne og splitte dem ad. Han raadførte sig dog først med Høvedsmændene for sine Landsknægte, men disse med Jyderne lidet kendte Udlændinge nærede den dybeste Ringeagt for Bondehæren og mente, at Bønderne kun af den Aarsag havde vundet saa stor Fremgang, fordi der ingen Sinde var bleven sendt en Hær af øvede Krigsfolk imod dem. De antog, at de fem hundrede Knægte, som Hr. Esge havde til sin Raadighed, vilde være tilstrækkelige til at splitte de uordnede Bondehobe ad, naar det blot kunde lykkes at komme bag paa dem. Og da de selv var kede af deres vanmægtige, ørkesløse Stilling, gik de villigt ind paa at gøre Forsøget.

En mørk Nat blev da den lille Hær, baade Fodfolkene og Rytterne, indskibede paa de Pramme og Baade, som Hr. Esge havde til sin Raadighed, og stilede hen imod Øen Egholm, som ligger en halv Mil fra Aalborg i nordvestlig Retning. Men da de vare komne paa Højde med den, bøjede de af, styrede ind imod Fjordens nordlige Kyst og gik i Land der paa et bekvemt Sted. Derpaa rykkede de langs Stranden ad Sundby til, og da de vare komne nær ved Byen, søgte de op paa Bakkerne, men allerede længe før var det begyndt at dages.

Hr. Esge, som red i Spidsen med Landsknægtøversten ved sin Side, priste sin Lykke, fordi de uden at være blevne opdagede vare slupne over, men næppe havde han sagt det, førend han blev overbevist om sin Fejltagelse. Der lød pludselig høje Raab omkring dem, og Bønderne myldrede frem fra alle Sider. Navnlig samlede der sig en tæt Skare bag dem for at umuliggøre ethvert Forsøg paa Flugt. De vare blevne skarpt iagttagne, men da Henrik Tagesøn netop ønskede at komme i Lag med dem og en slig Krigslist ganske faldt i de snilde Vendelboers Smag, holdt hver Mand sig stille, indtil Fjenden var gaaet i Fælden.

Men nu fik Hr. Esge og hans Mænd at føle,

at de vare vaagne. Det blev en vild Kamp, eller rettere et Slagteri, thi her var ti mod een, og hvad skulde Lejetropperne, selv de af dem, som førte Lanser, stille op imod disse vilde Horder, som faldt over dem med Jernplejle, Lyngleer og Køller, som vare forsynede med Jernpigge. Faldt en af Bønderne under en Hest, gav han sig straks til at skære dens Ben og sønderflænge eller stikke den i Bugen, indtil den styrtede. Landsknægtene maatte ønske, at de havde havt krigsvante Modstandere, som fægtede paa mere ridderlig Maade: Denne vilde barbariske Kampmaade var forbløffende for dem, men det afgørende var dog Bøndernes store Overmagt og det Raseri, hvormed de kæmpede.

Hr. Esge værgede drabeligt for sig, omgivet af sine tapreste Mænd, men tilsidst maatte de alle bide i Græsset. Dødshugget fik Hr. Esge af Gamper, og da den stolte Ridder faldt, lød der høje Jubelraab fra Bønderne.

«Der ligger han, den Blodhund og Bondeplager,» raabte Gamper, idet han sparkede til Liget. «Saaledes skulle alle de omkomme, som have villet underkue Bonden.»

Men i det samme sagde en dyb Røst bag ham:

«Dette er ilde gjort, Gamper! Klogere

vilde det været at fange ham levende og have ham som Gidsel.»

Det var Henrik Tagesøn, som kom til, og ved hans Side viste sig Mikkel Due, som erklærede, at han var af samme Mening.

«Ho, ho!» udbrød Gamper, idet han saa fra den ene til den anden, «der talte nok det fine, ætstolte Blod, som er lige glad, hvorlunde det gaar Bonden, naar kun de faar deres egen Krig frem og deres Usselryg af en Konge i Sædet igen. De ere lige gode alle, til hvilken Konge de end have svoret. Vi ville ikke mere vide af nogen Konge eller noget Herskab og ikke mere tynges af nogen Skat.»

«Ret saa, Gamper,» raabte en af de mest ophidsede Bønder, «hvad du der sagde, er vore Hjerters sande Mening. Der skal ikke blive Brug for Gidsler i denne Krig. De skulle alle slaaes ned for Fode.»

Men nu traadte Lars Smaltesøn og flere af de ældre Bønder til og forsøgte at tale de andre Bønder til Rette.

«Kære Venner,» sagde Lars, «se eder dog vel for, hvad I gøre! Man bør fare sagte, selv naar man har Magt, ellers nedkalder man Guds Vrede over sig og faar des strengere Dom.

Skal de faa Ret, som sige, at Bonden er et vildt Dyr, der ikke evner at tæmme sig?»

«Nu Lars,» sagde Gamper, «hold nu op med det Præk. Det vilde min Tro ikke været let at fange den vilde Karl levende, selv om vi havde ønsket det, men jeg indser ved min Helgen heller ikke, hvad der vilde være vundet ved det. Men hvad skulle vi nu gøre med det Aadsel, som ligger der?»

«Lad os skikke Liget over til hans Enke, det tykkes mig at være det sømmeligste,» sagde Henrik Tagesøn.

«Nej,» raabte en Bonde vildt, «det vilde være altfor skønt. Hun er sin Mands Lige i Hovmod og har aldrig undt Bonden det godt. Jeg staar for, at vi partere ham og sende et Stykke af hans usle Legeme til hvert af vore syv Herreder, saa kan det blive haandgribeligt kundbart, at Aaget er afkastet, og at vi nu ere vore egne Herrer.»

«Dette tyder ikke paa noget godt,» sagde Henrik Tagesøn til Mikkel, da de gik derfra. «Vildskaben faar Overhaand og jeg mister min Magt over Bønderne. Du skal se, at det bliver dog kun til Skænden og Brænden ogsaa denne Gang,» tilføjede han i en mismodig Tone, «og

ikke, som jeg har haabet, til et Felttog, som kunde indgyde vore Modstandere Agtelse.»

«Døm ikke for hastigt,» svarede Mikkel beroligende. «Bøndernes Forbitrelse maatte have Luft. At Esge Brok er ryddet af Vejen, det er ved min Helgen en stor Vinding for vor Sag.»

Men medens Bønderne hoverede over deres Sejr og strømmede til for at beskue den afsjælede Lensmand, sneg en lille Hob Lansknægte, som vare blevne afskaarne, sig tilbage til Landgangsstedet, gik i Baadene og Prammene og slap lykkeligt med dem over til Aalborg.

Saaledes mistede Bønderne Midlet til Forfølgelse, men det tog de sig ikke nær. Dels vare de faa Fartøjer ikke tilstrækkelige til at overføre deres store Styrke, dels var en Fremrykning gennem Landskabet og Plyndring af Herregaardene en mere fristende Opgave for dem, end at ligge og belejre en stor By, hvis talrige Befolkning evnede at gøre kraftig Modstand.

De rykkede da tilbage vesterpaa, men i stor Uorden og delte i flere Hobe. Nogle af dem drog deres egne Veje og Gamper rykkede med en Hob paa flere hundrede Mand Nord paa,

ingen vidste hvorhen, Hovedstyrken fulgte dog Anføreren, Henrik Tagesøn.

Han indsaa imidlertid, at Bønderne, naar ikke det hele skulde gaa i Stykker, maatte føres mod et bestemt Maal, og det første Offer for deres Hævn blev da den skønne Gaard Kokkedal, hvor Niels Gyldenstjernes Frænde og Ven, Gotskalk Andersen, efter et tappert Forsvar faldt og Gaarden blev plyndret og afbrændt. Samme Skæbne fik den nærliggende Gaard Fristrup og dens Ejer Niels Ovesen.

Derefter gik Bønderne løs paa Aagaard, men den var vel befæstet og blev en haardere Nød at knække. Niels Gyldenstjerne forsvarede sig heltemodigt, men tilsidst maatte han dog vige for Overmagten. Han gik derfra «med Kæp i Haand», som det hedder i Beretningerne, men han slap dog bort med sin Hustru, den gode Fru Pernille og sit Søskendebarn Fru Kirsten Eriksdatter, som var tyet til Aagaard, hvorhen hendes Husbond, Gotskalk Andersen havde sendt hende, da Bønderne nærmede sig Kokkedal. De flygtende slap i en Baad over Fjorden til Nibe, hvor de saa sad og ventede paa Hævnens og Oprejsningens Dag, som de fuldt og fast troede før eller siden vilde oprinde.

Nu rykkede Bondehæren ned til det Sted,

hvorhen Henrik Tagesøn helst vildeført den direkte og uden Forhaling, nemlig Kongsgaarden Aggersborg. Besiddelsen af dette stærkt befæstede Slot ansaa han for at være af den største Vigtighed, først i og for sig som et fast Støttepunkt og dernæst paa Grund af dets Beliggenhed ved det smalle Aggersund. Det beherskede Overfarten til Himmersyssel og Veien fra Viborg gik lige derop. Ad den Kant vilde efter al Sandsynlighed den kongelige Hær komme, og at en saadan før eller siden vilde rykke frem, ansaa Henrik Tagesøn for givet.

Saa var det jo heldigt, at der paa Aggersborg sad en Gaardfoged, om hvem man maatte tro, at han i Hjertet var Bønderne hengiven. Og Jens Grøn skuffede heller ikke Forventningerne. Efter et kort Forsvar paa Skrømt oplod han Borgen for Henrik Tagesøn, idet han beroligede sin Samvittighed med, at det dog var til en af sine lige og ikke til Bønderne, at han havde overgivet Borgen.

Det var nu ogsaa Henrik Tagesøns Hensigt at rykke ind paa Borgen med en mindre Skare af de Bønder, som vare ham særligt hengivne og saaledes skaffe dem og sig selv et sikkert Tilflugtsted for alle Tilfældes Skyld, men det mislykkedes ganske. Bønderne brød sig ikke

om Forbud, trængte ind i stor Mængde, opfyldte Borgen og Volden og forjog Besætningen. Saa gav de sig til at plyndre og svire, saalænge der var Sul i Fadeburene og Øl og Vin i Kælderne. Selv de besindigere af Bønderne toge Del i det, thi siden der dog skulde være Gilde, hvad gavnede det da at holde sig tilbage? Da der ikke var mere, hverken at tage, æde eller drikke, stak de Ild paa alle Borgens Bygninger og gjorde det grundigt og godt, saa at de, da de vare slupne ud, kunde fryde sig ved Synet af det vældige Baal, og de jublede højt ved at se det, thi det var for de fleste af dem Krigens vigtigste Formaal, at faa enhver Borg paa Vendsyssels Grund, som var en Tilflugt for deres Undertrykkere, ødelagt og jævnet med Jorden.

Dette var en bitter Skuffelse for Henrik Tagesøn. Han tænkte nu paa at opgive Evret og overlade Bønderne til deres egen Skæbne. Men Lars Smaltesøn og flere af de ældre Bønder bad ham indstændigt om at blive og holde ud.

«Store Grumheder,» sagde Lars, «ere dog endnu ikke blevne begaaede, og det, mener jeg, skyldes fornemmelig eders Nærværelse og Indflydelse. Skønt Bønderne ikke lystrer eder i alt, saa er det dog saare langt fra, at de

ringeagter eder. Tværtimod vente de sig store Ting af eder paa Farens Dag, naar den engang kommer.»

Jens Grøn, som indsaa, at hans Frelse nu ene afhang af Bøndernes Sejr, erklærede nu, at han ganske sluttede sig til dem og stillede sig under Henrik Tagesøns Beskyttelse.

«Tab ikke Taalmodigheden,» sagde han. «Bøndernes Harme maa have Luft, men de faa jo nok udraset, og da vil alt blive bedre.»

Men at de ikke havde udraset endnu, viste sig derved, at et overvældende Flertal af dem begærede at blive ført over Fjorden for at hærge nogle Gaarde nede i Himmersyssel, som tilhørte Niels Gyldenstjerne og saa drage videre fort paa Eventyr. Henrik Tagesøn saa sig dog ikke i Stand til at hindre det, og Underanførerne, Brødrene Holst og Jens Grøn, havde ikke saa meget imod lidt mere Hærgen og Plyndren.

Toget blev altsaa besluttet, men nu meldte Mikkel Due sig fra.

«Det har nu taget saa gal en Fart,» sagde han til Henrik Tagesøn, «at nu gaar jeg ikke længere med.»

«Vil du da bryde med os?» udbrød Henrik, «for at salvere dig selv? Betænk vel, hvad du

gør. Du er alt gaaet for vidt til, at det vil kunne bjærge dig.»

«Det gælder mere dig end mig, Henrik.»

«Saamænd, Mikkel, og det var ogsaa den egentlige Aarsag til, at jeg ikke trak mig ud af Sagen. Vi maa nu sejre eller gaa under. Bliv da hos mig, Ven, for at dele min Skæbne.»

«Jeg har ikke tænkt paa at svigte dig,» svarede Mikkel, «men over Fjorden og ud paa Røvertog gaar jeg ikke. Jeg vil blive her og afvente eders Tilbagekomst. Jeg tænker mig, at I komme med de kongelige i Hælene paa eder, og da, naar det gælder, skal jeg ikke svigte.»

Med den Forsikring maatte Henrik Tagesøn lade sig nøje. Men da det blev bekendt blandt Bønderne, at Mikkel Due agtede at blive tilbage, sluttede en mindre Kreds, bestaaende af de sindigste og fornuftigste Bønder, sig til ham og gjorde ligesaa. Mens den store Hob med sit Tros satte over Fjorden i Aggersborgs Pramme og Baade, rykkede den lille sindigt Nord paa. Maalet var Kjetterup By. Henrik Tagesøn havde bedet dem drage did, fordi der var der sat de Morsing- og Thyboer Stævne, som endnu ikke havde indfundet sig, og der, ved Vendsyssels vestlige Grænse, havde han

tænkt at mødes med dem. Det var da ikke af Vejen, at der var nogle, som kunde modtage dem og gøre dem kloge paa Sagernes Stilling. Paa det nærliggende Skt. Jørgensbjærg var der desuden en god Lejrplads med vid Udsigt over Egnen, og der agtede de at slaa sig ned.

TRETTENDE KAPITEL.

Et Kvindehjertes Mysterier.

Mikkel og et Par af de ældste Bønder lagde sig ind hos Willads Andersen i Kjetterup, hvis Gaard var bleven, hvad vi i vore Dage vilde kaldt Hovedkvarteret, thi de Bønder, som havde fulgt Mikkel, betragtede ham som deres Høvding, og de, som kort efter kom til fra Thy og Morsing, havde større Tillid til Bonde Dues Søn, end til nogen anden Mand.

Men da nu, midt i Maj, Varmen var kommen, og Vejret var usædvanlig mildt, saa foretrak de fleste at leve i fri Luft i Stedet for at stænges inde i kvalme Stuer. De kørte derfor deres Vogne op paa det nærliggende Skt. Jørgens Bjærg og slog Lejr mellem Kæmpehøjene. Der befandt de sig saare vel, og da Stedet tillige var et udmærket Udkigspunkt, havde Mikkel mere end en Gang tænkt paa at flytte derop, men da hans Vært nødig vilde af med

ham, var det hidtil ikke blevet til noget. Dog gik han næsten hver Dag derop og gav sig i Snak med Bønderne, hvorved han gjorde sig saare yndet og ganske vandt deres Hengivenhed. De fleste af dem vare enige med ham i, at Vendelboerne vare gaaede over Stregen og faret altfor voldsomt frem.

«Men,» plejede Mikkel da at sige, «derved er intet at gøre. Vi maa nu tage Følgerne. Jeg vil ingenlunde skille min Sag fra deres, men staa Last og Brast med dem til det yderste.»

Denne Erklæring var jo et Vidnesbyrd om hans Trofasthed, men dog blev den modtagen i Taushed og uden at der hørtes Bifaldsytringer. Flere af Thyboerne og Morsingerne mente, at det Oprør, som Vendelboerne saa egenmægtig havde begyndt, det burde de ogsaa selv rede sig ud af, men ingen af dem dristede sig til at udtale disse Tanker, thi det kunde vakt Splid, da der endnu var urolige Hoveder nok iblandt dem.

Aarle en Morgen i den sidste Uge af Maj var Mikkel gaaet derop og sad ved Foden af en af Højene. Han stirrede ud over det solbelyste Landskabs lyngklædte Høje, grønklædte Enge og over til Limfjorden, hvis Vande blinkede i det fjærne. Men hans Tanker strejfede længere

bort, snart mod Syd og derned, hvor Henrik Tagesøn nu tumlede sig med Vendelboerne, snart mod Nordvest, hvor hans unge Hustru sad paa hans ensomme Gaard. Der var hun jo rigtignok i Sikkerhed, men hvorledes mon det ellers gik hende? Han havde ikke tænkt meget paa hende i den sidste Tid, da han havde været saa stærkt omtumlet af Begivenhederne, men nu blev han i denne skønne, stille Morgen greben af en heftig Længsel efter hende.

Da følte han en Haand paa sin Skulder og hørte en klar Røst sige:

«Mikkel Bondesøn, vær ej for tryg, du ved ej, hvad der er bag din Ryg!» Han sprang op og greb til sin Dolk, men veg tilbage, forvirret ved det Syn, han saa — en Ungersvend, som han aldrig havde set før, men dog syntes at skulle kende. Men Uvisheden varede kun et Øjeblik, thi Ungersvenden lagde sine Arme om hans Hals, og han skønnede, at det var Karen. Efter de muntre Ord, hun havde ladet falde bag hans Ryg, fulgte et lille Latterudbrud, men derpaa brød Taarerne frem.

«Ak, Hjerteven,» sagde hun, «jeg blev saa glad ved at se dig, at jeg ikke vidste, enten jeg skulde le eller græde, og derfor gjorde jeg begge Dele.»

Men uagtet Mikkel havde følt saa stor Længsel efter at se hende, var hendes Tilsynekomst saa uventet og i Mandsdragt dog ikke til ublandet Glæde for ham. Hun læste Mishag i hans ærlige Aasyn og hørte ham udbryde:

«Men Karen dog, hvad er det for et Æventyr?»

Vel var hun forberedt paa, at hendes Flugt fra Torp vilde mishage ham, men hun havde dog haabet, at Glæden ved Gensynet vilde overveje alt andet. At det ikke slog til, var hende en Skuffelse, men hendes Forstand sagde hende dog, at det var ganske naturligt, at det maatte komme saaledes. Saa megen Forstand havde hun allerede paa Livet, at hun skønnede, at der var en Gradsforskel paa Mandens og Kvindens Kærlighed.

«Du har Ret, Ven,» svarede hun sagtmodigt, «det er et Eventyr og jeg skal straks gøre dig klog paa det, men alt det er kun Smaating imod det ene, at jeg fandt dig karsk og i Live, derover jublede jeg i mit Hjerte.»

Mikkel følte sig beskæmmet, gav hende et varmt Kys og drog hende ned til sig. De satte sig ved Foden af Kæmpehøjen og begyndte en Samtale, der blev mindeværdig for dem for Resten af deres Dage. Mikkel Due blev dybere

indviet i et Kvindehjertes Mysterier, end det vilde være sket under rolige, daglige Forhold, men han tænkte siden ofte, at der ikke fandtes mange Kvinder som hende.

«Se ikke saa meget og med saa stort Mishag paa min Hat, min Trøje og mine Hoser,» sagde hun med et Smil. «Den Mummedragt skal blive aflagt, men ikke straks, thi den yder mig Sikkerhed. Simon, Jespers Søn, som fulgte mig fra Torp, og jeg, vi ere Faders Svende og intet andet, mærk dig det!»

«Guds Død,» udbrød Mikkel, «spænd mig nu ikke længere paa Pinebænken, men beret mig, saa jeg kan forstaa det, hvorledes det hele fra første Færd er kommet.»

Det gjorde hun da, og han fik først to Ting at vide, at hun ikke kunde udholde Tanken om at leve adskilt fra ham og vide ham maaske saaret og lidende eller endogsaa døende uden at kunne være hos ham, pleje og trøste ham.

«Det var kærligt nok af dig,» bemærkede Mikkel noget koldsindigt, «men det var dog Svaghed; thi det kan da ikke for Alvor være din Mening, at alle Hustruer skulle løbe efter deres Mænd i Felten og varte dem op der. Deres Pligt er at blive ved Hjemmet.»

«Det er det vel,» svarede Karen, «naar ikke

højere Pligter kalder dem derfra. Men Torp, ser du, var ikke mit Hjem, hvad det saa kan blive. Vist er det, at ingen af dine under mig det; det faar kun Værd for mig, naar du er der, saa det kostede mig ikke megen Overvindelse at forlade det.»

Derpaa kom hun til det andet, som hun tænkte, at han vilde sætte Pris paa, idet hun tilføjede:

«Men jeg løb ikke dog derfra og lod alt i Stikken. Jeg raadførte mig med Jesper, som vel gjorde Indvendinger, men det endte dog med, at han gav mig sin egen Søn til Ledsager.»

«Du burde raadført dig med Oldemoder, Karen.»

«Jo vist, Mikkel! Nej, saa vilde der vel intet blevet af.»

«Ak, Karen, du har der med eet Slag kastet alt bort, din Værdighed som Husmoder og den Magt, som jeg havde givet dig. Nu faa alle de Ret, som have lastet mig, fordi jeg gjorde dig til min Hustru.»

Karen stirrede paa ham uden straks at give Svar. Saa forskellig var hun fra de fleste af Datidens Kvinder, at hun havde troet, at det maatte hæve hende i andres og især i hendes Husbonds Øjne, at hun satte hans Person højere

end hans Gods. Hun haabede ogsaa, at det dog, naar det kom til Stykket, vilde vise sig at være Tilfældet, i det mindste med ham.

«Nu, kære Ven,» svarede hun omsider, «jeg har intet mistet, som jeg ikke kan faa igen ved dig, men jeg sørger ikke over noget Tab, undtagen hvis den Ulykke skulde times mig, at jeg mistede din Hengivenhed og Tillid.»

Atter følte Mikkel sig beskæmmet, men han sagde kun:

«Far nu helst fort med din Beretning!»

Og det gjorde hun da. Han fik at vide, at hun lykkelig havde naaet Slettegaard og der truffet sin Fader, som var bleven forsinket, men som nu stod i Begreb med at bryde op. Han syntes imidlertid ikke meget begærlig efter at komme afsted, og tog nu af sin Datters uformodede Hjemkomst Anledning til at forlænge sit Ophold paa Slettegaard. Han var meget opbragt over hendes i hans Øjne taabelige Opførsel. Han truede med at lade hende spærre inde, og da hun syntes at mærke, at det fortrød ham, at han havde sluttet sig til Bønderne og at han helst vilde slippe for at drage ad Aalborg til, saa undveg hun fra Slettegaard med Simon og sluttede sig til Helle Holst og hans Skare.

Saaledes kom hun til at opleve Eventyret

med Fru Johanne alene og priste siden i den Anledning sin Lykke, thi hun tænkte sig, at som hendes Fader dengang var stemt, kunde det faldet ham ind at fri sig for alt Ansvar ved at udlevere hende til hendes Plejemoder. Det vilde Bønderne maaske dog ikke modsat sig, da de vidste, at hun var flygtet fra Torp uden sin Ægtefælles Vilje og Vidende.

Ved at høre Beretningen om denne overraskende Begivenhed glemte Mikkel ganske sin Fortrydelse paa Karen og udbrød:

«Gud og alle Hellige være priset, mit Hjerte, at du slap for at blive ført tilbage til Asdal og der komme under Aaget igen. Det nødsages jeg til at sige, uagtet Talen er om min egen Moder. Men hvad skulle vi tænke om din Fader?»

«Lad os først blive færdige med din Moder,» sagde Karen.

«Ak, Karen,» udbrød Mikkel, «vi er ganske færdige med hende! Hun tilgiver dig aldrig det forsmædelige Nederlag, hun der maatte lide.»

«Trods sine fire og tyve Ryttere,» tilføjede Karen med et Smil. «Men sig mig dog, kære Ven, hvad tænker du om din værdige Moder, som red gennem Landet i Trøje og Hoser, lige-

som jeg og havde dog ikke den Undskyldning, at hun gjorde det af Kærlighed til sin Husbond. Kan det ikke gøre min Brøde lidt ringere i dine Øjne?»

Mikkel kunde maaske nok svaret noget til det, men han trykkede blot hendes Haand og sagde:

«Karen, du skal aldrig mere høre ilde af mig for den Sags Skyld!»

«Tak, Ven,» sagde hun med et kærligt Smil, «men hør saa ogsaa det af mig, at jeg ikke bærer mindste Nag til din gode Moder og er rede til Forlig med hende, naar det skal være. Ikke heller hader jeg din Søster Anne eller din Faster. Hvem af dem er saa lykkelig, som jeg?»

Mikkel sad og saa paa hende med et usikkert Blik. Han forstod ikke, at hun med sin klare Forstand og sit høje Mod kunde være from som en Helgen. Han vilde hellere hørt noget fra hende om Had og Hævn. Som om hun havde gættet hans Tanker, sagde hun med et sørgmodigt Smil:

«Forarg dig ikke paa mig, Ven! Det bæres mig for, at jeg, som min Stilling er, vil have al den Fromhed nødig, jeg ejer, for at bjærge vor Lykke.»

Han klappede hende paa Haanden og bad hende blot fortsætte sin Beretning.

«Hvorledes blev du igen forenet med din Fader?» spurgte han.

«Jo,» svarede hun. «han kom til Besindelse og fandt det dog sluttelig rettest, at han holdt sit Ord og gik med Bønderne. Ogsaa angrede det ham, at han havde ladet mig i Stikken. Han ilede da efter os, indhentede os og tog mig og Simon under sin Beskyttelse.»

«Det glæder mit Hjerte, Karen,» udbrød Mikkel. «Jeg har altid tænkt godt om din Fader, men i disse onde Tider ved man ikke, hvem man skal tro.»

«Saa drog vi videre Øster paa,» fortsatte Karen, «og jeg følte mig mere glad og tryg under min Faders Værn. Men vi naaede først Sundby, efter at Slaget var vundet og Hr. Esge havde maattet bøde med Livet. Og da Fader hørte om den Grumhed med Ligets Partering, sagde han til mig: «Nu er Bønderne blevne vilde og gale. Vi ville ikke for det første have med dem at skaffe. Lad os holde os i Afstand.» Det gjorde vi da, men fulgte dog efter dem og jeg havde den Glæde, Mikkel, et Par Gange at faa dig at se, at du var frisk og i god Behold. Jeg saa Himlen rødme af de Luer,

som fortærede baade Kokkedal og Aagaard. Dermed, tænkte vi, at det værste var forbi. Men snart saa vi, at den samme Skæbne skulde overgaa Aggersborg. Da blev Fader urolig og sendte Simon ud for at spejde, og han gjorde sine Sager snildt. Han bragte os den Tidende, at Henrik Tagesøn vilde føre Hæren over Fjorden og drage Syd paa, mens du med en lille Skare Thyboere vilde drage herop. Hid styrede vi vor Kaas, og saaledes gik det til, at vi trods al Ufred, som er om os, kunde mødes her i Fred og Glæde.»

De fik en Frist til at nyde deres Lykke, og en Dag skete det, som de sad paa den Plads paa Bjærget, som de havde faaet kær, at Tosse-Marie kom der forbi. Hun standsede, gjorde et Kniks og sagde:

«Vær hilset Hr. Mikkel og Fru Karen! Gud give eder god Lykke!»

«Tak, Marie,» svarede Mikkel, «men jeg er ikke Herre og hun der da heller ikke Frue, selv naar hun igen faar Skørter paa.»

«Lige meget, hvad hun er eller bliver,» svarede Marie med Fynd. «Aldrig glemmer jeg Karen Madsdatter, at dengang din haarde Plejemoder kom ud for at jage mig af Asdal, da bad du for mig, det jeg selv hørte. Skulde du

nogen Tid komme til at trænge til Bistand, da lid paa mig.»

Saa gik hun uden at vente paa Tak, idet Mikkel sagde:

«Jeg gad vidst, hvad den stakkels Kvinde indbilder sig. Hvormed skulde hun kunne komme dig til Hjælp?»

Kærlighedsidyllen paa Bjærget varede kun et Par Dage. Da kom den store Bondehær med alt sit Tros, og der blev Liv og Larm. Rygtet om, at Kong Kristoffer omsider havde sat sig i Bevægelse og var i Færd med at samle en Hær, havde naaet Bønderne og gjort dem betænkelige. Det faldt derfor ikke Henrik Tagesøn vanskeligt at faa dem til at vende om og salvere sig over Limfjorden for ikke at blive afskaarne. Nu kom de da, saa mange de var, med en lang Række Vogne, fulde af Fødevarer og Kostbarheder, som de havde gjort til Bytte.

Da de vare komne til Kjetterup og Henrik Tagesøn standsede paa Torvet, sagde han:

«Lad os rykke op paa Bjærget og sætte os fast der. Vi kunde havt en god Fæstning i Aggersborg, men siden I have revet den paa Gulvet, ved jeg intet Sted, hvor vi bedre kunne oppebie Fjenden. Vi ville gøre Stillingen saa

stærk, som vi kunne, og her er da Plads, saa vi kunne røre os.»

«Skt. Jørgen skal nok bjærge os, om det er fornødent,» raabte en af Bønderne. «Men først skal da Fjenden over Fjorden.»

«Du har Ret,» svarede Henrik Tagesøn, «vi maa holde god Vagt ved Aggersborg, men givet er det dog ikke, at han kommer fra den Kant. Muligt kommer han ad Søvejen.»

«Nu lige meget,» sagde Helle Holst, «lige meget ad hvilken Vej han kommer, det kan kun blive med en Klat Folk, hvormed han ikke kan fordrive os herfra.»

Disse Ord viste, at Bønderne trods alt Praleri dog ikke vilde være glade ved at møde den kongelige Hær i aaben Mark.

FJORTENDE KAPITEL

Skjoldungernes Arvetager.

Det Rygte, at Kong Kristoffer vilde komme ad Søvejen og formentlig rykke frem fra Aalborg eller Sundby, holdt sig og blev troet af Bønderne til Trods for, at det var meget usandsynligt. Hansernes Flaade laa nemlig stadig i Øresund og baade Helsingørs og Helsingborgs Befalingsmænd havde bevaret deres Troskab mod den fordrevne Konge. Rigtignok havde Kong Kristoffer indledet Underhandlinger med Kong Eriks Forbundsfæller, men de vare ingenlunde afsluttede, og skulde det ske, at hans Person faldt i deres Hænder, da kunde det let bevirke, at Udfaldet af disse Underhandlinger blev meget ufordelagtige for ham. At samle en Hær ved Kjøbenhavn eller et andet Sted paa Sjælland, vilde tage lang Tid og Overførelsen til Jylland vilde, selv om det kun drejede sig om en fem, sex tusinde Mand Fodfolk og Rytteri, udkræve

en stor Transportflaade af Datidens smaa Skibe. Han kunde altsaa ikke liste sig bort.

Han besluttede derfor efter sine Omgivelsers Raad at drage over Øerne til Jylland, efterhaanden under Fremrykningen at trække sine Lensmænds Tropper til sig, men i øvrigt lod han dem alle ved Ombud vide, at det endelige Samlingssted for Hæren skulde være Witskøl Kloster*) i Himmersyssel. Dette anselige og rige Kloster laa nemlig lige ved Landevejen, som langs Limfjorden førte fra Viborg lige op til Løgstør, eller Løgsted Øre, som den dengang kaldtes, der laa i Nærheden af Overfartstedet til Aggersborg, hvor den kongelige Hær agtede at tiltvinge sig Overgangen. Og da Witskøl Kloster kun laa halvanden Mil derfra, var det et Sted, hvorfra Indfaldet i Vensyssel bekvemt kunde udføres, ikke for langt borte og heller ikke for nær ved.

Imidlertid havde det dog sine Vanskeligheder at komme ubemærket derop, og derfor havde Kongens Marsk, Oluf Axelsøn Tott, undfanget den snilde Ide at sende nogle Skibe med et Par Faner Landsknægte fra Kallundborg over

*) Den nuværende Herregaard Bjørnsholm, hvis ene Fløj er en Rest af Klostret.

til Aalborg og saa, forstærkede af væbnede Borgere fra Byen, rykke Vester paa for at vildlede Bønderne og afdrage deres Opmærksomhed fra Aggersborg.

Hr. Oluf Axelsøn havde al Grund til at anstrenge sig for at hindre Kong Erik i at komme til Magten igen, thi han hadede, ganske i Modsætning til sin gamle Fader, Hr. Axel paa Warberg, Kong Erik af Hjertens Grund. Og han havde engang i Kongens Vanmagtsdage givet sin Harme Luft paa en for Hans Naade højst krænkende Maade. Da han nemlig en Dag paa Københavns Gader mødte en skøn Kvinde, agende i en Karm, hilste han hende ærbødigt, uagtet han ikke kendte hende. Men da han af en Herre af sit Følge straks efter blev belært om, at den skønne Kvinde, som han havde vist saa stor Ærbødighed, var Kongens Frille, Cæcilie, blev han saa rasende, at han lod hende trække ud af Karmen og give en Revselse midt paa Gaden. Det var da klart, at han ikke kunde vente sig noget godt af Fru Cæcilies kongelige Elsker. —

Den kongelige Hær indtraf efterhaanden i smaa Hold og lejrede sig i den store skønne Skov, som dengang omgav Klostret. Hans Naade kom en af de sidste Dage i Maj med et stort

Følge, bestaaende af hans Hofsinder, flere Lensmænd og adskillige andre høje Herrer. Blandt disse var Lyder Kabel, Niels Banner og Peter Skram. De to sidste vare længselsfulde efter at komme over Fjorden for at faa at vide, hvorledes det gik Fru Johanne, men da de ikke havde hørt noget om, at Bønderne havde hærjet den nordlige Del af Vendsyssel, havde de Grund til at tro, at alt stod vel til paa Asdal.

Kongen blev modtaget ved den prægtige Klosterkirkes Portal af Abbeden, Hr. Niels Mouridssøn, Prioren og Subprioren og det hele Klosterkonvent, som bestod af tolv Cisterciencer-Munke. Hr. Niels holdt en Tale, hvori han sagde, at det var en Ære og Lykke for Klostret at blive gæstet af den store Stifters Ætling og Skjoldungernes Arvtager.

Det kunde Christoffer af Bayern jo nok kaldes, skønt det Skjoldungeblod, der flød i hans Aarer, var blevet noget tyndt paa den lange Vej gennem Tidernes Løb ned til ham. Han nedstammede nemlig paa Spindesiden fra den gamle Kongeslægt og endda kun fra Waldemar Atterdag, hvis ældste Datter Ingeborg, Dronning Margrethes Søster, var hans Oldemoder. Men han var tillige Kong Eriks Søstersøn og som saadan nærmest til at arve de tre

Kroner, som hans uheldige Morbroder var løben fra.

Abbeden dvælede især ved Stamfaderens Storhed, men fandt dog Lighed mellem Kong Waldemars og Kong Kristoffers Skæbne deri, at de begge tiltraadte Regeringen under farefulde Omstændigheder, men den nuværende Konge var langt lykkeligere, da han var kaldet til at herske over hele Norden og ikke havde nogen personlig Uven, som tragtede ham efter Livet, kun en lille Hob vildledte, oprørske Undersaatter, som det vistnok snart vilde lykkes ham at bringe til Lydighed.

Dernæst fremhævede han den store Konges gudfrygtige Sindelag, som havde bevæget ham til at stifte dette Kloster af Taknemmelighed imod Forsynet, der havde friet ham ud af den Livsfare, hvori han havde været stedet Sankt Laurentii Aften i Aaret 1157 ved det Gæstebud i Roskilde, hvor Kong Svend Eriksen forsøgte at snigmyrde begge sine Medkonger, men det lykkedes jo kun med Knud, som udaandede i Absalons Arme.

«Gid det aldrig maa times Eders Naade,» sagde Abbeden, «at faa slige utro Venner, om hvem den hedenfarne Konge siger i sit Stiftelsesbrev, at de aad det søde Brød med ham og

holdt venlige Samtaler med ham, samtidig med, at de bag hans Ryg tragtede ham efter Livet. Men han ønskede i hvert Fald Hans Naade det samme fromme Sindelag, som havde besjælet Kong Waldemar og forsikrede ham om, at dette Klosters Konvent fremfor noget andet vilde bede for hans Vel.

Kong Kristoffer var en lille trivelig Herre med et lidet anseligt Ydre, intet vakte Forestillingen om Storhed hos ham, men han havde et forstandigt Blik, og Velvilje lyste ud af hans Aasyn. Han svarede beskedent, men dog ikke uden Værdighed, at han ikke vilde staa sig ved, at der i nogen Henseende blev anstillet Sammenligninger mellem ham og hans store Forfader, som ved sin egen Dygtighed havde erhvervet sig den bedste Part af det, han selv saa let var kommen til. Det var ham da en stor Glæde, at Begivenhedernes Gang havde ført ham her til Witskøl, saa at Stadfæstelsen af dette herlige Klosters Privilegium kunde blive en af hans første Regeringshandlinger.

Selvfølgelig vandt disse huldsalige Ord navnlig alle Klosterbrødrenes levende Bifald. Men ogsaa de tilstedeværende Riddere og Væbnere hørte med Velbehag de fromme Ord og priste deres Lykke, at de havde faaet saa god og

føjelig en Herre. Svenskerne sagde jo ogsaa om Kong Kristoffer, at man kunde faa ham til at love, hvad det skulde være, om man saa bad ham om Himmelens Stjerner, saa vilde han love at skaffe dem, men det var en uretfærdig og forhastet Dom. Vist nok var et Hovedtræk i hans Politik en Stræben efter at gøre alle tilpas, men det viste sig dog snart, at der baade var Alvor og Kraft i ham, navnlig ved det Kongebrev, han udstedte Aaret efter, og hvori han forbød, ikke alene Bønderne, men alle Stænder at bære Vaaben uden for Hjemmet. Denne humane Foranstaltning viste i hvert Fald, at han var langt forud for sin Tid.

Noget af det kom ogsaa frem, da han og hans Følge efter at have hørt Messen i Kirken, bleve beværtede i Refektoriet eller Spisehallen. Der var dækket et Bord, som bugnede af lækre Retter og prydedes af kostbare Drikkekar. Al denne Overdaadighed var en Haan mod Ordensreglen, som paabød streng Afholdenhed og forkastede al Pragt, endogsaa i Kirken. Men skulde Munkene bringes til Lydighed i det Punkt, saa maatte de begyndt med at nedrive det stolte Kloster og den prægtige Kirke, en af de skønneste i Norden.

Slige Tanker meldte sig da heller ikke hos

en eneste af de tilstedeværende, kun vare de gejstlige mere maadeholdne i at tiltale Bægerne end de verdslige, som efter et anstrengende Ridt havde sat sig til Bords med en uslukkelig Tørst og Madlyst. De bleve muntre, højrøstede og tog i deres Udtalelser intet Hensyn til Kongens Nærværelse. Det gik især ud over Kong Erik, de Mænd, der vare blevne ham tro, og Bonden.

«Nu sidder han derovre paa Wisborg, den Usselryg, og plyndrer fredelige Købmandsskibe,» sagde Marsken Oluf Axelsøn om Kong Erik, «det er dog altfor argt.»

«Gør han det,» sagde Kong Kristoffer med et Smil. «Det er muligt, og skønt er det ikke, men derom siger jeg: han skal jo ogsaa leve! Jeg kender ædelige Mænd i mit Fædreland, der have gjort ligesaa, kun paa Landevejen og ikke paa Søen. Og mon der ikke, Oluf Axelsøn, her i Danmark findes Mænd, der ikke ere bedre i det Stykke.»

Det Hib ramte, thi en lignende Beskyldning var bleven rejst imod en af Hr. Olufs Brødre.

«Der fik du den,» hviskede Mogens Løvenbalk fra Tjele, som sad paa den anden Side af Hr. Oluf, «og den var vel fortjent, thi du be-

tænkte ikke, at Kong Erik dog er Hans Naades Morbroder.

«Ja, ja,» svarede Hr. Oluf med et spydigt Smil, «men jeg havde ikke tænkt, at den fromme Herre havde en Braad, som kunde stikke.»

Samtalen drejede sig for Resten af Maaltidet udelukkende om Bøndernes Ustyrlighed og deres mange Misgerninger, ikke een af Herrerne sagde et Ord til deres Forsvar eller Undskyldning, indtil endelig Kongen tog Ordet.

«Jeg har den Tro om den danske Bonde,» sagde han, «at han er god, naar han bliver taget paa den rigtige Maade og der bliver gjort Ret og Skel imod ham »

«Det er det samme, som Eders Naade havde sagt, at det ikke er sket hidtil,» udbrød Lyder Kabel. «Nu faar I selv prøve Kunsten; men I vil da finde, at saaledes er det med Bonden, at giver man ham en Finger, da tager han hele Haanden. Han vil ikke vide af noget Herskab og ikke betale Skat. Gud fri os for Bonderegimente!»

«I mistyder ganske mine Ord, Hr. Lyder,» sagde Kongen sagtmodigt. «Det er langt fra min Tanke at ville gøre Bonden til Herre i Landet, men han bør heller ikke nedtrykkes til at være Træl. Nægtes kan det ikke, at han

ofte har faaet svære Byrder at bære. Jeg har jo selv maattet paalægge ham en haard Ekstraskat, og det har vel bidraget meget til, at han rejste sig.»

«Nej, Eders Naade,» sagde Hr. Otte Nielsen Rosenkrantz, «hver attende Pending af Indtægterne, det er ikke mere end hvad Bønderne let kunde udrede, om de havde villet.»

«Men de ere blevne besnakkede og forførte af urolige Hoveder og ondsindede Mennesker.»

«Det ere de,» sagde Hr. Otte forbeholdent, «men jeg nævner ingen.»

Det behøvede han heller ikke, thi hver af de tilstedeværende vidste, at det var Henrik Tagesøn, Kongen havde sigtet til, og denne var jo en Frænde af ham eller rettere af hans Hustru, for saa vidt som hans første Hustrus Søster, Kirstine Ovesdatter Hvide, var Henrik Tagesøns Moder. Men efter hende blev han Parthaver i Hvidernes gamle Gaard Bjørnholm, som Anders Ovesen Hvides Enke havde bragt Otte Rosenkrantz i sit andet Ægteskab med ham. Altsaa var Henrik Tagesøn en Torn i Øjet paa Otte Rosenkrantz og han ønskede Medejeren af Bjørnholm Døden og Djævelen og mente med saa megen mere Grund at kunne gøre det, som Henrik var bleven en Urostifter

og en Fjende af sin Stand. Det glædede han sig over, men fandt det ikke sømmeligt at sige det.

«Ha, ha!» lo Oluf Axelsøn kort og skarpt. «Jeg haaber ikke, at Eders Naade lader den Mand, som Hr. Otte Nielsen ikke vil nævne, slippe for Straf?»

«Visselig ikke, om han falder i vore Hænder,» svarede Kongen

«Og heller ikke den Ræv, Biskop Thorlaf i Viborg, som har staaet Henrik Tagesøn bi,» sagde Lyder Kabel, «og som har nok saa stor Skyld i Oprøret.»

«Om ham ved jeg intet,» sagde Kongen, «men i hvert Fald vil jeg nødigt forgribe mig paa en af Guds og Kirkens Tjenere.»

«Eders Naade slipper for det,» sagde Abbeden. «Da jeg for et Par Dage siden var i Viborg, erfarede jeg, at Hr. Thorlaf har salveret sig. Han er draget til Hals for derfra at skibe til Norge, siges der.»

«Lad da Norge og Fanden have ham,» udbrød Lyder Kabel, «da er han i enhver Henseende der, hvor han hører hjemme.»

«Mon det ikke,» sagde en af de andre Herrer, «vilde været bedre for ham, om han havde søgt over til sin gamle Herre paa Gotland og var bleven Biskop der af Fandens Naade!»

De andre lo deraf og anede ikke, at det visselig vilde været bedre for Hr. Thorlaf, thi et Par Aar efter blev han myrdet i Bergen af Hanserne.

Kong Kristoffer var en Ven af Bordets Glæder. Han havde taget rigeligt til sig baade af Mad og Drikke ved det overdaadige Maaltid og var i godt Lune, da han henad Aften, ledsaget af sit Følge, vandrede i Skoven og standsede paa et Punkt, hvorfra der var Udsigt over Fjorden, som laa der blank, mens den dalende Sol belyste den nærliggende Livø og kastede sine Straaler over Furland, Salling og Mors i det Fjerne. Det var en henrivende Aften, hvis Fred dannede en slaaende Modsætning til de Mænds Tanker, som nød Skuet. Kong Kristoffer følte det og udbrød:

«Hvor skønt! Danmark er et herligt Land, var blot Menneskene her mere fredelige og forligelige!»

«Eders Naade skal se, det kommer nok,» sagde Otte Rosenkrantz, «naar vi har givet disse gale Bønder en Lektion og faaet dem til at skikke sig.»

«Mon det bliver saa let?» spurgte Kongen.

«Ej, hvor kan Eders Naade tvivle derom?»

udbrød Hr. Otte med en Forundring, som næsten smagte lidt af Ringeagt.

Men hvordan det end blev, saa skulde det nu gøres. Den næste Morgen indtraf en Rytterhøvedsmand, som hørte til den Styrke, der var sendt til Aalborg, og meldte, at de vare lykkeligt ankomne til Sundby, og havde draget et Par hundrede væbnede Borgere til sig fra Aalborg. Derpaa vare de rykkede Vester paa og vare ved Kokkedal stødt paa nogle Bønderhobe, som aabenbart vare blevne sendte ud for at spejde. Men da de vare blevne jagne tilbage, havde Øversten sendt en halv Fane Knægte og nogle Ryttere langs Fjorden ned ad Aggersborg til. Og mens Hovedstyrken langsomt rykkede videre ad Kjetterup og Skt. Jörgensborg til, havde de andre naaet Aggersborg Færgested, overrumplet den svage Styrke, som Bønderne havde efterladt der og vare skibede over til Løgstør-Siden med alle de Baade og Pramme, som de havde forefundet.

Nu gjaldt det altsaa at benytte Lejligheden. Kongen og Hæren brød øjeblikkeligt op, de halvanden Mil til Færgestedet vare snart tilbagelagte og allerede inden Aften var en stor Part af de fem til seks tusinde Mand, som udgjorde den kongelige Hær, ført over det smalle

Aggersund. I Løbet af Natten kom Resten med Heste og Tros, den næste Dag inden Middag satte Hæren sig i Bevægelse, og da der kun var en god Mil op til Skt. Jørgens Bjærg, naaede de kongelige med Lethed Maalet inden Aften.

Bøndernes Opmærksomhed havde saa ganske været hendraget mod Øst, at Henrik Tagesøn først sent blev underrettet om Fjendens Nærmelse fra en anden Kant. Dog var der endnu Tid til at rykke ud og overfalde de kongelige, men Henrik Tagesøn dristede sig ikke til med sine udisciplinerede Hobe at vove et Slag i aaben Mark mod en øvet, krigsvant Hær, selv om den var langt mindre end Bøndernes, men han vidste iøvrigt ikke nøje Besked om, hvor stor den kongelige Hær var, og han udsatte sig dernæst ved at rykke ud for at blive taget i Flanken af de Tropper, som vare komne Øster fra. Han opgav derfor enhver Tanke derom og besluttede at blive i sin Forskansning paa Bjærget og tage imod Fjendens Angreb der.

Da han saa det kongelige Fortrav rykke ind paa Hørups Made, en flad Slette Sydvest for Bjærget, sagde han til Mikkel:

«Det gjorde den Hertug af Bayerland ikke ilde, men det skal ikke nytte ham noget. Lad

ham nu kun komme med sin Smule Hær og løbe Panden mod Borgen.»

Dermed sigtede han til den Forskansning, Bønderne havde dannet paa Bjærgets Top af deres mange Vogne, som bleve opstillede kredsformigt i tre Rækker, og som, besatte af Mandskabet, ikke var noget daarligt Værn. I Midten af Vognborgen anbragtes de Kvinder og Børn, som vare tyede derop, og der befandt sig ogsaa Karen.

Man har ment, at disse Vognborge først bleve brugte af de bøhmiske Hussiter, men at en af dem skulde være kommen til Jylland og endogsaa have stiftet en Sekt i det nordlige Vendsyssel, er Opdigtelse. Der var ikke Spor af religiøs Bevægelse i denne Folkerejsning.

FEMTENDE KAPITEL.

Sejr og Nederlag.

Skt. Jørgens Bjærg er en lang, flad Hedeaas, i Gjennemsnit kun halvandet hundrede Fod høj, men de paa Toppen liggende Kæmpehøje gør den mere anselig. Bøndernes Vognborg omsluttede en Del af dem, og der sad de fleste af dem Morgenen efter den kongelige Hærs Ankomst og forfriskede sig ved deres Sul, Brød og hjemmelavede bitre Porseøl. De tænkte kun lidet paa, at mange af dem snart skulde komme til at hvile ved Siden af deres Fædre, som havde kæmpet her i Oldtiden, dengang Vendelboer og Thyboer reves om Besiddelsen af Landet. Nu skulde de rigtignok ved hinandens Side kæmpe mod en fælles Fjende, men dog var der ingen rigtig hjertelig Forstaaelse imellem dem. De blandede sig ikke mellem hverandre. Vendelboerne havde slaaet Lejr i den sydlige

Ende af Vognborgen, Thyboerne og Morsingboerne i den nordlige, skønt der ikke var nogen skarp Grænse imellem dem.

Den nordlige Ende af Bjærget var højest, den sydlige stejlest, og her løb en Hulvej forbi, kaldet Husby-Hole, hvori Bønderne haabede at kunne nedstyrte de angribende Fjender. Da den kongelige Lejr trak sig længst hen mod Syd, ventede de Angrebet fra den Kant.

Henrik Tagesøn, Mikkel Due og de andre Anførere vandrede om fra Hob til Hob og tiltalte Bønderne, dog ikke for at opildne dem, thi det behøvedes ikke, men for at holde dem tilbage. De vare nemlig utaalmodige, fordi de kongelige ikke angreb straks den næste Morgen og higede efter at styrte ned ad Bakken og kaste sig over dem. De mente ved deres store Overmagt let at kunne gøre det af med dem. Men det lykkedes dog Henrik Tagesøn at faa dem derfra.

«Mon det dog ikke vilde være rettest at benytte den Kamplyst, Henrik, mens den er saa levende?» spurgte Mikkel.

«Nej, det vilde være Daarskab,» svarede Henrik. «Du ser jo selv, at Hæren er opstillet i Slagorden, og hvad formaar Bøndernes Kæppe og Stænger mod Knægtenes lange Lanser? Vore

Folk ville blive spiddede paa dem, og saa vil de adelige Hestfolk falde os i Flanken. Ved Sundby havde vi kun med nogle Hundrede at gøre, men her er Tusinder.»

Mikkel maatte bøje sig for disse Grunde og det kom altsaa ikke til Kamp den Dag.

Men det var en Skuffelse for de kongelige. De havde haabet, at Bønderne i deres Overmod vilde skredet til Angreb, og de følte sig overtydede om, at de i aaben Mark let vilde kunne faa Bugt med deres uordnede Hobe, og det vilde vel ogsaa skeet, hvis Henrik Tagesøn ikke havde været saa klog og duelig en Hærfører.

Imidlertid tilbragte Karen Dagen i stor Angst og Spænding. Hvad vilde den næste Dag bringe? «Sejr!» sagde Mikkel, «lid paa det!» Han var i godt Lune og tilfreds med hende, fordi hun endelig havde bekvemmet sig til at aflægge Mandsklæderne. Hun viste sig nu i Kvindedragt. Den var rigtignok kun simpel, thi en ung Bondekvinde havde laant hende den, men desto bedre passede hun til det Selskab, hvori hun nu befandt sig, og de andre Kvinder i Lejren betragtede det som en Ære, at hun, en Adelsmands Hustru, ikke holdt sig for god til at gaa klædt som en af dem.

Nu havde de nemlig alle faaet at vide, hvem

hun var, og Simon, hvem de udspurgte, udbredte hendes Ros. Overalt, hvor hun kom hen, saa hun venlige Ansigter, og hun svigtede ikke den Hengivenhed, der blev hende vist, thi hun tog sig med Omhu af de syge Kvinder og Børn, hvoraf der var flere i Lejren. Og Tosse-Marie fulgte hende som hendes Skygge og hjalp til, hvor det behøvedes. Men denne maatte ikke lignet sig selv, hvis hun havde forsømt Lejligheden til at tjene lidt Mønt som Spaa- og Signekjærling. Mange Kvinder følte sig beroligede ved hendes Spaadomme om Lykke og Sejr, og der var ogsaa de Mænd blandt Bønderne, som gik mere modige i Kampen, fordi hun havde læst over deres Sværd og derved efter deres Mening gjort ethvert Hug af dem dødbringende.

Imidlertid smaasnakkede nogle af Bønderne om, hvor Gamper var bleven af og hvad han vel tog sig for.

«Vær vis paa, at hvad han saa gør, da er det til Gavn for vor Sag,» sagde Henrik Tagesøn, «men jeg har mine Grunde til, at der ikke skal snakkes om det nu. De Par hundrede Mand, han har med sig, savne vi jo ikke.»

Saaledes blev Munden lukket paa Bønderne og hverken Mikkel eller Karen ofrede Gampers

Forsvinden nogen Tanke. Men Henrik Tagesøn vidste, hvad Gamper tog sig for. Han var rykket op til Asdal for at belejre og indtage Borgen. Henrik Tagesøn havde givet sit Minde dertil paa den Betingelse, at der ikke tilføjedes Fru Johanne eller hendes Børn nogen personlig Overlast. Han undte de to hovmodige Kvinder paa Asdal en grundig Ydmygelse, men han kunde ikke afvige fra sin Vej og selv udføre Hævnen. Han beroligede sin Samvittighed med, at Fru Johanne ikke alene havde været en afgjort Modstanderske af Bøndernes Sag, men ogsaa gjort, hvad hun kunde, for at hindre Mikkels og Karens Forening og Lykke. Men han kendte dem dog begge nok til at vide, at de vilde være i Stand til at vise sig ædelmodige og holde Haanden over Fru Johanne og Asdal. Men derved kunde opstaa en Splid, som kunde blive skæbnesvanger nok, thi de fleste Thyboere vilde stille sig paa Mikkel Dues Side og følge ham. Nu derimod gik det hele stille af, og Henrik tænkte — skulde Skæbnen ville, at vi bukke under, saa har jeg dog den Tilfredsstillelse, at jeg er bleven hævnet, men sejre vi, saa kan jeg jo altid vise Naade. Den Mulighed, at Asdal kunde modstaa Bøndernes Angreb, regnede han slet ikke med.

Henad Aften red Kongen med sit Følge i nogen Afstand omkring Bjærget og iagttog Stillingen. De saa, at Vognborgen havde en stor Udstrækning, saa at Angriberne maatte sprede deres Kræfter for meget, hvis de vilde falde an over hele Linien, hvorimod Forsvarerne hurtigt kunde samle en overlegen Styrke paa ethvert truet Punkt.

Men trods dette uheldige Forhold sejrede dog de urolige og hidsige Hoveder i Kongens Raad, og det blev besluttet at gribe an den næste Morgen.

Allerede ved Daggry gik det løs, og Nattens Stilhed afbrødes af Raab og Vaabenlarm. De kongelige angreb samtidig paa flere Punkter, men formaaede intet Sted at trænge ind i Vognborgen. De udrettede ikke stort med deres Lanser, fordi Bønderne stod højere paa deres Vogne og tildængede de ad Skraaningen oprykkende Fjender med Sten og Kastevaaben. Kort sagt, Angrebet blev fuldstændig afslaaet.

Dog naaede en Lanse hist og her sit Maal og saarede eller dræbte en af Forsvarerne. Ulykkeligvis blev Mikkel Due et af Ofrene. Han anførte Thyboerne og udsatte sig meget, saa at en Lansespids kom ham for nær og bibragte ham et dybt Saar i den højre Skulder.

Han styrtede ned af den Vogn, hvorpaa han stod, men straks var Karen og Simon ved Haanden og fik ham baaren ind i Lejren, hvor de redte et Leje til ham i Lyngen, og Tosse-Marie kom saa til og forbandt ham. Nu priste han sin Lykke, fordi han havde sin trofaste Hustru hos sig.

De kongeliges Mandefald var ikke egentlig stort, men dog mistvivlede de om med deres faatallige Hær at kunne faa Bugt med Bønderne og udjage dem af deres stærke Stilling paa Bjærget. Kong Kristoffer fik derfor det Raad at opgive Evret for den Gang og vente paa bedre Lejlighed. Sammenholdet mellem Bønderne vilde næppe vare længe. Men andre af Rongens Raadgivere mente tværtimod, at hvis de drog derfra med uforrettet Sag, saa vilde Bønderne blive overmodige og det hele Land snart staa i Flammer. Kongen sluttede sig ikke til nogen af de to Partier, men sagde:

«Lad os prøve det med det gode! Vi ville underhandle.»

«Underhandle,» udbrød Marsken forbavset. «Vil Eders Naade nedlade eder saa dybt? I kan ikke vente, at Bønderne gaa ind paa rimelige og antagelige Tilbud.»

«I misforstaar mig,» svarede Kongen. «Ikke

er det min Mening at ville forhandle med Bønderne som om de vare vore Ligemænd. Jeg vil tilbyde dem Naade og Frihed for Straf, hvis de ville nedlægge Vaabnene og drage hjem hver til sit.»

Der herskede nogle Øjeblikke Taushed i Raadsforsamlingen, mens flere af Herrerne ved Hovedrysten og Smil tilkendegav deres Tvivl om at kunne komme nogen Vej med Bønderne ved Mildhed. Men da rejste Lyder Kabel sig og sagde:

«Eders Naades Paafund er godt, naar det kun udføres paa den rette Maade. At komme til Henrik Tagesøn og hans Makkere med et sligt Tilbud vil intet gavne. De ville ikke fæste Lid til Eders Naades Løfter om Tilgivelse og Vendelboerne ere nu saa ophidsede, at de ikke ville laane Øre til Forslag om Forlig, men med Morsingerne og Thyboerne er det en anden Sag. De ere lede ved Fejden og trak sig gerne ud af Sagen, naar de blot turde. Faa de paalidelig Kundskab om, at Eders Naade vil række dem Haanden til Forlig, da tror jeg, at de give sig.»

«Og hvorledes vil I sætte det i Værk?» spurgte Otte Nielsen Rosenkrantz i en skarp Tone. «De overmægtige Vendelboer ville jo

sikkert lægge sig imellem og gøre det Forsøg til intet.»

«Forstaar sig, Hr. Otte,» svarede Lyder Kabel, med et ringeagtende Smil, «hvis vi gaa aabenlyst til Værks. Men det maa ske fordækt, sad at Vendelboerne ikke faa nogen Anelse derom »

«Jeg gad vidst, hvorledes I vil faa det gjort,» sagde Marsken i en bidsk Tone, thi han frygtede ikke mindre end Otte Rosenkrantz, at Lyder Kabel, hvis hans Anslag lykkedes, skulde overfløje dem og komme i Gunst hos Kongen.

«Sig frem, Hr. Lyder, hvad har I udtænkt?» udbrød Kongen utaalmodig, da Lyder Kabel forholdt sig tavs.

«Det er kun for Eders Naades egne Øren,» svarede Hr. Lyder. «Vil Eders Naade give mig Foretræde under fire Øjne i eders eget Telt, da skal det snart være sagt og let gjort.»

Til Otte Rosenkrantz og Oluf Axelsøns store Ærgrelse rejste Kongen sig, forlod Raadsteltet, hvor de befandt sig, og bød Lyder Kabel følge sig.

«Hvortil den store Hemmelighedsfuldhed, Hr. Lyder!» spurgte Kongen, da de vare komne ind i hans Telt. «Tror I, at jeg er omgiven af Forrædere?»

«Det just ikke, Eders Naade,» svarede Lyder Kabel, «men Sagen er af den Beskaffenhed, at jo færre, der er indviede i den, desto bedre. Hvad jeg agter at gøre, er dette — jeg gaar straks, naar Mørket falder paa, over til Bjærget, lister mig op ad det paa den nordlige Side og ser at faa fat i nogle af Morsingernes ældste Mænd. De kende jo mig, Befalingsmanden paa Lund, og vil ikke tvivle om, at jeg kommer i et alvorligt Ærinde. Men bedst vil det dog være, om eders Naade medgav mig eders Segl-ring til Vidnesbyrd om, at jeg kommer fra eder. Modtage de Eders Naades Tilbud og spørge mig om, hvorledes de skulle forholde sig for at komme løs fra Vendelboerne, da vil jeg svare: vi gribe an aarle i Morgen og rette hele vor Styrke mod Vendelboerne. Mens det staar paa, og de ere optagne af Kampen, da kan I liste eder bort med alt eders Tros ad Bjærgets Nordside.»

«Ved Sankt Kristoffer,» udbrød Kongen, «det er snildt udtænkt. Lykkes det, Hr. Lyder, da skal I blive kongelig lønnet.»

«Nu, Eders Naade, det er mig ikke om Lønnen at gøre,» svarede Hr. Lyder med sømmelig Beskedenhed, «men kun om at det lykkes og bliver eder og Riget til Gavn. Og nu, da Eders Naade uden Indvending er gaaet ind der-

paa, tør jeg vel forvente, at det bliver derved og at Eders Naade ved at tilkendegive Marsken og Hofmesteren, at det saaledes er Eders Naades Vilje, sikrer Eder deres Bistand til Anslagets punktlige Iværksættelse.»

Det gjorde Hans Naade, men først efter at Lyder Kabel havde fjærnet sig og var paa Vejen over til Bjærget, saa at de to mægtige Herrer vare nødsagede til at gaa ind paa Hærens Fremrykning den næste Morgen og iøvrigt nøjes med at sige, at hvad der kom ud af dette, det gik ganske paa Hr. Lyders Kappe.

Han indfandt sig ved Midnatstid ovre ved Bjærget, men det var lyst nok, da Himlen var bleven klar, og de lyse Nætter for længe siden vare begyndte, thi det var den 6te Juni, som var i Færd med at oprinde. Han havde taget sin Livsvend, Søren Sillerslev med sig, saaledes kaldet efter den By, hvorfra han stammede og som hørte under den gamle Kongsgaard Lund paa Morsø, hvor hans Herre jo var Befalingsmand. Hr. Lyder kunde ingen bedre Ledsager have paa denne Udflugt, end Søren Sillerslev, som havde tjent sin Herre i en Række af Aar og fulgt ham alle Vegne. Der fandtes ikke ret mange Morsinger, som ikke kendte ham.

De listede sig gennem den høje Lyng og

kom temmelig nær hen til Morsingernes bagerste Vognrække uden at blive opdagede.

«De sove som Svin, jeg kan høre en af dem snorke,» sagde Søren.

«Prøv paa at vække dem,» bad Hr. Lyder, «men læmpeligt. Fløjt en Vise.»

Det gjorde Søren og valgte en Vise, hvis Tone ethvert Barn paa Mors kendte, og han fløjtede den højt og skarpt. Den gjorde derfor sin Virkning. En lang Karl rejste sig i den nærmeste Vogn og sagde med en søvndrukken Stemme:

«Hvad er nu det for Gøgl? Er det dig, Lasse, som kvæder i Søvne?»

Men Søren kendte den spørgende paa Røsten og svarede:

«Nej, Severin, det er ikke Lasse, men Søren Sillerslev. Raab helst ikke saa højt, jeg kommer i et hemmeligt Ærinde.»

«Nu, det maa jeg tro,» sagde Severin. «Du er vel rømmet fra din Herre og søger nu til os?»

«Vidt fejlet,» svarede Søren. «Min Herre er her selv.»

«Det var som Fanden,» udbrød Severin. «Kom herud til os, saa skal du faa nærmere Besked.»

«Og I ere her alene to, jeg falder ikke i et Baghold?»

«Paa det Lav, nej, Severin, Meningen er den bedste.»

Lange Severin, som han paa Grund af sin Højde kaldtes, sprang nu af Vognen og gik hen til Hr. Lyder, hvem han godt kendte af Udseende, og hilste ham ærbødigt nok. Da han hørte, at der ikke forlangtes andet af ham, end at han skulde hidkalde sin Husbond, en Selvejerbonde ved Navn Jens Ellerup, og for Resten, naar det var gjort, blive til Stede og holde sig rolig, adlød han uden Betænkning. Jens var ikke langt borte, og mens Hr. Lyder talte med ham, fandt Søren det raadeligst at indvie lange Severin i Sagen, og Karlens Udbrud: «Hille den sorte, kunde vi pudse de hovne Vendelboere, det vilde blive en Spas!» — var intet daarligt Vidnesbyrd om, hvorledes Stemningen var blandt Morsingerne.

Jens Ellerup var Hr. Lyder bekendt som en af de mest fredeligt sindede Mænd paa Mors. Det var altsaa et Held, at han først fik ham i Tale. Hans Glæde over Kongens Tilbud var stor, hvorfor han paa Hr. Lyders Anmodning straks begav sig ind i Lejren for at samle nogle af Morsingernes ældste Bønder til en Raadslag-

ning. Han fik Søren Sillerslev med, for at denne kunde bevidne, at Hr. Lyder virkelig var kommen til Stede, mens lange Severin blev hos Hr. Lyder for at sikre ham mod Overfald.

Det varede ikke længe, inden Hr. Lyder var omgiven af en lille Kreds af de mest ansete Morsinger, hvem han, efter først at have fremvist Seglringen som et Vidnesbyrd om, at det var Kongen selv, der havde sendt ham, bragte en venlig Hilsen fra Hans Naade med Tilbud om Tilgivelse og Fred, naar de straks vilde forlade Bjærget. Han indestod for, at ogsaa de Adelsmænd, som havde Tjenestebønder blandt Oprørerne, vilde lade Naade gaa for Ret og ikke kræve nogen Mand til Regnskab for hvad der var sket.

De fleste af Bønderne erklærede, at det var et godt Tilbud, som burde modtages, men et Par af dem mente dog, at det vilde være voveligt at gaa til det uden at faa Thyboerne med. De vilde ikke erklære sig, førend Thyboerne vare blevne spurgte.

Der var altsaa ikke andet for, end at nogle af dem maatte hentes, og de kom villigt nok. De tiltraadte næsten alle Forslaget, saa kede vare de af Fejden. Men en af dem, nemlig Blankert fra Rær, den Bonde, hos hvem Hr.

Lyder havde havt Nattekvarter, da han drog til Torp, rejste heftig Indsigelse og kaldte det et skammeligt Forræderi, som han aldrig vilde gaa med til.

«Godt,» sagde Hr. Lyder, «nu vide vi Besked om dig, Blankert! Naar Regnskabens Dag kommer, og lid paa, at den ikke vil udeblive, da skal jeg trække dig frem som et mærket Faar for at du kan faa den haardeste Straf. Saa det skulde være Forræderi at vende tilbage til Lydighed mod sin lovlige Herre? Og Hustru, Børn og Ejendom skulde gives til Pris blot for at en Landløber og en Eventyrer som Henrik Tagesøn kan vinde Ære og Magt? Det undrede ham, at saa kloge og sindige Mænd nogen Sinde havde kunnet sætte deres Lid til ham. Naar de nu kunde komme derfra paa saa gode Vilkaar, da maatte man sige, at Lykken havde været bedre end Forstanden, men naar de ikke nu greb Kongens fremrakte Haand, da maatte de siges at være rent fra Vid og Samling.

Den Tale gjorde et afgørende Indtryk, og da Blankert i Grunden var en Vendekaabe, gav han sig snart. Men da Tiden allerede var fremrykket, maatte der straks skrides til Værket. Vognene bleve læssede og Forspandet af Heste

og Stude samlede, saa at de kunde være rede til at bryde op med kort Varsel. Men Hr. Lyder ilede, glad over at han havde opnaaet sin Hensigt, tilbage til den kongelige Lejr, underrettede Kongen om det heldige Udfald af hans Forsøg og stillede sig saa med sine Folk i Hærens Rækker, da den rykkede frem.

Imidlertid blev Karen skræmmet op ved Meddelelsen om, hvad der forestod. Hun sad ved Siden af sin saarede Husbond, som endnu laa paa sit Leje i Lyngen. Han havde Saarfeber og talede vildt. Hun grublede over, hvorledes hun kunde faa ham ført bort, bragt under Tag og i en Seng, hvor han kunde faa ordentlig Pleje, og derfor kom det, der ellers vilde vakt Forargelse hos hende, som et Glædesbudskab. Hvad var Bøndernes Sejr eller Nederlag for hende i Sammenligning med hendes elskede Husbondes Død?

Men hun kunde dog ikke lade være at tænke — hvad vilde Mikkel tænkt og gjort, om han havde været ved sin Samling? Hun sagde det til sin gamle Ven, Bonden Ejler, som var ilet til for at bringe den saarede til Leje i en af Vognene.

«Nu,» svarede Ejler, «intet er saa galt, at det jo er godt for noget. Havde Mikkel været ved

sin Samling, da vilde han gjort alt for at hindre dette, som i hans Øjne maatte være Forræderi mod hans gamle Ven Henrik Tagesøn og muligt vilde komme til at dele Skæbne med ham. Tro mig, den bliver ikke god! Nu kan vi dog muligt bjærge din Husbond. Og enten det nu kaldes Forræderi eller ikke, saa maa det hellere gaa ud over dem, der voldte Ulykken, end over de uskyldige.»

Imidlertid var Bevægelsen blandt Morsingerne og Thyboerne ikke gaaet ganske ubemærket hen. Henrik Tagesøn fik Nys om, hvad der var paa Færde og en Overløber fra Thyboernes Lejr berettede, hvorledes det var gaaet til, og det blev bekendt blandt Vendelboerne, at det var Hr. Lyder Kabel, som havde lokket Forbundsfællerne til Frafald. Nu vilde Henrik Tagesøn, ledsaget af flere af de andre Anførere, ile til Morsingernes Lejr for at forebygge Ulykken, men det var for silde, de kongelige vare allerede i Færd med at rykke frem, mens de sidste af Morsingernes og Thyboernes Vogne forlod Lejrpladsen, kørte ned ad Bjærgets nordlige Skraaning og saaledes lode Vognborgen være aaben. Henrik Tagesøn maatte da blive paa sin Post og Vendelboerne tage Stødet alene. Som der staar i den kendte Folkevise:

Først da rømmed de Morsinger,
Saa de Forrædere af Ty.
Efter da stod de Vendelboer,
De vilde ikke fly.

Nej, det vilde de ikke, og de kæmpede som sande Helte. Men dog maatte de bukke under for de krigsøvede kongelige Tropper, hvis Ryttere nu kunde tage dem i Ryggen. Det blev en meget blodig Kamp, efter hvis Afslutning der laa mindst tusinde Lig paa Valpladsen, mest Bønder, dog ogsaa flere adelige Herrer og Riddere, deriblandt otte i en Kreds omkring Henrik Tagesøn, som havde kæmpet med Løvemod. Selv fik han kun nogle ubetydelige Saar. Hans Medanførere slap ligeledes derfra med Livet, men kun til liden Glæde for dem, thi de bleve alle overmandede og bundne.

«Hvi gjorde vi os dog al den Umage at fægte saa drabeligt,» sagde Helle Holst i en mismodig Tone til Henrik Tagesøn. «Forraadte, som vi vare, kunde vi lige saa godt givet os straks.»

«Det fryder dog mit Hjerte at se alle disse Riddersmænds Aadsler ligge der,» svarede Henrik Tagesøn med et funklende Blik. «Nu dør jeg dog ikke uhævnet.»

«Ej hvad, dø,» udbrød Helle, «vi leve dog endnu.»

«Bered dig til at lægge dit Hoved paa Blokken, Helle! Kan du tvivle om, at det bliver vor Skæbne? Jeg haaber det, thi det er dog bedre end at vorde hængt.»

Mens disse to tappre, ulykkelige Mænd vekslede disse Alvorsord, foregik der ikke langt fra dem noget som fyldte deres Hjerte med vild Glæde. Karens Fader, Mads Torbernsøn var bleven Bøndernes Sag tro og havde sluttet sig nøje til Førerne, af hvem han, hvis de sejrede, ventede sig store Ting. Han fægtede tappert i den sidste Dyst, og ligesom Henrik Tagesøn var bleven overmandet, stødte han paa Hr. Lyder Kabel, som havde vovet sig vidt frem for at være Vidne til, at Henrik Tagesøn fik sin Rest. Men da han nu saa sin gamle Uven, glemte han alt andet og raabte til sine Svende:

«Ej, der har vi Mads Gris! Grib ham og bind ham!»

Gris var et Tilnavn, som Folket havde givet Mads, fordi hans Fædre jo havde ført et Vildsvin i deres Vaaben. Men Hr. Lyders Svende vare ikke hurtige nok. Mads røg ind paa ham og stødte sin Dolk i hans Hjerte, saa han faldt med et Raab og opgav straks efter Aanden. Men selvfølgelig blev han hævnet. Den dræbtes

Svende kastede sig over Mads og huggede ham ned.

Uden at ane noget af dette, som ellers skulde blive skæbnesvangert nok for hende, drog Karen Nord paa med de flygtende Thyboere. Men da Mikkels Tilstand nødte dem til at køre langsomt, bleve de langt bagefter de andre. De hastede, som om de ikke ret troede paa Freden, og de jublede ikke over at være komne i Sikkerhed. Trods alle Fornuftgrunde tyngede dog Tanken om Forræderiet deres Sind.

Dette var ogsaa Tilfældet med Karen. I det første Øjeblik havde hun kun tænkt paa sin Husbonds Sikkerhed og Frelse, men nu, da hun var draget bort og hørte Bulderet af Kampen fra det Fjærne, lød det i hendes Øren som Nødraab, der rejste Anklage mod hende og alle dem, der havde svigtet.

«Hvad vi have gjort, kan aldrig forsvares,» sagde hun til Tosse-Marie, som sad foran i Vognen. «Hvad tror du, at min Husbond vil sige, naar han kommer til sin Samling og faar det at vide?»

«Ej,» svarede Tosse-Marie koldsindigt, «jeg maa tro, at siden det er gaaet for sig, uden at han har rakt Haand dertil og er uden Skyld deri, saa vil han sige, at det var vel gjort.»

«Ej, hvem kommer springende der over Heden,» raabte Simon, som sad paa Forbrædtet og kørte Hestene. «Tror jeg ikke, at det er Erik Staalpande!»

Det viste sig, at det virkelig var ham. Vognen holdt, han standsede ved den og raabte forpustet:

«Gud være priset, at jeg traf dig, Karen!»

«Kommer du fra Asdal?» spurgte Karen hurtigt. «Er der noget paa Færde der?»

«Ja, Fanden er løs,» svarede Erik, idet han tørrede sin svedige Pande med sit Trøjeærme. «Bønderne have ligget i fjorten Dagen for Gaarden og belejret den. Gamper, som fører dem, har svoret, at den skal svies af og jævnes med Jorden. Det vilde alt være skeet, havde ikke Fru Johanne ført os saa tappert. Men det kunde vel endda ikke gjort det, havde vi ikke havt den gamle Brumbasse af en Skærmbrækker, som vi have bragt op paa Volden, men nu have vi bortskudt næsten alt vort Krudt og Lod —.»

«Og du er skikket ud for at søge Hjælp, Erik?»

«Ja vel, Karen! Det er at sige, jeg har skikket mig selv. Ingen af de andre turde vove sig udenfor Voldene. I Forgaars Morges aarle slap jeg over Graven, endskønt Vandet gik mig

næsten til Skulderen, gav en Bonde, som sad ved Vadestedet og holdt Vagt, men var falden i Søvn, en paa Skallen, saa han trimlede og løb saa de otte Mile herned.»

«Men hvad er dit Erinde, Erik?»

«At opsøge Husbond, Peder Skram, eller en Befalingsmand ved den kongelige Hær, om den var indtruffen og bede dem rykke os til Undsætning, men vare de ikke at finde, eller var den Ulykke sket, at Bønderne havde sejret, da skulde jeg henvende mig til Mikkel —.»

«Ja, der ligger Mikkel og kan hverken høre eller sanse,» sagde Karen. «Han blev saaret i Kampen i Gaar.»

«Og nu ere I paa Flugt,» udbrød Erik. «Man sagde dog i Gaar Aftes, at Bønderne havde sejret. Hvorledes er det at forstaa?»

I det samme kom nogle Bønder flygtende og raabte, at Slaget var tabt og alt forbi.

«Saa der har staaet et nyt Slag i Dag?» udbrød Erik.

«Ja vel har der,» sagde Simon med et lille Grin, «men vi Thyboere og Morsingerne vilde ikke være med til det. Vi gik vor Vej i Tide.»

«Ha, ha!» lo Erik. «Det var forbandet klogt gjort!»

Men i det samme kom der en Flygtning til,

som havde mindre Hastværk og mere Mod. Han genkendte Erik Staalpande, huggede til ham og raabte: «Tag det, din Skælm!» Men Erik afbødede behændigt Hugget, og da Simon sprang af Vognen for at staa ham bi, flygtede Vendelboen.

«Se saa at komme fort, Erik,» sagde Karen, «og røgt dit Ærinde. Du vil let finde den kongelige Lejr ved Bjærget.»

«Og det giver du dit Minde til?» udbrød Erik forundret.

«Ja,» svarede Karen med usikker Røst, «jeg vil ikke min gode Plejemoders Død.»

«Det er ved min Helgen skønt af dig,» udbrød Erik, «al den Stund hun ikke har været dig eller Mikkel god paa det sidste.»

Saa løb han, men Karen drog et Suk og sagde:

«Saa, nu er Forræderiet fuldbyrdet!»

Men da de havde naaet de andre og hun udøste sit Hjerte for Ejler, sagde han:

«Ja, Karen, det er onde Tider disse, og kun faa af os undgaa at komme paa Kant med vor Samvittighed. Men jeg maa dog spørge — hvad skulde du gjort andet? Du kunde dog ikke give din Plejemoder til Pris for de rasende Mennesker, som Gamper, den Nidding, har ført

mod Asdal. Jeg ved, at Fru Johanne er en hovmodig Kvinde, men jeg vilde dog hellere have med hende at gøre, end med mange af dem, der kalde sig vore Venner.»

«Jeg venter mig dog intet godt af hende,» svarede Karen forsagt.

«Nu, nu, Karen,» sagde Ejler venligt, «tab ikke Modet! Jeg tænker, at du nu vil komme paa en god Fod med din Værmoder, som jo sikkert vil faa Undsætning og blive reddet. Men skulde hun endda være dig gram, da kan du, naar du først sidder paa Torp, blæse hende et Stykke, thi det er jeg sikker paa, at hver Mand i Thy vil være rede til at holde Vagt og værne om eder og alt, hvad eders er.»

Med den Trøst drog Karen videre med sin lidende Ven. Men hun fik snart en bedre; thi da han Dagen efter vaagnede til Bevidsthed og fik at vide, hvad der var sket, tog han det langt sagtmodigere, end hun havde ventet.

«Tak Gud for hans fromme Sind,» sagde Marie, «det vil redde hans Liv.»

SEKSTENDE KAPITEL.

Skønt og lovligt rettet.

Sorg og Glæde vekslede ofte brat i hine bevægede Tider, men dog skete der sjældent noget saa overraskende, som det, der nu timedes Fru Johanne.

Det var den 9de Juni, altsaa tre Dage efter den afgørende Kamp paa Bjærget, hvorom hun intet vidste, men fem Dage efter at hun havde udsendt Erik Staalpande, og det huskede hun kun altfor godt. Da han ikke var vendt tilbage endnu, begyndte hun at opgive Haabet om at faa Hjælp og tabe Modet. I henved fjorten Dage havde hun holdt sig standhaftig, og det var lykkedes hende ved sit Eksempel at sætte Mod baade i Besætningen og Kvinderne paa Gaarden. Men nu skønnede hun, at Enden nærmede sig, thi Gamper var i Dagbrækningen bleven seet i Færd med, hjulpen af flere Bønder, at tømre en Flaade, som skulde erstatte

den afbrudte Vindebro. Det var altsaa aabenbart, at de havde tabt Taalmodigheden og nu vilde forsøge at gaa over og tage Borgen med Storm.

«Nu er det Tid, at vi giver os, Moder,» sagde Jomfru Anne, som ellers havde holdt sig kæk. «Lad os skikke Bud over til Gamper. Naar vi komme til Orde med ham og vise ham Venlighed, da er det dog tænkeligt, at han skikker sig og farer med Lempe.»

«Nej!» raabte Fru Johanne, saa det klang i Hallen. «Jeg gør det ikke! Jeg vil ikke bede ham om godt Vejr, den grove Æsel, som nu hver Dag har sendt mig saa mange Smædeord over Voldgraven.»

«Men Moder dog, vil I da, at vi alle skulle mishandles og gaa plat til Grunde?» udbrød Anne, i det hendes yngre Søskende gav sig til at græde, og Tjenestemøerne stemmede i med,

«Gør det selv og prøv din Lykke,» sagde Fru Johanne omsider. «Skik en af Svendene ned til Voldgraven og lad ham raabe over og bede Gamper være saa naadig at komme til Bro-Aabningen, der kan du snakke med ham.»

Anne gik ufortøvet, men hendes Moder rejste sig dog snart og fulgte efter for at se, hvorledes det vilde spænde af.

Gamper havde hørt Raabet og lod til at være villig til at efterkomme Opfordringen, thi han nærmede sig Broen. Men i det samme lød der et Skrig bag Anne, som vendte sig om og saa sin Moder staa for Enden af Broen og vinke ivrigt ad hende. Hun fulgte Vinket og gik hen til hende, mens Gamper, som imidtid havde naaet Bro-Aabningen, truede med sin knyttede højre Haand og bandede de falske Kvinder, som holdt ham for Nar.

«Se,» raabte Fru Johanne, idet hun stirrede frem for sig og løftede den højre Haand. Anne vendte sig, saa i den Retning og blev noget var, som glimrede i den opgaaende Sols Straaler over den nærmeste Bakkekam.

«Vi ere frelste, Hjælpen er nær,» raabte Fru Johanne, og hun gættede ikke fejl, thi det, hun saa, var de blanke Spidser af de kongelige Knægtes lange Lanser. Straks efter kom de selv til Syne og dernæst en Rytterhob.

Fru Johanne og Anne bleve staaende Haand i Haand som forstenede og saa paa, hvad der nu gik for sig; Bønderne vare spredte i smaa Hold over Marken og vare aabenbart ganske uforberedte. De, som ikke skyndte sig med at fly bleve overvældede og nedhuggede. Men det lykkedes dog nogle af dem at naa ned til

Voldgraven og slutte sig til Gamper, som imidlertid havde samlet de Folk, han havde hos sig, og aabenbart agtede at værge for sig til det yderste. Men han blev forvirret ved, at Rytterne, som nu havde naaet ham og hans Folk, hvem de omringede, forholdt sig rolige og ikke gjorde Mine til at angribe.

Da lød en Røst, som Gamper genkendte. Den kom fra Hr. Niels selv, som raabte:

«Folkens! Vil I skille eders Sag fra Gampers og udlevere ham, da vil jeg lade eder løbe og I skulle slippe for Straf?»

Der paafulgte nogle Øjeblikkes Taushed, men saa raabte en af dem:

«Lad ham dø, den Hund! Han har nu længe nok regeret og torteret os!»

«Din Usling,» raabte Gamper og huggede efter ham med sit Sværd.

Men Manden sprang til Side, og da Rytterne aabnede deres Række, løb han sin Vej. De andre fulgte efterhaanden hans Eksempel, og tilsidst stod Gamper der ganske alene.

«Nu skal du dø, Gamper!» sagde Hr. Niels.

«Jeg skal anklage dig for Guds Domstol,» raabte Gamper. «Straffen vil engang indhente dig, din Bøddel!»

«Ja,» svarede Hr. Niels, «jeg er vel en Syn-

der i Gud Herrens Øjne, men en Mordbrænder og Kvindeskænder som du, det er jeg dog ikke. Saa til Værket!»

Den Opfordring var rettet til Landsknegtenes Profos, som frivilligt var fulgt med paa denne lille Udflugt, der for ham var som en Adspredelse. Men han havde ikke nogen Haandlanger med, hvorfor Erik Staalpande maatte gøre Tjeneste, og det gjorde han af Hjertens Lyst. Af et stærkt Reb lavede han en nydelig Strikke, lagde den om Offerets Hals og sagde med et fælt Grin:

«Se nu, Gamper, hvilken Stads vi gøre af dig! Du bliver skønt og lovligt rettet.»

Men hvorledes Gamper end ellers var, saa var han dog for meget Mand til nu at indlade sig paa Mundhuggeri eller beklage sig. Rolig og stum gik han i Døden. Han blev klynget op i et Træ, som stod i Nærheden, og der blev han i længere Tid hængende til Skræk og Advarsel for hans lige.

«Vi havde ikke behøvet at gøre os saa megen Ulejlighed med ham,» sagde Peder Skram, da de red derfra. «Det vilde været nok saa simpelt at hugge ham ned.»

«Nej,» svarede Hr. Niels. «Han var en af de værste. Det vil gøre sin Virkning, at vi

have statueret et Eksempel paa ham, men tillige ville Bønderne skønne paa, at jeg viste Mildhed og lod de andre slippe.»

Da de kom ned til Gaarden, fandt de Vindebroen nedladt og alle Beboerne, kvindelige og mandlige, i Færd med at skride over den for at gaa dem i Møde. Snart var Hr. Niels og Peder Skram af Sadlen, den første laa i sin Hustrus Arme, den anden kyssede Annes Haand og trykkede den derpaa saa fast, at hun nær havde skreget.

Nu krydsede Spørgsmaal og Svar hinanden, Kvinderne fik Rede paa, hvad der var sket, og Fru Johanne jublede over, at Gud og alle Hellige havde staaet paa de kongeliges Side og skænket dem Sejr. Nogle af de andre stemmede i med, men pludselig lod en dyb Røst sig høre, som sagde:

«I bør dog vide, Frue, at næst Gud maa I takke Karen Madsdatter for eders Frelse. Uden hende vilde I have været fortabt!» Det var Erik Staalpande, som sagde det.

«Ej saa!» udbrød Fru Johanne, «hvorledes er det gaaet til?»

Hun fik nu Forklaringen og Erik tilføjede; «I skønner, at hun kunde hindret min Fart

over til den kongelige Leir, hvis hun ikke havde undt eder det godt.»

«Nu,» sagde Anne, «det var da ikke mere, end hvad hun skyldte sin Frue for de mange i Aarenes Løb modtagne Velgerninger.»

«Det er sandt, mit Barn, du træffer stedse det rette,» sagde Hr. Niels.

Men hvad Fru Johanne end tænkte, saa sagde hun ikke et Ord om Karen, derimod spurgte hun Erik nærmere ud om Mikkel. Erik beskrev hans Tilstand, men tilføjede:

«Han staar det nok igennem, da han er i de bedste Hænder hos sin Hustru og Tosse-Marie og de drager lige hjem til Torp.»

«Hvem kalder du Mikkels Hustru?» spurgte Jomfru Anne.

«Tæm nu din Tunge,» sagde Fru Johanne skarpt.

«Nu,» svarede Anne spydigt, «jeg tænkte kun som saa, at naar nu Mikkels Bondebrud og en Signekærling skal raade paa Torp, det maa blive et underligt Værtskab.»

Men denne Gang høstede hun dog ikke Bifald hos sin Fader.

«Du forglemmer,» sagde han, «at Mikkel dog er din Broder. Han staar dig nærmere end mig. Men vid ellers, at om føje Tid dra-

ger jeg derover for at se, hvorledes det staar til med ham, Stakkel!»

Saa blev der ikke talt mere om Mikkel og Karen. Herskabet paa Asdal tilbragte nu nogle Dage fulde af Fryd og Gammen, uden at anfægtes af, at der endnu laa ujordede Lig paa Marken og at Gampers syndige Krop hang i Træet nær ved Voldgraven lige for deres Øjne. Ham turde ingen røre, men de andre døde bleve efterhaanden hentede af Frænderne, de meget faa saarede vare straks blevne bragte i Sikkerhed af Bønderne. Men Herskabet ofrede hverken de saarede, de døde eller de efterlevende mange Tanker, derimod viste de deres Befriere deres Taknemlighed og beværtede Landsknægtene kongeligt inden de droge bort.

Det eneste, som for Alvor kunde rystet den glade Tryghed, hvis de havde været vidende derom, det var Hr. Lyders Død. Men baade Hr. Niels og Peder Skram vare ved Erik Staalpandes Budskab bleven bortkaldte, inden Slagets sidste Katastrofe havde fundet Sted.

Saaledes vare de uvidende om, at det, der nærmest forestod, var Jordefærd, og de gave sig til, saa godt det lod sig gøre i den lille Kirke paa Asdal, at fejre Trolovelsen. Peder Skram havde nemlig begæret Jomfru Anne af

hendes Forældre og naturligvis straks faaet Løfte om hende, efter at han først havde sikret sig hendes eget Samtykke. Nu havde hun naaet sit Maal og var glad, uden at dog Glæden gjorde hende mildere.

«Trolovelsen,» sagde hendes Fader, «vil om føje Tid blive rettelig fejret, naar vi kunne faa vore Frænder samlede. Men dog ville vi den Dag i Morgen gøre Sagen af, i det vi lade Ringene paasætte og hidkalde Hr. Povel, at han kan signe Pagten og da tømme et Bæger god rhinsk paa de Trolovedes Vel.»

Hr. Povel kom gerne, thi den Signelse gav en Kendelse i hans slunkne Pung. Den lille Festlighed løb altsaa smukt af. Men samme Dag, som var den 12te Juni, mens man frydede sig ved Livet paa Asdal, maatte Henrik Tagesøn brat sige Verden Farvel og bøde for sine Gerninger ude i Aalborg.

Han blev nok saa skønt og lovligt rettet som Gamper, thi Aalborgs Borgere, som vare forbitrede over al den Skade, Bøndernes Oprør havde anrettet og over deres Lensmands Drab, regnede sig det til Ære, at Bøndernes Anførere skulde undgælde for deres Gerninger i deres By. De lod derfor et solidt og højt nyt Skafot rejse paa Byens Torv, saa at Handlingen

kunde blive synlig for Mængden. Alle Byens Tømmersvende deltoge i at rejse det og hver Tømmermester slog en Nagle i Tømmeret, for at Arbejdet ikke skulde geraade nogen enkelt til Skændsel. Og det blev overdraget Retfærdighedens syndige Haandlangere, Skarpretteren og hans Medhjælper, Skinderen eller Rakkeren, at besørge Henrettelsen, skønt man meget beklagede, at Synderne i Følge Kongens Bestemmelse skulde rettes med Sværdet og ikke hænges. Dertil var Byens gamle Skafot indrettet, og Skarpretteren mente, at det vilde tage sig prægtigt ud at se saa mange Lig hænge paa Rad, thi, berettes der, Henrik Tagesøn maatte selv femtende bøde med Livet. Men at lægge Ligene paa Stejle, det blev ikke Skarpretteren formeent.

Om alt dette fik man først Efterretning paa Asdal et Par Dage efter.

«Nu,» sagde Hr. Niels, «de Skælmer have kun faaet, hvad de have fortjent.»

«Sandt nok,» svarede Peder Skram, «men vi maa dog lade Henrik Tagesøn, at han var en duelig, modig og i nogle Henseender ædelsindet Mand!»

Det fremkaldte levende Modsigelse fra hans Fæstemøs Side, mens hendes Moder forholdt

sig tavs. Fru Johanne var bleven meget tankefuld ved Efterretningen om hendes fordums Vens og Meningsfælles ynkelige Død. Den stemte hende til Mildhed og Forsonlighed i Forholdet til Mikkel og Karen.

Men kort efter kom Budskabet om Lyder Kabels Død, og det forjog alle andre Tanker.

Fru Mette meldte selv Begivenheden i et kortfattet, fyndigt Brev, som kom med et ridende Bud, lige fra Mors. Men hvad der rystede Fru Johanne saa meget var ikke selve Dødsbudskabet, som det, at Hr. Lyder var falden for Karens Faders Haand.

«Nu se Gud Herren i Naade til os,» udbrød hun, «nu er der Blod mellem Karen og Mette! Nu bliver det aldrig godt.»

«Ej hvad, Moder,» udbrød Anne, «har I virkelig indbildt eder, at det nogen Sinde kunde blive godt mellem Bondebruden og nogen af os?»

Hendes Fader maatte dog bøde for den Daad med sit Liv,» sagde Fru Johanne.

Men derom skrev Fru Mette:

«Jeg tænker, at den Niddings Sjæl nu pines i Skærsilden, mens min Husbond er paa Vejen til Paradis.»

Iøvrigt indeholdt Brevet en Opfordring om, at de alle vilde drage ned til Lund, for at trøste hende i hendes Sorg og overvære Jordefærden. De begav sig derfor allerede den næste Dag paa Rejse.

SYTTENDE KAPITEL.

Herlige Dage.

Det viste sig, at det var en umulig Opgave at trøste Fru Mette, thi hun var mere forbitret end sørgende. Hun nedkaldte Himlens Forbandelse, ikke alene over Mads Torbernsøns Sjæl og Bøndernes, men ogsaa over Kong Kristoffer, som havde udsendt hendes Husbond til Bønderne i det farlige Ærinde og til den kongelige Hærs Befalingsmænd, der efter hendes Mening havde ladet Hr. Lyder i Stikken, og endelig fordømte hun Bondebruden paa Torp ned i Helvede. Det var det mærkeligste ved det hele, at hun fik udregnet, at Karen Madsdatter egentlig var Aarsag i Ulykken. Denne Paastand blev trods sin Urimelighed ikke i tilstrækkelig Grad modsagt, ikke af Fru Johanne, som nødigt vilde mundhugges med sin hidsige Frænke, ikke af Anne, fordi hun i sit Hjerte glædede sig over Fasterens Forbitrelse, endelig heller ikke af Hr.

Niels, som nødigt vilde støde Fru Mette for Hovedet. Hun var nemlig meget rig ved den store Arv, hun havde faaet efter sin Husbond, og da der ingen Børn eller nære Arvinger var, kunde hun give sit Gods til hvem hun vilde. Men at forspilde en Arv for en Ordstrids Skyld, det syntes dog Hr. Niels at være en altfor dyr Fornøjelse, og at der var Fare for det, viste sig snart.

Fru Johanne var nemlig ikke saa ængstelig af sig, og hun lagde derfor ikke Skjul paa, at hun agtede paa Hjemturen at lægge Vejen over Torp og se derind for at faa at vide, hvorledes det stod til der. Fru Mette anede imidlertid, at hendes Svigerinde vilde mere end det, og derfor sagde hun:

«Du kan jo gøre eller lade, hvad du vil, Johanne, men det vil jeg sige dig, at hvis du indlader dig med Karen Madsdatter og blot gør Mine til at ville anerkende hende som din Sønnekone og Lem af Familien, saa bryder jeg med dig og alle dine, og I skulle aldrig mere se mig for eders Øjne.»

«Det vilde jo være sørgeligt,» svarede Fru Johanne med et lille Smil. «Jeg har ikke sagt, at jeg vil gøre det, men det skal du vide, at

faar jeg det af en eller anden Grund i Sinde, da vil jeg gøre det og blæse dig et Stykke.»

Det kække Svar forskrækkede baade hendes Husbond og hendes Datter, saa at de begge erklærede, at de ikke vilde ledsage hende til Torp, ja Hr. Niels viste sig endogsaa i den Grad som Mand, at han sagde:

«Vil du endelig til Torp nu, Johanne, da faar du gaa paa dine Ben, du faar hverken at age med eller ride paa af mig.»

Da lo Fru Johanne og sagde: «Nej, det vilde dog blive mig for strengt.» Men det var ingen god Latter. «Det mærkes,» sagde hun saa i en skarp Tone, «at Mikkel ikke er din Søn, men min er han dog.»

Mere sagde hun ikke den Gang, og hun drog saa uden Indvending hjem med de andre. Og det hele, hun saa fik gjort, var at sende et ridende Bud til Torp og lade forhøre om Mikkels Tilstand, et Bevis paa Deltagelse, som dog glædede ham meget. Men saa fik hun andet at tænke paa, navnlig i Anledning af Annes Bryllup med Peder Skram, som fejredes i Høsten paa Asdal med stor Pragt.

Saaledes gik det til, at Mikkel og Karen fik Lov til at leve uforstyrrede paa deres ensomme Gaard ved det brusende Hav i længere Tid, og

det blev herlige Dage for dem. Rigtignok lægedes Mikkels Saar kun langsomt, men det var blevet saa meget bedre med ham, at Karen mente at kunne nøjes med Hjælp af en af Gaardens Piger. Tosse-Marie blev altsaa afskediget med Tak og en rigelig Kendelse, og glad var hun, thi hun kunde kun daarligt trives blandt Thyboerne. Men Karen sad næsten hele Dagen ved sin Husbonds Sygeleje, og det havde hun gjort hele Tiden, mens Oldemoder beholdt Nøglerne og fremdeles styrede Huset, saa at der ikke blev ført noget Værtskab af Bondebruden og Signekællingen, som Jomfru Anne saa haanligt havde stillet i Udsigt. Og Oldemoder forundrede sig højligt over Karens Beskedenhed og Fromhed og tænkte: at hun har ham inderlig kær, det er aabenbart, men mon hun virkelig er hans Hustru?

Dog kom der Bevis for, at de i det mindste havde levet sammen som Ægtefolk, thi inden Aaret var omme, lagde Karen sig og bragte en Datter til Verden. Mikkels Glæde var usigelig stor, og da han første Gang holdt Barnet i sine Arme, sagde han til Oldemoder:

«Dette er mit ægtefødte Barn, mærk eder det, Oldemoder, og lad eder aldrig besnakke til at tro, at det skulde være anderledes.»

«Men naar saa er,» sagde Oldemoder, «af hvad Aarsag har Karen da ikke taget Nøglerne til sig og gjort sin Ret gældende?»

«Det har I Grund til at forundre eder over,» svarede Mikkel. «Jeg har selv lastet hende derfor, men hun brød sig kun om min Person og vidste, at hverken min Moder eller nogen af mine Frænder vilde vedkende sig hende som deres lige.»

«Men saa er hun jo dog gaaet ind paa en Frilles Kaar,» udbrød Oldemoder forarget, «og det bør en ærbar Kvinde aldrig gøre.»

«Ja, ja, gamle,» svarede Mikkel med et Smil, «I er nok lige saa ugudelig og forstokket som de andre, der mene, at ikke den hellige Kirkes Bekræftelse og Signelse, men kun Frændernes Samtykke kan skabe et ret Ægteskab. Men trøst eder, thi nu da Herren har skænket os et Barn, maa og skal det blive anderledes.»

Han sendte da ogsaa straks Bud til Asdal, men kun for at melde, at der var født ham en Arving. Han bød ingen til Fadder og lod straks Barnet døbe og kalde Else. Men der gik flere Maaneder hen, inden de hørte fra Asdal.

Dog manglede de ikke Selskab og Opmuntring, thi flere af de mest ansete Bønder i Thy

saa ind paa Torp og bleve gæstfrit modtagne. Mikkel ønskede sig ikke noget bedre Selskab end disse brave og besindige Mænd, for hvis Mening han havde stor Agtelse. Sit bondevenlige Sind havde han taget i Arv efter sin Fader og bevarede i sin Hukommelse mange kloge Ord, som denne havde udtalt om Vigtigheden af et godt Forhold mellem de to Samfundsklasser, de adelige og fri og de uadelige eller ufri. Paa nogen egentlig social Lighed tænkte han ikke, det laa altfor fjærnt fra Datidens Forestillinger, uagtet en saadan dog maatte blive den sluttelige Udgang paa Sagen. Men uagtet han hverken var Statsmand eller nogen dyb Tænker, indsaa han dog, at hvis Adelen vedblev med sine Overgreb, saa vilde der ikke blive Herremænd og Bønder i Danmark, men Herrer og Trælle, og alt tydede paa, at Udviklingen nu, efter Bøndernes Nederlag, vilde gaa i den Retning.

Det var en stor Velgerning for Bønderne at samtale med deres forstandige unge adelige Ven, for hvem de kunde udtale sig frit, og det var en Fryd for Karen at sidde og høre paa disse Samtaler. Undertiden tog Bønderne deres Hustruer med, og de bleve altid paa det venligste modtagne af Karen, hvorimod Oldemoder

holdt sig tilbage. Dette førte imidlertid til, at Karen ikke fik anden Løn for sin Ligefremhed, end at Böndernes Kvinder tvivlede om, at hun var Mikkel Dues rette Ægtehustru.

Saaledes levede Mikkel, saa ung han end var, lykkeligt som en Patriark i sin Fødeegn. Uforglemmelig blev for Karen den Dag, da de sidste Gang havde deres Bondevenner samlede hos sig, sidste Gang fordi Mikkels Tilstand forværredes, og han atter maatte ty til Sengen. Da talte han saa skønt og trøstende til Bønderne, mens hans Øjne funklede og hans Kinder blussede, dog mere af Feber end af Sindsrørelse.

En af Bønderne udtalte sin Beklagelse over, at de havde indladt sig paa dette Oprør, som kun havde gjort ondt værre, og lastede Henrik Tagesøn, som havde forledt dem dertil. Men der var en frimodig og oprigtig Mand til Stede, som sagde:

«Nej, Henrik Tagesøn bærer ikke Skylden for den slette Udgang paa Tingen, men vi selv og Morsingerne, som rømmede og lode Vendelboerne i Stikken. Jeg raadede da ogsaa fra, som I vel husker. Hvad tænker I derom, Mikkel?»

«Nu,» svarede Mikkel, «jeg tilstaar, Jonas,

at havde jeg været ved min Samling, da vilde jeg ikke raadet fra, men fulgt Trop med Vendelboerne og staaet min gæve Ven Henrik Tagesøn bi til det yderste.»

«Nu,» sagde den Bonde, der først havde talt, «da nødsages jeg til at kalde det et Held, at I ikke var vcd eders Samling.»

«Det mener jeg selv,» sagde Mikkel, «thi vi maatte dog bukket under før eller siden, og jo dyrere Sejren var bleven, desto haardere Vilkaar vilde de overvundne faaet. Som det nu gik, vil det ikke blive saa slemt. Vi have i Hertugen af Bayerland en mild Konge, ikke alle Herremænd ere Tyranner, og for dem, der ere det, har det været en gavnlig Lære at mærke, at der endnu er Kraft i Bonden og at man ikke uden Fare tør byde ham alt. Jeg nærer Haab om en god Fremtid.»

Den Tale hørte de gode Thyboere naturligvis gerne, de fleste af dem troede paa Mikkel Dues Forudseenhed og gik trøstede og oplivede fra ham og Karen.

Rigtignok var der faldet en Skygge over deres Glæde ved Efterretningen om Karens Faders Død, men Sorgen blev ikke saa stor, fordi de indsaa, at hvis han havde levet efter den Daad, som endte hans Liv, vilde han sikkert

med de andre bleven ført til Aalborg for at lægge sit Hoved paa Blokken og siden komme til at pryde en Stejle. Saa var det dog bedre at falde paa Valen, og om videre Følger for Mikkel og hende af Hr. Lyders Død gjorde de sig ikke videre Tanker. Karen havde, siden de ikke hørte fra Asdal, slaaet sig til Ro med den Forestilling, at man ikke mere vilde befatte sig med dem og lade dem sejle deres egen Sø.

Men hun blev snart reven ud af den Vildfarelse. Ikke lang Tid efter kom nemlig Fru Johanne, ikke agende i sin Karm, men farende til Hest og ledsaget af Erik Staalpande og en Trop væbnede Svende, som om hun ikke rigtig troede paa Freden. Dog fandt hun det roligt overalt, hvor hun kom frem.

Karen sad inde hos sin syge Husbond og rørte sig ikke, men Oldemoder tog imod Fru Johanne, og de havde en lang fortrolig Samtale med hinanden i Enrum. Derpaa gik Fru Johanne ind i Sygestuen, og gav Karen venligt nok Haanden, men fik ikke talt med Mikkel, som havde Feber og var uklar. Derimod gav hun sig i Lag med Barnet, tog liden Else paa Skødet, klappede og kyssede hende.

«Jeg tror,» sagde hun, «at hun vil komme til at ligne sin Fader og blive en ægte Due.»

Saa tav hun, men saa ud, som om hun vilde sige mere, men det blev ikke til noget.

Inden hun drog bort, sagde hun til Oldemoder:

«Saa vidt jeg kan skønne, vil det næppe vare længe med stakkels Mikkel. Naar det er forbi, da skik straks Bud til Asdal.»

Det varede kun en Uge, saa havde Mikkel Due udstridt, og Karen sad grædende ved hans Lig. Gerne havde hun fulgt ham i Døden, men hun havde jo deres Barn at leve for. Hvorledes mon nu liden Elses og hendes egen Skæbne vilde blive? Hun talte til Oldemoder derom, men fik kun Hovedrysten og forblommede Ord til Svar.

ATTENDE KAPITEL.

Fru Johannes Mø.

Ikke mange Dage efter indtraf ikke alene Fru Johanne, men ogsaa Hr. Niels. Vel var hun til Hest, men hun havde dog en Karm med sig. Karen tog selv imod dem og lagde straks Mærke til, at skønt de ikke vare uvenlige, var der dog noget dulgt i deres Væsen. Fru Johanne var ligesom forrige Gang venlig mod liden Else, havde ofte Barnet paa sit Skød, kælede for det og roste det for dets Medgørlighed. Men der blev intet sagt eller foretaget, som kunde gøre Karen klog paa Sagernes Stilling.

Jordefærdsdagen blev højtidsfuld, og Thyboernes Deltagelse overvældende. Mange af Bønderne og deres Kvinder indfandt sig paa Gaarden for at vise Karen deres Deltagelse, uden at de tog synderligt Hensyn til Hr. Niels og Fru Johanne. Men værst blev det i Hellig Kors Kirken i Rær, hvor Jordfæstelsen foregik.

Alle den afdødes Venner og Tilhængere vilde høre Dødsmessen blive læst. Ikke alene Kirken var stuvende fuld, men der stod saa mange udenfor, at det hele lignede et Folkeopløb. Hr. Niels følte sig ilde til Mode derved og ønskede sig selv til Lykke, da det hele var forbi og løbet fredeligt af.

Den næste Dag var han dog hel Karl igen og skred til Udførelsen af det Værk, som længe forud var blevet besluttet, idet han bød Gaardfogden, gamle Jesper, at sammenkalde Folkene, og forkyndte dem, at han nu paa sin Hustrus Vegne overtog Styrelsen af Gaarden. Folkene studsede, og gamle Jesper sagde:

«Vel, Hr. Niels! Vi have intet imod at staa under eders Befaling, men vi have ellers troet, at eders Stifsøn har efterladt sig en Enke og en Arving».

Hr. Niels, som ikke havde glemt de Beviser paa Deltagelse for Karen, som han havde været Vidne til, svarede spagfærdigt:

«Nu, Jesper, det er ikke saa sært, at du har troet det, men det forholder sig dog ikke saa. Imidlertid kan du være forvisset om, at den Kvinde, til hvem du sigter, skal blive godt og rigeligt forsørget».

Da han havde fjernet sig, sagde en af Svendene:

«Hun skal skubbes til Side, fordi hun er en Bondepige. Det er skammeligt.»

«Og det er ulovligt,» sagde en af de andre Svende. «Vide vi dog af Simon, at Husbond og Karen bleve rettelig ægteviede i Hjortdals Kirke.»

«Derom kan der ingen Tvivl være,» svarede Jesper. «Men, kære Venner, hvad skulle vi gøre derved? Retten sidder nu engang i Spydstagen, saa det er klogest, at vi tage Fingrene til os. Hr. Niels er desuden ikke nogen ond Mand, og han er klogere, end Hr. Lyder var, thi han har ikke sat mig af, og ser I, Børn, naar jeg er her, saa bliver dog alt ved det gamle.»

Mens dette foregik nede i Borggaarden, sad Fru Johanne og talte med Karen oppe i Fruerstuen. Karen var bleg og sad og saa paa sin Fostermoder med et usikkert Blik, som om hun ikke rigtig forstod Meningen af Fru Johannes Tale, indtil endelig følgende Ord ramte hendes Øren og stillede hende klart for Øje, hvad det gjaldt om.

«Du ser altsaa, Karen, at du ikke kan forblive her paa Torp. Hr. Niels vil ikke tillade det, og Slægten vil ikke taale dig her.»

«Hvad,» udbrød Karen, «skal jeg da jages ud i Verden med mit Barn?»

«Nej,» sagde Johanne, «det er just det, jeg vil forebygge. Du kan faa det godt endda, om du vil skikke dig. Mit Forslag er, at du skal vende tilbage til mig og igen blive min Mø, som du var før.»

Karen skiftede Farve.

«Ha, ha,» lo hun kort og skarpt, «det var en god Spas den.»

«Nej,» svarede Fru Johanne bestemt, men dog ikke umildt, «det er ramme Alvor, og du vil staa dig ved at skikke dig vel. Kunde jeg nu blot faa dig overtydet om, at jeg mener dig det godt, men, mærk dig det, ikkun jeg, ingen af de andre.»

«Hvor kan jeg tro det,» udbrød Karen, «siden I ikke vil erkende mig for eders Sønnekone, men nedværdige mig til en Tjenestekvindes lave Stilling.»

«Det har du aldrig været, Karen, og du skal end mindre blive det nu. Men bryd ikke dit Hoved med det nu, det vil altsammen give sig.»

«Ej saa! Men hvad skal der blive af mit Barn?»

«Det faar du tage med dig og beholde hos

dig, mens det er lille. Siden vil jeg antage det som mit eget.»

«Det lovede I ogsaa min Moder for mit Vedkommende, men holdt det dog ikke. Denne Gang vil I gøre det end mindre, efterdi I jo, naar I vedkender eder Barnet, anerkender mit Ægteskabs Lovlighed, og det er det, som hele Mikkels Slægt modsætter sig.»

«Det synes at være rigtigt, Karen, men dog følger ikke her det ene af det andet. Vi kunne godt tage Barnet, fordi Mikkels Blod flyder i dets Aarer, og lade dig løbe.»

«Det vilde være umenneskeligt!» udbrød Karen, idet hun blev dødbleg.

«Skøn da,» sagde Fru Johanne, «at jeg er menneskelig, eftersom jeg ikke har villet give mit Minde til, at det sker. Erkend dog nu, at jeg er dig god, og vil du endelig vide Aarsagen, da er det den, at du havde Hjerte for mig, da jeg var i Nød, og ikke hindrede Erik i at hente mig Hjælp, da jeg var saa haardt trængt af Bønderne.»

Karen havde imidlertid nu forstaaet Meningen af det hele. Hun skulde skubbes til Side, men Barnet skulde tages til Naade. Det syntes selvmodsigende, men var dog sket før for at ud-

vidske den Plet, som et ufrit Menneskes Indtrængen i en adelig Slægt havde sat paa den.

Blodet kogte i Karens Aarer. Nu først følte hun, hvad Bøndernes Nederlag betydede for hende. Men hun kunde dog ikke bekvemme sig til at skilles fra sit Barn. Hun gav sig da og lod sig føre til Asdal for igen at tage Aaget paa Nakken.

Hun levede saa i adskillige Aar roligt paa Asdal, men hun var ikke mere den frejdige Karen, der havde spredt Lys og Glæde om sig, derimod stilfærdig og alvorsfuld. Flere af hendes tidligere Medtjenerinder prøvede paa at udfritte hende angaaende de Eventyr, hun havde oplevet siden de saa hende, men hun viste dem kort af. Hun mærkede nemlig paa deres spottende Bemærkninger, at ingen af dem vilde tro, at hun havde været Mikkel Dues Ægtehustru, om hun saa havde svoret derpaa. Men desto større var Møernes Forundring over, at deres Frue havde taget Karen med samt Slegfredbarnet til sig og viste hende stor Godhed. De

kunde kun forklare sig det deraf, at Fru Johanne nu i en Række af Aar havde været vant til at blive opvartet af Karen og nu vanskeligt kunde undvære hende.

Deri tog de da heller ikke fejl. Fru Johannes Kammerjomfru og Selskabskvinde det var det, Karen nu var. Hendes Ulykke formildedes meget ved den Tillid og Fortrolighed, som Fru Johanne viste hende, og der syntes kun at være et Skridt til Oprejsning for Karen og Forlig, men det Skridt blev dog aldrig gjort.

Karen boede i et eget Kammer og havde i Begyndelsen Barnet hos sig. Men da liden Else var bleven to Aar gammel, blev hun taget fra sin Moder og betroet til en Kvinde, som fik Ophold i et Kammer ved Siden af Fruerstuen. Nu var det kommet, som Karen hele Tiden havde frygtet, hendes Barn skulde fjernes fra hende og gøres fremmed for hende. Det skete vel ikke paa een Gang, men kom dog efterhaanden, saaledes at Else saa paa sin Moder med fremmede Øjne. Naar der kom Gæster i Gaarde, viste Karen sig ikke, ja blev end ikke nævnet.

Mest ilde til Mode var hun, naar der ventedes Besøg af Fru Anne, Peder Skrams, men dog blev det den bedste Tid, naar hun var paa

Asdal, thi hun kunde ikke taale at se Karens Barn, som derfor blev anbragt hos sin Moder.

Imidlertid mundhuggedes Fru Johanne og Anne dygtigt om Sagen.

«At du gider have denne Tøjte i dit Hus og holde din Haand over Slegfredbarnet, det gaar over min Forstand,» udbrød Anne en Dag.

«Og over din Faders med,» tilføjede Fru Johanne, «men i den Sag lader jeg mig ikke rokke. Karen er ingen Tøjte og Else er Mikkels Barn. Det skal hæderligt forsørges, Karen ogsaa, men med hendes Person skulle I ikke blive besværede.»

«Det er endda en Lykke,» svarede Anne spydigt, «at ikke min Fader, mine Søskende og alle vore Frænder skal fordrives herfra for Karen Madsdatters Skyld. Hun har voldt Ulykke nok endda.»

Ja, det havde hun, skønt uden egen Skyld, thi Faster Mette var bleven saa forbitret over, at Fru Johanne havde taget Karen til sig, og at Else skulde tage Arv efter sin Fader, at hun aldrig mere kom til Asdal. Hun havde endogsaa givet sin Fætter Bonde Jepsen Thotts Børn Skøde paa sine tre store skaanske Herregaarde, Torsø, Sørup og Gyllebo og overdraget sin lollandske Hovedgaard Fuglsang til Maribo Klo-

ster, kun forbeholdende sig Brugen af den for sin Livstid, hvilke Foranstaltninger saa længe førend hendes Død kun kunde være gjorte for at berøve Mikkel Due og hans og Karens Barn al Udsigt til Arv.

Imidlertid gled Aarene roligt hen for Karen, som mest levede et Drømmeliv, da hendes Tanker helst syslede med Fortiden. Men undertiden blev hun dog vækket til levende Bevidsthed om Nutiden og dens Kval. Saaledes en Dag, da Else, som nu havde fyldt sit tolvte Aar, kom ind til hende, sad en Stund og stirrede paa hende og sagde derpaa:

«Sig mig dog, Karen, er du min Moder, eller er du det ikke?»

Dybt bevæget drog Karen hende til sig og sagde:

«Visselig er jeg din Moder. Jeg har baaret dig under mit Hjerte og født dig med Smerte. Det troede jeg, at du vidste. Har nogen sagt dig andet?»

«Ja! Nogle af Tjenestefolkene sige, at du kun har været min Amme, andre, at du i intet Fald har været min Faders ægteviede Hustru. Jeg har ofte villet spørge dig derom, men har ikke turdet det.»

«Ja», svarede Karen med et sørgmodigt Smil,

«saa kommer det jo an paa, hvem du vil tro, de andre eller mig.»

«O,» udbrød Else med et kærligt Smil, «jeg ønsker mig ingen anden Moder end dig! Men hvoraf kommer det da, at du har maattet leve saa stille og fortrykt, og at de andre ikke har villet vedkende sig dig?»

«Det kommer deraf, mit Barn, at jeg var en Bondepige, som de fri ædelige Kvinder ikke vilde erkende for deres Lige. Og havde din Farmoder ikke været saa god og trofast, som hun er, da vilde du bleven forstødt tilligemed mig. Men hun vilde bjærge sin Søns Barn, og du kan tænke dig, at det vilde jeg ikke hindre. For din Skyld har jeg fundet mig i min Skæbne. Havde du ikke været, vilde jeg aldrig draget tilbage til Asdal, uagtet jeg, da min Fader var død og min Broder landflygtig, intet andet Tilhold havde. Du ser paa mig, som om du ikke ret forstod mig. Giv Stunder, naar du er bleven ældre, vil du let begribe det. Bryd derfor ikke dit Hoved med det nu.»

Men det varede ikke meget længe, inden Spørgsmaalet rykkede baade Else og hendes Moder nærmere paa Livet. Der meldte sig nemlig en Bejler af god gammel Æt, Anders Nielsen Munk fra Brunsgaard nede ved Randers. Det

var en vakker Ungersvend, mild og god, og da Else havde arvet Skønhed nok efter sin Moder, havde de to faaet Tilbøjelighed for hinanden.

Da dette kom paa, havde Hr. Niels forladt Livet og var gaaet til sine Fædre. Fru Johanne var altsaa eneraadende over alle sine Ejendomme og Kong Kristoffer havde ladet hende blive siddende i sin afdøde Husbonds Len. Det største af dem var Aalborghus, som han havde faaet efter Bondekrigens Ophør, men oplevede kun Herligheden i nogle faa Aar.

Der sad da Fru Johanne og var bleven en saare mægtig Frue. Hun gav endogsaa undertiden Møde i Rigets Raad og tog Del i vigtige Forhandlinger. Hun opholdt sig nu mest paa Aalborghus, men hun overlod Styrelsen af Husholdningen paa Asdal til Karen.

Derimod var Else paa Aalborghus hos sin Farmoder sammen med sin Faster, Mikkels yngre Halvsøster Ide Banner. Denne Jomfru havde et bedre Sind end hendes ældre Søster, Fru Anne. Hun havde faaet Else kær, uagtet Barnet ikke mindre var en Vanbyrding i hendes Øjne end i de andres. Til hende havde Else Fortrolighed, og nu viste det sig, at Else dog havde faaet Forstand paa sin Moders Stilling i

det adelige Samfund Hun sagde nemlig til Faster Ide:

«At Anders Nielsen har mig kær, det er aabenbart. Men hvad tror I, Faster, at han vil gøre, naar han erfarer, at jeg i Frændernes Øjne er en Vanbyrding? Han ved det aabenbart ikke. Skal jeg sige ham det, eller fortie det?»

«Ærlighed er altid bedst,» svarede den gode Faster Ide. «Tal frit ud med ham derom. Det maa jo dog desuden komme for Dagen.»

Og det gjorde da Else paa en Maade, som var Mikkel Dues Datter værdig. Da han nemlig bad hende om hendes Tro, svarede hun:

«Jeg har eder inderlig kær, Anders, og ønsker ingen anden Husbond end eder. Men dog kan jeg kun give eder min Haand paa eet Vilkaar, det nemlig, at I vil agte og ære min Moder.»

«Eders Moder!» udbrød Anders Munk forundret. «Nu har jeg været her to Gange og hverken set hende eller hørt noget om hende. Jeg troede, at hun var død, og at I var et forældreløst Barn.»

«Min Moder var en Bondepige, der har I hele Forklaringen,» svarede Else i stor Sindsbevægelse. «Derfor har hendes Uvenner kaldet hende Bondebruden.»

«Umuligt!» udbrød Anders Munk. «Hvor er hun?»

«Paa Asdal.»

«Jeg maa se hende, før jeg tror det,» udbrød Anders Munk.

«Intet vilde være mig kærere,» svarede Else, «end om I kom til at staa Ansigt til Ansigt med hende.»

«Saa lad det snarest ske,» sagde Anders Munk.

Else gik da til sin Farmoder og fortalte hende, hvad der var foregaaet mellem hende og Anders. Det kom ikke Fru Johanne uventet, og hun ønskede intet hellere, end at den Forbindelse skulde komme i Stand, men hun kunde jo ikke afgøre Sagen egenmægtigt. Der kunde blive rejst Indvendinger fra Anders Munks Forældre, og hun ansaa det da for klogest at lade Forholdet mellem de to unge udvikle og befæste sig uforstyrret. At hun havde handlet rigtigt deri, det viste sig nu, thi Anders Munk gik til hende og sagde:

«Ædle Frue, jeg vilde begæret Else af eder, men nu hører jeg, at hendes Moder er i Live. Det er altsaa først og fremmest hendes Samtykke, jeg skal have. Jeg maa til Asdal og faa hende i Tale. I ser forundret paa mig? Jeg

ved nu, at hun holdes for at være en ufri Kvinde, men Elses Moder er hun dog.»

«Visselig er hun det,» svarede Fru Johanne, «men dog er det mig, der giver hende bort. Jeg under eder hende, saa mit Samtykke har I. Det kommer nu kun an paa, hvad eders Forældre og Frænder sige dertil. Det har dog ingen Hast dermed, da Else er saa ung. Lad os nu først drage op til Asdal, da vil I selv kunne skønne, om I finder Karen Madsdatter Agtelse og Ære værd.»

Det gjorde de da, og Karen blev højlig overrasket ved deres Komme. Hun var trivedes godt ved sit rolige, men dog virksomme Liv i en næsten uafhængig eller dog meget betroet Stilling. Hun var blomstret op igen og kunde godt gaaet for en ældre Søster af sin Datter. Da hun hørte, hvad der var i Gære, blev hun stærkt bevæget, omfavnede Else og udbrød:

«Ja, om det kunde lykkes!»

«Hvorfor ikke?» udbrød Anders Munk.

«Gud signe eder,» svarede Karen, «I er ung og mener det godt, men I skal snart erfare, hvad Verden giver.»

Hun havde saa en lang Samtale med ham og gjorde ham bekendt med sin Fortid. Da

han derefter blev alene med Else og Faster Ide, udbrød han:

«Aldrig i mine Dage saa jeg før en slig Bondepige. Hvad siger jeg, nej selv blandt ædelige Kvinder skal man lede længe om hendes Lige i Ynde og Forstand.»

«Ja,» sagde Faster Ide, «Moder har ogsaa optugtet hende og gjort hende til det, hun er.»

«Saa I mener,» udbrød Anders, «at noget Menneske kan gøre en Svane af en Gæsling? Nej, Gud Herren har selv sat sit Stempel paa hende, og i mine Øjne er hun ædel og fribaaren.»

«Ej,» udbrød Faster Ide, «der kom I højt op! Jeg havde tiltroet eder mere Forstand.»

Men Else lønnede sin Ven med et varmt Kys, og da Fru Johanne fik at vide, hvad Anders Munk havde ytret om Karen, sagde hun blot:

«Saaledes er det bedst, thi jeg har besluttet, at Else skal blive godt gift, og nu vil hendes Bejler af al sin Evne drive paa Værket.»

Anders rejste saa hjem, men Fru Johanne medgav ham en Skrivelse til hans Forældre, hvori hun havde skrevet, at hun gav sit Samtykke til Foreningen, og da hendes Sønnedatter bragte en stor Medgift, saa haabede hun, at de

vilde se bort fra, at der var en Mangel ved Afstamningen paa mødrene Side.

Glad rejste Anders Munk med den Skrivelse ned til Bruusgaard, men han kom bedrøvet tilbage. Vel erklærede Niels Munk, at han af Agtelse for Fru Johanne ikke ligefrem vilde modsætte sig Forbindelsen, men hverken han, hans Hustru eller de Frænder, som han havde talt med, kunde eller vilde bivaane et Bryllup, hvori en ufri Kvinde som Karen Madsdatter skulde sidde i Højsædet som Brudens Moder, og de vilde heller ikke se den Sønnekone for deres Øjne eller have nogen Omgængelse med hende.

«Det kommer et Afslag temmelig nær,» sagde Anders Munk forsagt.

«Det gør det,» sagde Fru Johanne, «men maaske kan jeg dog finde paa en Udvej.»

Hun gik til Karen og fortalte hende, hvilket Svar Anders havde hentet sig paa Bruusgaard.

«Det kommer mig ved Guds Moder ikke uventet,» sagde Karen. «Nu, gerne vilde jeg være med til min kære Datters Brudefærd, men bliver jeg til Anstød der, saa vil jeg vige og holde mig derfra.»

«Vel, Karen, men det kan ikke gøre det, indser du nok. Skal det blive godt for Else, da maa vore Veje nu ganske skilles.»

«Hvad mener I?» udbrød Karen forskrækket.

«Jeg har overvejet Sagen og er kommen til en Beslutning,» svarede Fru Johanne. «Du maa herfra, men du skal faa en Forsørgelse, som mangen fri ædelig Jomfru vilde misunde dig.»

Karen fik saa at vide, at Fru Johanne vilde skaffe hende en Plads i Dueholm Kloster paa Mors. Det var ganske vist et Kloster, men tillige en Stiftelse, hvori mange kunde indgive sig uden straks at aflægge Klosterløftet, «som i en alsom tryggeste Havns Tilflugt for alle dem, som ud af denne Verdens storm- og skibbrudfulde Bølge til samme trætte henfly», hedte det.

De velhavende kunde selv bygge sig Boliger paa Klostrets Grund, naar de betænkte det med Gaver, og faa deres Underhold der. En saadan Plads købte Fru Johanne saa til Karen, der blev bygget et skønt lille Hus til hende, og hun fik rigeligt Underhold fra Klostret i alle Henseender. Ingen adelig Kvinde i Klostret havde det bedre.

Der drog Karen saa til sin Tid hen, og ved Elses Brudefærd maatte man undvære, hvad der vilde været dens bedste Pryd. Klostret fik et Par af Fru Johannes Gaarde, og det blev gjort urykkeligt ved alle Arvingernes Samtykke, som dog kun opnaaedes derved, at Karen fandt sig i at lade sig i Overdragelsesdokumentet kalde

Fru Johanne Andersdatters Mø, det vil sige: uadelige Terne.

Men det gjorde hende ikke ringere i de andre Klosterkvinders Øjne. Hun vandt de flestes Agtelse og nogles Kærlighed ved at være dem til Hjælp og Trøst. Hun havde den Glæde nu og da at faa Besøg af Anders og Else, men hvad der greb hende dybest, det var, naar nogle af Mikkels og hendes gamle Venner blandt Thyboerne saa ned til hende. Da talte de om de svundne Tider og opfriskede gamle Minder.

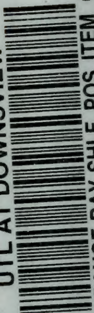
Men ved en saadan Lejlighed blev der talt om, hvor fejlt Mikkel havde set paa Fremtiden, idet han spaaede, at alt engang vilde blive godt, thi det blev jo længere jo ringere for Bonden. Kun lidet anede de dog, hvad der skulde komme, at Bonden i det næste Aarhundrede skulde rejse sig paa ny ogsaa i en fordreven Fyrstes Navn, at Landet skulde hærjes i Grevefejden, at denne vilde Kamp ogsaa skulde begynde med en Sejr for Bønderne, men ende med et Nederlag saa grundigt, at alle de, som havde grebet til Vaaben, ikke alene bleve overvundne, men næsten udryddede af Johan Rantzovs haarde Haand.

Nu først kom Bonden dybt ned, og hans Kaar var jo til visse Tider ikke stort bedre end en Træls, indtil halvtredie Aarhundrede

senere en menneskekærlig Fyrste og hans ædle og forstandige Raadgivere tog Aaget af hans Nakke og han saa i vore Dage, da Tidens Fylde kom, har faaet fuld Oprejsning og er bleven stillet lige med Samfundets andre Medlemmer. Altsaa fik Mikkel Due dog Ret, men hvor længe varede det ikke, inden hans Spaadom gik i Opfyldelse!

INDHOLD


H. DRESSEL,
Bogbinder,
Saxkjöbing


UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 02 05 03 004 2